

LAUREA

AMMATTIKORKEAKOULU

Yhdessä enemmän

Tiina Ranta & Soili Martikainen

TURVALLISUUSJOHTAMINEN VARHAISKASVATUKSEN TUKENA - LAPSEN OIKEUS TURVALLISEEN KASVUUN, KEHITYKSEEN JA OPPIMISEEN

Copyright © tekijät ja Laurea-ammattikorkeakoulu 2019

Kannen kuva: Sandy Millar on Unsplash
Sivujen 7 ja 9 kuvat: Shutterstock
Sivujen 11 ja 89 kuvat: Markus Spiske on Unsplash
Sivun 17 kuva: Cel Lisbon on Unsplash
Sivun 18 kuva: Daiga Ellaby on Unsplash
Sivun 27 kuva: Alyssa Stevens on Unsplash
Sivun 43 kuva: Laterjay on Pixabay
Sivun 50 kuva: Kelly Sikkema on Unsplash
Sivun 61 kuva: Manseek on Pixabay
Sivun 65 kuva: Sphareoid on Pixabay
Sivun 87 kuva: Newsong on Pixabay

Turvakortit-pelin kuvat: Paula Kettunen

ISSN-L 2242-5241

ISSN 2242-5225 (verkko)

ISBN: 978-951-799-510-8 (verkko)

Puhekuplaikoni: <div>Icons made by Iconnice from www.flaticon.com is licensed by CC 3.0 BY</div>

Videokoni: <div>Icons made by Smashicons from www.flaticon.com is licensed by CC 3.0 BY</div>

Tiina Ranta & Soili Martikainen

**TURVALLISUUSJOHTAMINEN
VARHAISKASVATUKSEN TUKENA
- LAPSEN OIKEUS TURVALLISEEN
KASVUUN, KEHITYKSEEN JA
OPPIMISEEN**

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO JA KESKEISET KÄSITTEET	8
2. TAVOITTEENA KOKONAISVALTAINEN, RISKIPERUS- TEINEN TURVALLISUUSJOHTAMINEN	12
2.1 Turvallisuusjohtaminen kiinteä osa muuta johtamista.....	12
2.2 Turvallisuusjohtamisen malli.....	13
2.3 Varhaiskasvatuksen turvallisuusjohtamisen haasteet.....	16
2.4 Yhteenveto.....	16
3. RISKIENHALLINTAOSAAMINEN	19
3.1 Turvallisuuden ja riskienhallinnan keskeiset käsitteet.....	19
3.2 Riskienhallinta oleellisena osana hyvää turvallisuuskulttuuria.....	20
3.3 Riskienhallintaprosessi ja riskien arviointi.....	21
3.4 Turvallisuuden sidosryhmäyhteistyö.....	23
3.5 Yhteenveto.....	26
3.6 Muistilista.....	26
4. LAINSÄÄDÄNTÖ	28
4.1 Kunnan sivistystoimella ja päiväkodin johtajalla keskeiset roolit lainsäädännön näkökulmasta.....	28
4.2 Turvallisuusjohtamisen eri osa-alueiden lainsäädäntöä.....	29
4.3 Yhteenveto.....	32
4.4 Muistilista.....	32
5. TURVALLISUUSPEREHDYTYS JA -KOULUTUS	34
5.1 Turvallisuuskoulutuksen toteuttamisen taustoista.....	34
5.2 Kohti riskilähtöistä turvallisuuskoulutusta.....	35
5.3 Oppimista ja osaamista kolmella eri tasolla.....	38
5.4 Turvallisuuskoulutusta verkossa.....	39
5.5 Yhteenveto.....	41
5.6 Muistilista.....	42

6. POSITIIVINEN JA ENNAKOIVA TURVALLISUUSVIESTINTÄ PÄIVÄKODIN ARJESSA	44
6.1 Kohti suunnitelmallista viestintää.....	44
6.2 Positiivinen turvallisuusviestintä vaikuttaa.....	45
6.3 Turvallisuusviestinnän kaksisuuntaisuus ja johdon rooli.....	46
6.4 Positiivinen turvallisuusviestintä ja erilaiset henkilöstöryhmät.....	46
6.5 Havainnot positiivisesta viestintäilmapiiiristä.....	47
6.6 Yhteenveto.....	52
6.7 Muistilista.....	53
7. TURVALLISUUSILMOITUSMENETELY PÄIVÄKODIN ARJESSA	54
7.1 Yleistä turvallisuusilmoituksista.....	54
7.2 Turvallisuusilmoitusmenettelyn rakentamisesta.....	55
7.3 Turvallisuusilmoitusmenettely koko yhteisön käyttöön.....	57
7.4 Turvallisuusilmoitusmenettelyn rajauksista.....	58
7.5 Yhteenveto.....	59
7.6 Muistilista.....	60
8. HYVÄN KRIISIJOHTAMISEN TOTEUTTAMINEN	62
8.1 Palveluiden häiriötön jatkuminen.....	63
8.2 Kriisi päiväkodissa.....	64
8.3 Yhteenveto.....	65
9. KONKREETTISIA KRIISIJOHTAMISEN MALLEJA	68
9.1 Kaksi erilaista mallia kriisijohtamisen tueksi.....	68
9.1.1 Ennakointi ja arviointi.....	69
9.1.2 Varautuminen.....	70
9.1.3 Vastaaminen ja palautuminen.....	72
9.1.4 Kriisin jälkeen arviointi ja tapahtuneesta oppiminen.....	73
9.2 Konkreettiset toimet kriisijohtamisen suunnitteluun.....	74
9.3 Yhteenveto.....	76
9.4. Muistilista.....	77

10. KRIISIVIESTINTÄ OSANA VARHAISKASVATUKSEN VARAUTUMISTA	77
10.1 Kriisitilanteen viestinnästä	78
10.2 Viestinnän tehtävistä	79
10.3 Yhteenveto	79
10.4 Muistilista	81
11. TURVALLISUUSJOHTAMISEN MITTAAMINEN	84
11.1 Ennakoivat ja reagoivat mittarit	84
11.2 Yhteenveto	86
11.3 Muistilista	87
12. TURVAKORTIT - TURVALLISUUSAIHEINEN PELI	88
LIITTEET	
Liite 1. Tarkastuslista turvallisuusjohtamisesta	90
Liite 2. Esimerkki POA-analyysilomakkeesta, johon on koottu eräitä mahdollisia päiväkodin riskejä	97
Liite 3. Turvakortit-peli	100
Liite 4. Oppaat ja julkaisut varhaiskasvatuksen turvallisuutta tukemaan	104

1. JOHDANTO JA KESKEISET KÄSITTEET

Varhaiskasvatuksella on tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä edistettäessä lasten kokonaisvaltaista kehitystä, oppimista, kasvua, tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta sekä syrjäytymisen ehkäisyä. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on olla tukemassa myös huoltajien kasvatustyötä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 14.) Turvallinen toimintaympäristö on varhaiskasvatuksen kivijalka. Se mahdollistaa lapsille turvalliset hoivan, kasvun ja kehityksen olosuhteet sekä varhaiskasvatuksen työntekijöille turvallisen työympäristön.

Turvallinen varhaiskasvatus mahdollistuu niin lapselle kuin hoidosta vastaavalle työntekijälle, sijaiselle, harjoittelijalle tai sidosryhmäedustajalle silloin, kun eri kuntatoimijoiden, lasten ja heidän huoltajiensa, henkilökunnan sekä myös muiden sidosryhmien turvallisuuteen liittyvät tarpeet tulevat huomioituiksi kokonaisvaltaisesti. Varmaa on, että jokainen varhaiskasvatusta tarjoava kunta ja yksityinen palveluntuottaja haluavat tehdä työtä turvallisemman hoiva-, kasvu- ja työympäristön mahdollistamiseksi. Turvallisuus ei kuitenkaan synny ulkoistettuna tai sirpaleisena, vaan se edellyttää ennen kaikkea johdon sitoutumista, systemaattista ja tavoitteellista johtamista sekä saumatonta yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Turvallisuuden johtamiseen liittyy keskeisesti riskiperusteisuus, jonka kautta varmistetaan osaltaan toiminnan jatkuminen normaalioloissa, häiriötilanteissa sekä myös poikkeusoloissa. Organisaatioturvallisuus onkin määritelty tilaksi, jossa ihmisiin, ympäristöön, omaisuuteen, tietoon ja maineeseen kohdistuvat riskit ovat hallinnassa ja jossa vahingot ovat ehkäistynä ennalta (Lanne 2007, 12). Haaste johtamisessa syntyy siitä, että organisaation turvallisuus on dynaaminen tila; se ei ole vakaa, eikä myöskään pysyvä tila. Varhaiskasvatusta järjestävän tai siitä vastaavan toimijan tavoitteiden saavuttamiseksi ja toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi on tunnistettava ja käsiteltävä riskejä sekä käytettävä niihin erilaisia hallintakeinoja.

Kiinnostus tuottaa kokonaisvaltainen varhaiskasvatuksen turvallisuusjohtamisen julkaisu pohjautuu siihen, ettei havaintojemme mukaan tällaista ole vielä saatavilla, ei Suomessa, eikä ulkomaillaakaan. Ajatus tästä tarpeesta vahvistui, kun lähdimme tutkimaan turvallisuusjohtamisen tilaa varhaiskasvatuksessa. Lisäksi toinen meistä julkaisun kirjoittajista on omassa väitöskirjassaan selvittänyt koulutusorganisaatioiden turvallisuusjohtamista. Into kirjoittaa tämä teos syntyi siis koulujen turvallisuusjohtamisen tilaa käsittelevän väitöstutkimuksen seurauksena. Tutkimustulosten mukaan sekä peruskoulujen että ammattikorkeakoulujen turvallisuusjohtaminen oli sirpaleista, eikä se täyttänyt vielä kokonaisvaltaisen, riskiperusteisen turvallisuusjohtamisen perustasoa (Martikainen 2016, 160). Kokonaisturvallisuuden viitekehyksestä tarkasteltuna varhaiskasvatuksen toimijoihin tai toimintaympäristöön Suomessa ei ole kohdistunut aiempaa tutkimusta. Turvallisuusjohtamisen periaatteet eivät ole alakohtaisia, joten samat vaatimukset koskevat niin peruskoulua kuin varhaiskasvatustakin. Paitsi tutkimukselle, niin myös tälle julkaisulle oli selkeä tarve, sillä varhaiskasvatuksen turvallisuustyö vaatii erityistä panostusta. Turvallisuuden hyvää hallintaa tarvitaan, jotta yhteiskuntamme pienimpien ja samalla myös haavoittuvimpien jäsenten oikeus turvalliseen ja viihtyisään hoivaympäristöön toteutuisi.

Kommenteja ja palautetta julkaisusta voi lähettää oppaan kirjoittajille Tiina Rannalle (tiina.ranta@laurea.fi) ja Soili Martikaiselle (soili.martikainen@laurea.fi).

KESKEISET KÄSITTEET

Kokonaisvaltainen, riskiperusteinen turvallisuusjohtaminen pohjautuu riskienhallintaan, jatkuvaan parantamiseen ja elinkeinoelämän organisaatio-turvallisuusmalliin (Martikainen 2016, 13-14). Turvallisuusjohtaminen on kiinteä osa organisaation järjestelmällistä johtamista, jonka tavoitteena on ihmisten, ympäristön, omaisuuden, tiedon ja maineen suojaaminen (Elinkeinoelämän yritysturvallisuusmalli 2016, 2). Se on jatkuva prosessi, joka etenee turvallisuuspolitiikasta ja tavoitteista suunnitelmien kautta toteutukseen, seurantaan, arviointiin ja jatkuvaan parantamiseen. Ennakoiva turvallisuusjohtaminen näkyy suunnitteluna, päätöksentekona ja valvontana. (Pelastusviranomaisen valvontasuunnitelman mukainen turvallisuusstoiminnan riskienarviointimalli 2011, 3.)

Riski on epävarmuuden vaikutus tavoitteisiin. Se kuvataan usein tapahtuman toteutumisen todennäköisyyden ja sen seurausten yhdistelmänä. (SFS-Opas 73:2011, 8.)

Riskienhallinta on organisaation johtamista ja ohjaamista riskien osalta. Riskienhallinta on myös osa päätöksentekoa. Se on koordinoitua, tilannekohtaista, ajantasaista toimintaa, joka perustuu parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon. Riskienhallinta tukee lisäksi organisaation jatkuvaa kehittymistä. (SFS-ISO 31000:2018, 6, 8-9.)

Lähteet

- Elinkeinoelämän yritysturvallisuusmalli. 2016. Elinkeinoelämän keskusliitto. Viitattu 8.2.2019. https://ek.fi/wp-content/uploads/yritysturvallisuus_2016.pdf
- Lanne, M. 2007. Yhteistyö yritysturvallisuuden hallinnassa: Tutkimus sisäisen yhteistyön tarpeesta ja roolista suurten organisaatioiden turvallisuusstoiminnassa. Väitöskirja. VTT Publications 632. Espoo: VTT.
- Martikainen, S. 2016. Riskienhallinta turvallisuusjohtamisen keskiössä. Teoksessa Martikainen, S. (toim.) 2016. Varautuva, turvallinen koulu. Laurea Julkaisut 70. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 8.2.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-446-0>
- Pelastusviranomaisen valvontasuunnitelman mukainen turvallisuusstoiminnan riskienarviointimalli. TUTOR Max (suurasiakasversio). 2011. Vantaa: Keski-Uudenmaan pelastuslaitos.
- SFS-ISO 31000:2018. Riskienhallinta. Ohjeet. Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto.
- SFS-Opas 73: 2011. Riskienhallinta. Sanasto. Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Viitattu 23.2.2019. https://www.oph.fi/download/179349-varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

2. TAVOITTEENA KOKONAISVALTAINEN, RISKIPERUSTEINEN TURVALLISUUSJOHTAMINEN

Organisaation laatu, turvallisuus ja hyvinvointi kytkeytyvät toisiinsa. Nämä saavutetaan kokonaisvaltaisella, riskiperusteisella turvallisuusjohtamisella, jossa näkyy vahvasti johdon sitoutuminen.

2.1 Turvallisuusjohtaminen kiinteä osa muuta johtamista

Turvallisuusjohtaminen on kiinteä osa organisaation järjestelmällistä johtamista (Elinkeinoelämän yritysturvallisuusmalli 2016, 2). Se on jatkuva, ennakointiin tähtäävä prosessi, joka etenee turvallisuuspolitiikasta ja tavoitteista suunnitelmien kautta päätöksentekoon, toteutukseen, valvontaan, seurantaan, mittaamiseen, arviointiin, analysointiin ja jatkuvaan parantamiseen. (Pelastusviranomaisen valvontasuunnitelman mukainen turvallisuustoiminnan riskienarviointimalli 2011, 3; Lanne 2007, 12; Reiman & Oedewald 2008, 435; Martikainen 2016, 13). Turvallisuusjohtamisen kivijalkana toimivat organisaation arvot, toiminta-ajatus, visio ja strategia (Kerko 2001, 44-48). Organisaation turvallisuus onkin määrittely tilaksi, jossa ihmisiin, ympäristöön, omaisuuteen, tietoon ja maineeseen kohdistuvat riskit ovat hallinnassa ja jossa vahingot ovat ehkäistynä ennalta (Lanne 2007, 12). Onnistunutta turvallisuusjohtamista toteutetaan joustavasti tilanteita ennakoiden pelkän reagoinnin sijaan.

Turvallisuustyötä ohjaavat periaatteet, joilla tarkoitetaan ylimmän johdon vahvistamia linjauksia turvallisuustyön keinojen, toteuttamisen ja vastuiden näkökulmasta. Näitä periaatteita ovat muun muassa turvallisuuden tavoitteiden ja työn vastuiden

määrittely, riskienhallinnan, turvallisuuskoulutuksen ja -viestinnän toteuttamiseen liittyvät linjaukset sekä turvallisuustyön vaikuttavuuden mittaaminen.

Kokonaisvaltaisessa turvallisuuden kehittämistyössä on tärkeää tunnistaa johdon tahtotila ja sitä kautta työn tavoitteet ja suunta. Päiväkotien ja varhaiskasvatustoimijoiden turvallisuustyö näyttäytyy parhaimmillaan kokonaisuutena, jossa näkyy vahva johdon sitoutuminen ja arjen turvallisuustyön toteuttamiseksi suunnatut, riittävät resurssit. Näiden toimijoiden turvallisuustyön ydin linkittyy erityisesti johtamiseen, jonka kautta syntyvät myös koko päiväkotia ja varhaiskasvatustoimijoita sekä niiden toimintaa ohjaavat vastuut ja velvoitteet. Onnistunut turvallisuustyö vaatii tiedon ja taidon lisäksi myös erityisesti halua mahdollistaa turvallinen sekä viihtyisä oppimis-, hoito- ja työympäristö (Ranta & Huovila 2015). Sen lisäksi se edellyttää ajantasaisen lainsäädännön haltuun ottoa ja sen ymmärtämistä, että vasta aito, koeteltu kyky ja valmius toimia kaikissa mahdollisissa tilanteissa ovat koko päiväkodin ja oppilaitoksen toiminnan jatkuvuuden edellytys. (Martikainen & Ranta 2014, 34.)

2.2 Turvallisuusjohtamisen malli

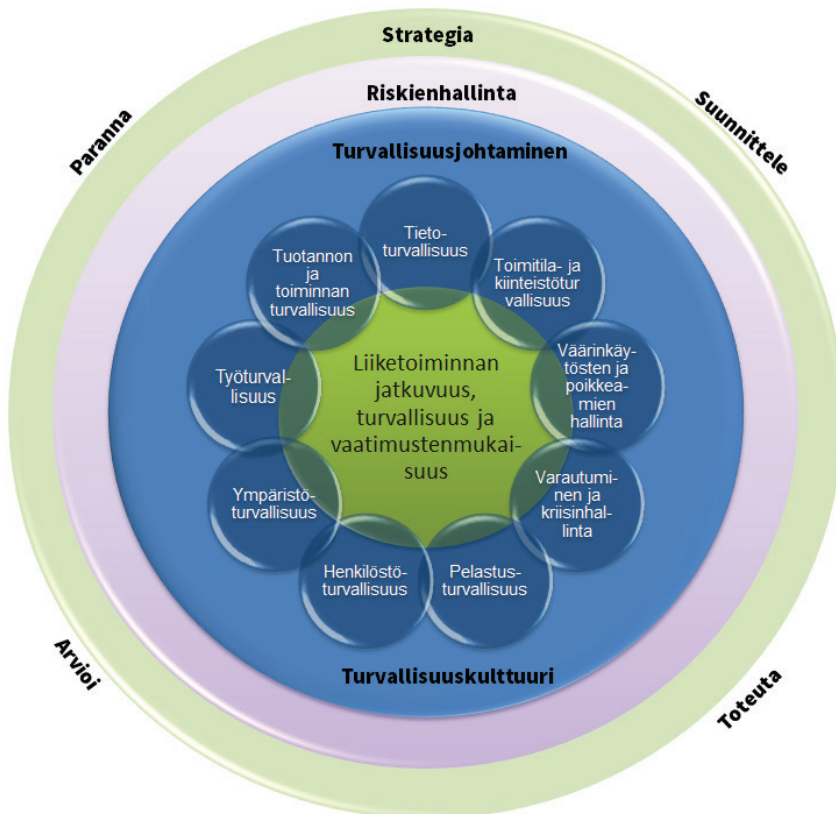
Lapsilla on oikeus sosiaaliseen, psyykkiseen, pedagogiseen ja fyysiseen turvallisuuteen. Sosiaalinen turvallisuus mahdollistaa osallisuuden, osallistumisen ja vuorovaikutuksen. Psyykinen turvallisuus kytkeytyy turvallisuuden ja turvattomuuden tunteisiin. Psyykkisesti turvallinen ympäristö tarjoaa aikuisen apua ja tukea, mahdollistaa tunteiden, myös kielteisten, tunteiden ilmaisun sekä harjaannuttaa tunnetaitoja. Pedagoginen turvallisuus muodostuu turvallisesta oppimisympäristöstä, lapsien ja aikuisisten verkostosta sekä kannustavasta ja tukevasta ohjauksesta. Fyysinen turvallisuus syntyy turvallisista rakennuksista, teknisistä järjestelmistä sekä turvallisesta lähiympäristöstä. (Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen turvallisuusopas 2019.)

Toinen näkökulma varhaiskasvatuksen kokonaisvaltaiseen turvallisuuteen syntyy siitä, että päiväkodissa ja oppilaitoksessa johdetaan turvallisuuden kaikkia osa-alueita organisaatioturvallisuusmallin mukaan (Elinkeinoelämän yritysturvallisuusmalli 2016). Johdettavia osa-alueita ovat toiminnan turvallisuus, työturvallisuus, pelastusturvallisuus, ympäristöturvallisuus, tietoturvallisuus, toimitila- ja kiinteistöturvallisuus, henkilöstöturvallisuus, väärinkäytösten ja poikkeaminen hallinta sekä varautuminen ja kriisinhallinta. Turvallisuusjohtamista toteutetaan riskienhallinnan, turvallisuusdokumentoinnin ja -koulutuksen, proaktiivisen viestinnän, kriisiviestinnän, kiinteistö- ja turvallisuustekniikan, lainsäädännön seurannan ja vaatimusten täyttymisen sekä hallinnollisen johtamisen kautta. Turvallisuusjohtamisen toteutumista myös seurataan, mitataan, analysoidaan ja kehitetään. (Keski-Uudenmaan pelastuslaitos 2012.) Sosiaalinen, psyykinen, pedagoginen ja fyysinen turvallisuus linkittyvät suoraan Elinkeinoelämän turvallisuusmallin toiminnan turvallisuuteen, riskienhallintaan, turvallisuusjohtamiseen ja turvallisuuskulttuuriin. Päiväkotien haasteena on näiden eri turvallisuuden

osa-alueiden välinen koordinointi sekä painotusten epätasapaino. Tällöin turvallisuuden kokonaiskuva jäämuodostumatta ja siitä tulee sirpaleinen. Parhaimmillaan turvallisuusyhtiö muodostuu kuitenkin kaikkien näiden osa-alueiden tasa-arvoisena kokonaisuutena (Ranta & Huovila, 2015).

Päiväkotien, kuten myös muiden varhaiskasvatustoimijoiden organisaatioiden turvallisuusjohtamisen malliksi soveltuu erinomaisesti elinkeinoelämän yritysturvallisuusmalli (2016) sen nimestä huolimatta. Sitä voidaan kutsua myös organisaatio-turvallisuuden malliksi. Se kuvaa, miten organisaation strategia ja riskienhallinta kytkeytyvät turvallisuusjohtamiseen ja turvallisuuskulttuuriin. Lisäksi malli auttaa hahmottamaan, mitä kaikkia turvallisuuden osa-alueita on johdettava toiminnan jatkuvuuden, turvallisuuden ja vaatimustenmukaisuuden saavuttamiseksi. Turvallisuusjohtaminen ei ole pysyvä olotila, vaan se edellyttää jatkuvaa kehittämistä osana kaikkea organisaation toimintaa (kuvio 1).

Turvallisuuden osa-alueita on yhdeksän ja ne menevät osittain päällekkäin. Turvallisuusjohtamisella suojataan muun muassa henkilökuntaa, lapsia, tietoa, mainetta, ympäristöä ja omaisuutta. Riskienhallinta on oleellinen asia tässä osa-alueissa. Elinkeinoelämän yritysturvallisuusmalli 2016,13.)

Kuvio 1. Organisaation turvallisuuden malli (Elinkeinoelämän yritysturvallisuusmalli 2016)

Henkilöstöturvallisuuden avulla suojataan ihmisten, kuten päiväkodin työntekijöiden ja lasten, vierailijoiden, turvallisuus onnettomuuksia ja rikoksia vastaan. Kriittisten henkilöresurssien turvaaminen, turvallisuusselvitykset, varahenkilöjärjestelmä, tavoitettavuusjärjestelyt sekä matkustusturvallisuus ovat osa henkilöstöturvallisuutta. Riskienhallinta on tärkeä tehtävä tässäkin osa-alueessa. (emt. 5.)

Kiinteistö- ja toimitilaturvallisuuden pyrkimyksenä on taata turvallinen ja häiriötön työskentely- ja kasvuympäristö päiväkodin henkilökunnalle ja lapsille sekä taata, että omaisuus ja arvokas tieto pysyvät tallessa. Rakenteellinen turvallisuus ja tilojen suojaaminen kehäsuojausperiaatteen mukaisesti, esteettömyys, kiinteistötekniikka, murtohälytysjärjestelmät, lukitus ja avaintenhallinta sekä huolto- ja ylläpitösopimukset, vastuut ja vakuuttaminen ovat osa kiinteistö- ja toimitilaturvallisuutta. Riskienhallintaa tarvitaan tässäkin osa-alueessa. (mts. 6.)

Pelastusturvallisuus on onnettomuuksien ja tulipalon ennaltaehkäisyä sekä oikeaa ja nopeaa toimintaa onnettomuustilanteissa. Onnettomuuksien ennaltaehkäisy onnettomuusriskien tunnistamisen kautta on keskeisessä asemassa. Myös henkilökunnan säännöllinen koulutus ja turvallisuusohjeiden laatiminen ovat tärkeitä asioita. Vakuutusyhtiöiden suojeluohjeet ja -ehdot antavat tärkeitä tietoja onnettomuuksien ennaltaehkäisyn näkökulmasta. (mts. 7.)

Palvelutuotannon ja toiminnan turvallisuudella varmistetaan, että tuotettava palvelu on turvallinen. Se muodostuu palvelujen turvallisuuden kehittämisestä riskien arvioinnin pohjalta, alihankkijoiden ja palveluntuottajien kanssa tehdyistä sopimuksista ja vakuuttamisesta. (mts. 8.) Ympäristöturvallisuuden tehtävänä on ottaa huomioon ekologinen kestävyys sekä sidosryhmien ympäristöodotukset. Ympäristöturvallisuuteen kuuluvat myös muun muassa energiatehokkuus, jätehuolto, kemikaaliturvallisuus sekä ilmoitus- ja lupamenettelyt. (mts. 9.)

Tietoturvallisuuden avulla tunnistetaan kriittinen tieto, varmistetaan tiedon luotamuksellisuus, eheys ja käytettävyys. Sen avulla luokitellaan ja käsitellään tietoa, hallitaan käyttö- ja pääsyoikeuksia, huolehditaan henkilötietojen käsittelystä sekä yksityisyyden ja viestinnän suojasta. Mukaan kuuluvat lisäksi muun muassa haittaohjelmien torjunta, tiedonsiirron suojaaminen, laitteisto- ja ohjelmistoturvallisuus, palomuurit sekä varmuuskopiointi. Riskienhallintaa tarvitaan myös tässä osa-alueessa. (mts. 10.)

Väärinkäytösten ja poikkeamien hallintaa tarvitaan haitallisten tapahtumien, kuten väärinkäytösten ja rikosten, ennaltaehkäisyyn ja niiden selvittämiseen. Haitalliset tapahtumat voivat kohdistua esimerkiksi henkilökuntaan, toimintaan tai omaisuuteen. Tässä osa-alueessa tarvitaan riskienhallintaa. (mts. 11.) Varautuminen ja kriisinhallinta ovat tärkeitä tehtäviä, jotta voitaisiin tunnistaa, ennakoida ja suojautua odottamattomia tilanteita varten. Tärkeää on toimintakyvyn säilyttäminen ja nopea toipuminen, jotta organisaation toiminta jatkuisi. Riskienhallinta on oleellinen asia myös tässä osa-alueessa. (mts. 12.)

2.3 Varhaiskasvatuksen turvallisuusjohtamisen haasteet

Erilaisten organisaatioiden ja yhteisöjen, kuten myös päiväkotien ja varhaiskasvatustoimijoiden, arkeen liittyvä turvallisuusyön näkökulmasta haasteita, joita voidaan ratkaista yhdistämällä laatu- ja turvallisuusjohtaminen (Rasmussen & Svedung 2000, 48, 72). Päiväkotien turvallisuusjohtaminen on parhaimmillaan kokonaisvaltaista, päämäärätietoista, systemaattista ja ennakoivaa toimintaa. Sen tarkoituksena on päiväkotiyhteisön jäsenten, omaisuuden, maineen, ympäristön ja tiedon suojaaminen. Turvallisuusyön suunnittelua ei vielä kuitenkaan koeta päiväkotien ja muiden varhaiskasvatustoimijoiden perustehtävästä lähtevänä strategisena tehtävänä ja siksi turvallisuusyötä on vielä harvoin kuvattu johdon määrittelemien turvallisuutta ohjaavien periaatteiden kautta. Monessa päiväkodissa onkin todettu, ettei siellä vielä pystytä hahmottamaan, mistä ja miten kokonaisvaltaisen turvallisuusjohtamisen pitäisi muodostua. Varhaiskasvatuksen turvallisuusyötä on tehty oikein elementein, mutta sirpaleisesti. Systemaattinen turvallisuusyö on vasta kehittyvässä ja toivottavaa olisi, että tulevaisuudessa se rakentuisi päiväkodinkoulujen ja varhaiskasvatustoimijoiden perustehtävästä johdettuna toimintana (Ranta & Huovila 2015).

Päiväkotien turvallisuusjohtamisen haasteena on nähtävä myös se, että turvallisuusyön toteuttaminen on edelleen sirpaleisten toimijaverkoston vastuulla. Yksi keskeisistä haasteista on lisäksi turvallisuusjohtamisen toteuttaminen riskiperusteisesti. Tällöin selkeä kuva siitä, mitä turvallisuusyöllä tavoitellaan ja kenen vastuulla koko toiminta on, puuttuu. Vastuu turvallisesta oppimis-, hoito- ja työympäristöstä kuuluu aina ja ehdotta päiväkodin johdolle. Turvallisuutta ei voida koskaan ulkoistaa tai siirtää toisen vastuulle. Tämän haltuun ottamisessa on pedagogisen johtamisen rinnalla vielä selkeitä haasteita.

Liitteessä 1 on esitetty tarkistuslista turvallisuusjohtamiseen. Suunnitelmallisella, riskiperusteisella turvallisuusjohtamisella saadaan paitsi organisaation henkilökunta mukaan turvallisuustalkoisiin niin myös parannuksia tuottavuuden näkökulmasta. Turvallisessa ympäristössä henkilökunta voi keskittyä omaan työhönsä, kun taas turvattomuus sitoo heidät murehtimaan omaa tilannettaan, ja työ eittämättä kärsii.

2.4 Yhteenvedo

Turvallisuusjohtaminen on tärkeä, kiinteä osa organisaation johtamista, jonka tavoitteena on ihmisten, ympäristön, omaisuuden, tiedon ja maineen suojaaminen. Elinkeinoelämän organisaatioturvallisuusmalli tarjoaa selkeän mallin johdettavista osa-alueista. Turvallisuusjohtaminen edellyttää ylimmän johdon sitoutumista ja suunnan näyttämistä turvallisuusyön tavoitteiden, keinojen, vastuiden ja arvioinnin avulla. Tavoitteena on kokonaisvaltainen, riskiperusteinen turvallisuusjohtaminen, jonka juuret ovat riskienhallinnassa, jatkuvassa parantamisessa sekä koko henkilöstön ja myös sidosryhmien mukaan ottamisessa turvallisuuden kehittämiseksi.

Lähteet

- Elinkeinoelämän yritysturvallisuusmalli. 2016. Elinkeinoelämän keskusliitto. Viitattu 8.2.2019. https://ek.fi/wp-content/uploads/yritysturvallisuus_2016.pdf
- Kerko, P. 2001. Turvallisuusjohtaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Keski-Uudenmaan pelastuslaitos. 2012. Pelastusviranomaisen valvontasuunnitelman mukainen TUTOR-arviointi. Max versio. Vantaa: Keski-Uudenmaan pelastuslaitos.
- Lanne, M. 2007. Yhteistyö yritysturvallisuuden hallinnassa: Tutkimus sisäisen yhteistyön tarpeesta ja roolista suurten organisaatioiden turvallisuustoiminnassa. Väitöskirja. VTT Publications 632. Espoo: VTT.
- Martikainen, S. 2016. Riskienhallinta turvallisuusjohtamisen keskiössä. Teoksessa Martikainen, S. (toim.) 2016. Varautuva, turvallinen koulu. Laurea Julkaisut 70. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 8.2.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-446-0>
- Martikainen, S. & Ranta, T. 2014. Turvallisuusjohtamisen kautta arjen turvaa. Turvallisuus & Riskienhallinta 6/2014, s. 34 – 35.
- Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen turvallisuusopas. 2019. Opetushallitus. Viitattu 22.2.2019. https://www.oph.fi/opetustoimen_turvallisuusopas/turvallisuuden_osa_alueita
- Pelastusviranomaisen valvontasuunnitelman mukainen turvallisuustoiminnan riskienarviointimalli. 2011. TUTOR Max (suurasiakasversio). 2011. Vantaa: Keski-Uudenmaan pelastuslaitos.
- Ranta T. & Huovila, E. 2015 Myönteinen ilmapiiri ja yhteinen tahtotila Laurea-päiväkodin ja -kirjaston turvallisuuden kehittämisen lähtökohtina. Julkaisussa Journal of Finnish Universities of Applied Sciences. No 1 (2015).
- Rasmussen, J. & Svedung, I. 2000. Proactive Risk Management in a Dynamic Society. Karlstad: Swedish Rescue Services Agency.
- Reiman, T. & Oedewald, P. 2008. Turvallisuuskriittiset organisaatiot: onnettomuudet, kulttuuri ja johtaminen. Helsinki: Edita.

3. RISKIENHALLINTAOSAAMINEN

Riskienhallinta-ajattelu on osa organisaation vaatimustenmukaisuuden, varautumisen ja jatkuvuuden hallintaa. Nykylainsäädäntö lähtee siitä ajatuksesta, että organisaation on tunnettava ja arvioitava sen omaan toimintaan liittyvät riskit sekä ryhdyttävä tarvittaviin, korjaaviin toimiin. Riskienhallinnan tulisi olla osa kaikkea toimintaa.

3.1 Turvallisuuden ja riskienhallinnan keskeiset käsitteet

Turvallisuus mielletään vaaran ja uhan vastakohtiksi. Riskin, vaaran ja uhan käsitteitä voidaan käyttää arkikeskustelussa toistensa synonyymeinä, vaikka käsitteet tarkoittavat eri asioita. Vaara on hyvin todennäköinen mahdollisuus sille, että vamma, haitta tai vahinko tapahtuu tai on jo tapahtunut (Kokonaisturvallisuuden sanasto 2017, 40; SFS-Opas 73:2011, 12). Uhkalla tarkoitetaan mahdollisesti toteutuvaa, haitallista tapahtumaa tai kehityskulkua. Uhkan ja vaaran välillä on selkeä ero: uhka on epävarmempi kehityskulku kuin vaara, jota voidaan käsitellä riskienhallinnan keinoin. (Kokonaisturvallisuuden sanasto 2017, 66).

Riski kytkeytyy oleellisesti epävarmuuteen ja se merkitsee epävarmuuden vaikutusta tuloksiin. Usein riski ilmaistaan riskin toteutumisen todennäköisyyden sekä tapahtuman seurausten tai olosuhteiden muutosten yhdistelmänä. (SFS-ISO 31000:2018, 6.)

TUTUSTU KESKEISIIN KÄSITTEISIIN VIDEOON 1 AVULLA (KESTO 6:21).

[HTTPS://VIDEO.LAUREA.FI/MEDIA/](https://video.laurea.fi/media/)

[TURVALLISUUDEN+JA+RISKIEN+KASITTEITA/O_YIGD39FL](https://video.laurea.fi/media/turvallisuuden+ja+riskien+kasitteita/o_yigd39fl)

VIDEO 1. TURVALLISUUDEN JA RISKIENHALLINNAN KÄSITTEET

3.2 Riskienhallinta oleellisena osana hyvää turvallisuuskulttuuria

Turvallisuuskulttuuri on kiinteä osa organisaatiokulttuuria, eikä se ole oma itsenäinen, erillään johdettava asia. Organisaatiokulttuuri syntyy Scheinin (1987) mukaan organisaatiossa vallitsevista artefakteista, julkilausutuista arvoista ja perusoletuksista. Artefaktit muodostuvat fyysisestä ja sosiaalisesta työympäristöstä, puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä näkyvästä käyttäytymisestä. Lisäksi artefakteihin kuuluvat viestintä, auktoriteetit, suhtautuminen toimintaan, työn tulokset, viihtyvyys, teknologia ja rituaalit. Artefaktien taustalla vaikuttavat organisaation arvot. Artefaktit ovat näkyviä, mutta ne eivät aina ole organisaation ulkopuoliselle henkilölle helposti tulkittavissa olevia asioita. Organisaatiokulttuurin ilmentymistä artefaktien muuttaminen on helpointa. Julkilausutut arvot ohjaavat organisaation toimintaperiaatteita ja valintoja. Ne vaikuttavat organisaation henkilökunnan käsitykseen siitä, miten asioiden tulee olla, mitkä ratkaisut toimivat ja mitkä asiat ovat tavoittelemisen arvioisia. Julkilausutut arvot ovat artefakteja selvempi tiedostamisen taso. Perusoletukset ohjaavat käyttäytymistä. Ne ovat itsestäänselvyksiä, näkymättömiä ajatuksia, tunteita ja uskomuksia. Ne ovat organisaatiokulttuurin syvintä, alitajuista tasoa. Perusoletuksia on vaikea tunnistaa ja muuttaa. (Schein 1987, 32-36.) On muistettava, että organisaation jäsenillä ei välttämättä kuitenkaan ole yhteistä organisaatiokulttuuria.

Koska turvallisuuskulttuuri on osa organisaatiokulttuuria, vaikuttaa olemassa oleva organisaatiokulttuuri turvallisuuskulttuuriin. Turvallisuuskulttuuri on se osa organisaatiokulttuuria, jossa turvallisuutteen liittyvät arvot ja perusoletukset korostavat turvavallisuutta ja sitoutumista. Turvallisuuskulttuuri on näkymätöntä ja vain sen ilmentymät voidaan nähdä. (Reiman 1999, 42.) Turvallisuuskulttuuri vaikuttaa siihen, miten tärkeäksi turvallisuus koetaan, mitä turvallisuuden hyväksi tehdään sekä saako turvallisuus etusijan päätöksiä tehtäessä. Se edellyttää sekä johdon että henkilökunnan vahvaa sitoutumista. Esimiesten tehtävänä on määrittellä vastuut sekä se, miten työ tehdään turvallisesti. Esimiehet huolehtivat myös valvonnasta, määrittelevät pätevyysvaatimukset sekä kouluttavat henkilökuntaa. Esimiesten tehtävänä on lisäksi palkita ja tarvittaessa rangaista rikkomuksista, kuten myös tarkastaa, katselmoida ja vertailla. Henkilökunnalla on oltava kysyvä asenne, harkitsevainen ja täsmällinen ote työhön sekä kyky viestiä. International Atomic Energy Agency 1991, 3-5, 9-14; Reason 1997, 192-194).

Ruuhilehto ja Vilppola (2000) toteavat, että organisaation turvallisuuskulttuuri voi olla joko jälkikäteen reagoivaa tai ennakoivaa. Reagoivassa turvallisuuskulttuurissa ”sammutetaan tulipaloja” ja vasta onnettomuus saa organisaation reagoimaan ja ryhtymään korjaaviin toimiin. Reagoivan turvallisuuskulttuurin organisaatiossa ei ole välttämättä turvallisuustavoitteita, vaan turvallisuustoiminnan tavoitteena on onnettomuuksien vähentäminen. Turvallisuuteen liittyviä suunnitelmia ei tehdä tai jos tehdään, ne ovat vain yleisellä tasolla. Lainsäädännön vaatimusten vuoksi laaditaan turvallisuusohjeita ja vasta onnettomuuden tapahduttua päädytään laatimaan yksityiskohtaisia ohjeita, joita organisaatio tarvitsee. Turvallisuusasioista

keskustellaan harvoin ja viranomaisvaatimusten täyttymiseksi järjestetään turvallisuuskoulutusta. Ennakoivan turvallisuuskulttuurin organisaatiossa sen sijaan määritetään turvallisen toiminnan kriteerit ja henkilökuntaa osallistetaan turvallisuustyöhön. Toimintaa ja käyttäytymistä arvioidaan säännöllisesti. Turvallisuuden tavoitteet asetetaan kaikille tasoilla ja ne on integroitu muuhun tavoitteenaseteluun. Turvallisuuteen laaditaan sekä yleisiä että yksityiskohtaisia työohjeita ja turvallisuusohjeet pohjautuvat työtehtävien riskien arviointiin. Organisaation jäsenille annetaan palautetta turvallisuustoiminnasta ja turvallisuusasiat ovat säännöllisesti mukana muun muassa kokousten esityslistoilla. Onnettomuuksien estämiseksi tarkastellaan organisaation johtamisjärjestelmää. Turvallisuuskoulutus on suunnitelmallista ja omia turvallisuustavoitteita tukevaa. (Ruuhilehto & Vilppola 2000, 22—23; International Atomic Energy Agency 2002, 17—19.) Organisaatiota johdetaan ja ohjataan riskienhallinnan avulla, joka on oleellinen osa hyvää turvallisuuskulttuuria. Riskienhallinnan tulee olla kokonaisvaltaista sekä kattaa strategiset, taloudelliset, operatiiviset ja vahinkoriskit. Riski voi olla positiivinen tai negatiivinen (SFS-Opas 73:2011, 8). Positiivinen riski liittyy esimerkiksi strategiaan, kun taas onnettomuuksiin ja vahinkoihin liittyvät riskit ovat negatiivisia. Varautumisella varhaiskasvatustoimijat kykenevät hallitsemaan toimintakykyään mahdollisimman hyvin kaikissa tilanteissa. Varautuminen on jatkuvuudenhallintaa; toimintaa, jolla voidaan varmistaa mahdollisimman häiriötön toiminta varautumalla erilaisiin uhka- ja häiriötilanteisiin. Varautumisen työkaluina toimivat muun muassa riskienarviointi ja turvallisuussuunnittelu. (Kokonaisturvallisuuden sanasto 2017, 37; Varautuminen ja jatkuvuudenhallinta kunnassa 2012, 4.)

Riskienhallintaa tarvitaan organisaation kaikilla tasoilla ja kaikissa toiminnoissa. Organisaation toimintaperiaatteet, menetelmät ja organisatoriset järjestelyt muodostavat riskienhallinnan puitteet (SFS-ISO 31010:2013, 14). Riskienhallinta on koordinoitua, tilannekohtaista ja ajantasaista toimintaa, joka perustuu parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon. Se tukee myös organisaation jatkuvaa kehittymistä. Kaikilla organisaatiolla on sisäisiä ominaisuuksia, haavoittuvuuksia, jotka altistavat organisaation riskeille ja sitä kautta myös ei-toivotuille tapahtumille. (SFS-ISO 31000:2018, 16.)

3.3 Riskienhallintaprosessi ja riskin arviointi

Riskienhallinta on kokonaisprosessi, joka muodostuu kolmesta vaiheesta: toimintaympäristön määrittämisestä, riskien arvioinnista sekä riskien käsittelystä. Viestintä, tiedonvaihto, seuranta ja katselmointi ovat myös olennaisia osia riskienhallintaprosessissa. (SFS-Opas 73:2011, 8—9, 11, 14—15; SFS-ISO 31000: 2018,14-15). Riskien arviointiin sisältyy riskien tunnistaminen, riskianalyysi ja riskin merkityksen arviointi. Riskianalyysi on prosessi, jonka tarkoituksena on ymmärtää riskin luonne sekä määrittää riskitaso. (SFS-ISO 31000: 2018, 17.) Riskitaso voidaan määrittellä joko sanallisesti tai riskilukuna. Riskiluku lasketaan riskin toteutumisen todennäköisyyden ja tapahtuman seurausten tulona. Riskianalyysin tulosten perusteella riskin merkitystä arvioidaan ja tuloksia verrataan riskikriteereihin.

Riskin merkitystä arvioitaessa määritellään, onko riski hyväksyttävä vai pitääkö sitä käsitellä. (SFS-ISO 31000: 2018, 17.) Riskien arvioinnista on tarpeen laatia kirjallista dokumentaatiota, jossa kuvataan riskienhallintaprosessi ja mahdollisimman konkreettisesti tunnistetut riskit (SFS-ISO 45001:2018, 20). Taulukossa 1 on esimerkki riskiluvun määrittämisestä ja riskin merkityksen arvioinnista.

Taulukko 1. Esimerkki riskiluvuista ja riskin merkityksen arvioinnista

TODENNÄKÖISYYS	SEURAUKSEN VAKAVUUS		
	LIEVÄSTI HAITALLINEN (1)	HAITALLINEN (2)	ERITTÄIN HAITALLINEN (3)
HYVIN EPÄ-TODENNÄKÖINEN (1)	$1 \cdot 1^2 = 1$ MERKITYKSETÖN RISKI	$1 \cdot 2^2 = 4$ VÄHÄINEN RISKI	$1 \cdot 3^2 = 9$ KOHTALAINEN RISKI
EPÄTODENNÄKÖINEN (2)	$2 \cdot 1^2 = 2$ VÄHÄINEN RISKI	$2 \cdot 2^2 = 8$ KOHTALAINEN RISKI	$2 \cdot 3^2 = 18$ MERKITTÄVÄ RISKI
TODENNÄKÖINEN (3)	$3 \cdot 1^2 = 3$ VÄHÄINEN RISKI	$3 \cdot 2^2 = 12$ MERKITTÄVÄ RISKI	$3 \cdot 3^2 = 27$ SIETÄMÄTÖN RISKI

Riski voi olla merkityksetön, vähäinen, kohtalainen, merkittävä tai sietämätön. Hyväksyttävällä riskillä tarkoitetaan sellaista riskin tasoa, jolla organisaatio täyttää sekä lakisääteiset velvoitteensa että omat turvallisuusperiaatteensa. Riskin hyväksyminen on tietoinen päätös riskin ottamiseen (SFS-Opas 73: 2011, 13). Riskin käsittelyssä muokataan riskiä käyttäen ja toteuttaen joko yhtä tai useampaa valittua riskin käsittelytapaa. Riskienhallinnan prosessin aikana arvioidaan riskin käsittelyä, riskitasoa sekä myös tarkastellaan jäännösriskiä. Tarvittaessa voidaan aloittaa uusi riskin käsittely. Riskin käsittelyssä voidaan jakaa, lieventää, poistaa, torjua tai ottaa riski. Riskin käsittelyyn kuuluu oleellisesti suunnittelu siitä, missä järjestyksessä riskienkäsittelytoimet tehdään. On myös tiedostettava, että riskin käsittely voi muuttaa tai aiheuttaa uusia riskejä. (SFS-Opas 73: 2011, 14; SFS-ISO 31000: 2018, 18-19.) Jokaiselle ei-hyväksyttävälle riskille on suunniteltava ennaltaehkäisevät järjestelyt, varautumisjärjestelyt sekä se, miten toimitaan riskin toteutuessa. Jokaiselle riskille nimeään omistaja, henkilö tai taho, jonka tehtävänä on hallita riskiä.

TUTUSTU RISKIENHALLINTAPROSESSIIN VIDEON 2 AVULLA
(1. OSAN KESTO 8:37 JA 2. OSAN KESTO 7:58).

[HTTPS://VIDEO.LAUREA.FI/MEDIA/](https://video.laurea.fi/media/)

[RISKIENHALLINNAN+PROSESSI1/0_XV6WCX28](https://video.laurea.fi/media/riskienhallinnan+prosessi1/0_xv6wcx28)

[HTTPS://VIDEO.LAUREA.FI/MEDIA/](https://video.laurea.fi/media/)

[RISKIENHALLINNAN+PROSESSI2/0_V7OGNEY](https://video.laurea.fi/media/riskienhallinnan+prosessi2/0_v7ogney)

VIDEO 2. RISKIENHALLINNAN PROSESSI

Potentiaalisten ongelmien analyysi (POA) on helposti opittava, käytännönläheinen menetelmä arvioida oman työpaikan riskejä yhdessä työyhteisön toimijoiden kanssa. POA tuo hiljaisen aivoriihen avulla kaikkien riskien arviointiin osallistuvien henkilöiden tunnistamat vaarat esille. Niitä analysoidaan, merkitystä arvioidaan ja käsitellään yhdessä keskustelumuotoisessa aivoriihessä. Näin subjektiivinen riskien arviointi tulee yhdessä toimien, erilaisten asiantuntijoiden ja työtehtävien näkökulmia yhdistäen niin objektiiviseksi kuin mahdollista. POA soveltuu erinomaisesti varhaiskasvatuksen riskien arviointiin.

KATSO OHJEET POAN KÄYTTÖÖN VIDEOLTA 3 (KESTO 13:26).

[HTTPS://VIDEO.LAUREA.FI/MEDIA/POA/O-HSOZUIV8](https://video.laurea.fi/media/poa/o-hsozuiv8)

VIDEO 3. RISKIEN ARVIOINTI POTENTIAALISTEN ONGELMIEN ANALYYSIN (POA) AVULLA

LIITTEESSÄ 2 ON ESIMERKKI POA-ANALYYSILOMAKKEESTA,

JOHON ON KOOTTU ERÄITÄ MAHDOLLISIA PÄIVÄKODIN RISKEJÄ. KATSO OHJEET POA-ANALYYSILOMAKKEEN

TÄYTTÄMISEEN VIDEOLTA 4 (KESTO 6:22).

[HTTPS://VIDEO.LAUREA.FI/MEDIA/POA-ANALYYSILOMAKKEEN+TÄYTTÖ/O-CHWMZRYO](https://video.laurea.fi/media/poa-analyysi/oma/0-chwmzryo)

VIDEO 4. POA-ANALYYSILOMAKKEEN TÄYTTÄMINEN

3.4 Turvallisuuden sidosryhmäyhteistyö

Sidosryhmäyhteistyö on tärkeä osa varhaiskasvatuksen turvallisuusjohtamista. Perinteisten sidosryhmien joukosta voi puuttua merkittäviä turvallisuuteen vaikuttavia toimijoita, jonka vuoksi on tärkeää tunnistaa erikseen sidosryhmät turvallisuuden näkökulmasta. Sidosryhmä on henkilö tai ryhmä, jonka edut liittyvät organisaation toimintaan, joka voi vaikuttaa johonkin päätökseen tai toimintoon tai on vaihtoehtoisesti jonkin päätöksen tai toiminnon vaikutuksen kohteena. Merkittävät sidosryhmät voivat aiheuttavaa vakavan riskin organisaatiolle, jos niiden odotuksia ja tarpeita ei pystytä täyttämään. Tyypillisiä organisaatioiden sidosryhmiä ovat omistajat, työntekijät, asiakkaat, toimittajat ja alihankkijat, luotonantajat, valtio, hallitus, viranomaiset, tiedotusvälineet, paikallisyhteisöt, järjestöt, liitot ja muut ryhmät. (SFS-EN ISO 9000: 2015, 7; SFS-Opas 73:2011, 10; Kujala & Kuvaja, 2002,87). Myllykangas (2009, 178) toteaa, että sidosryhmäanalyysin avulla organisaatio hahmottaa toimintansa kannalta tärkeitä toimijoita. Analyysin tulee myös olla jatkuvaa, sillä toimintaympäristö ja sen kautta yksittäisten sidosryhmien merkitys muuttuvat. Vaikka samassa kunnassa osa turvallisuuden sidosryhmistä on kaikille varhaiskasvatuksen toimijoille yhteisiä, on silti tärkeää, että päiväkotitunnistaa itse omat turvallisuuden sidosryhmänsä. Turvallisuuden sidosryhmät voidaan tunnistaa esimerkiksi päiväkodin turvallisuusryhmässä. Sidosryhmiä tunnistettaessa on hyvä esittää seuraavat kysymykset: Onko olemassa sidosryhmiä, joiden odotukset ja näkemykset ovat meille entuudestaan melko tuntemattomia? Onko olemassa sidosryhmiä, joiden toiminta voi aiheuttaa meille yllätyksiä? Mitkä sidosryhmät

ja toimijat ovat meidän toimialallamme aktiivisia vaikuttajia? Mihin sidosryhmiin kaltaisemme muut organisaatiot pitävät yhteyttä? Sidosryhmien vaikuttavuuden tarkka mittaaminen on vaikeaa. (Kujala & Kuvaja 2002,135.)

Kujalan ja Kuvajan (2002) mukaan sidosryhmillä on juridisten oikeuksien sekä sopimussuhteeseen liittyvien oikeuksien lisäksi myös oikeutettuja odotuksia organisaatiota kohtaan. Vastuullisen ja välittävän johtamisen keskeisiä seikkoja ovat sidosryhmien huomioiminen sekä vuoropuhelu heidän kanssaan. Ylimmän johdon sitoutuminen sidosryhmäyhteistyöhön on tärkeää. Sidosryhmien tarpeet, arvot ja odotukset on syytä ottaa huomioon, sillä organisaatio ei ole olemassa pelkästään itseään varten. Vuoropuhelun avulla organisaatio voi myös vaikuttaa sidosryhmiin sekä auttaa heitä näkemään organisaation liikkumavarat erilaisissa tilanteissa. Toistensa arvojen ja motiivien ymmärtäminen auttaa turvaamaan organisaation toimintaedellytykset. Sidosryhmäyhteistyön avulla voidaan lisäksi välttää mahdollisia kriisejä. Sidosryhmien kautta on mahdollista saada uudenlaista osaamista organisaation käyttöön. Parhaimmillaan onnistunut sidosryhmätyö hyödyntää kaikkia yhteistyössä mukana olevia osapuolia. Olennaista on, että sidosryhmien osaamista arvostetaan. Vaikka vuoropuhelu voi pitkittää päätöksentekoa, pidemmällä tähtäimellä sen avulla saadaan aikaiseksi kestäväällä pohjalla olevia päätöksiä. (Kujala & Kuvaja 2002, 83–85, 88).

Sidosryhmäyhteistyö on samalla myös osa varhaiskasvatuksen riskienhallintaa. Sidosryhmien ottaminen sopivalla tavalla ja oikeaan aikaan mukaan turvallisuustyöhön auttaa varmistamaan, että turvallisuusjärjestelyt ovat tarkoituksenmukaisia ja ajantasaisia. Lanne (2007, 91–94) toteaa, että organisaation turvallisuusjohtamisen hallintaan voidaan vaikuttaa merkittävästi yhteistyöllä ja vuorovaikutuksella. Yhteistyön tärkeys tulee erityisesti esille silloin, kun vastuut ja tehtävät jakautuvat usealle eri toimijalle. Kaikkien turvallisuustoimijoiden välinen yhteistyö ja vuorovaikutus auttavat tavoitteiden asettamisessa, ongelmanratkaisussa sekä päätöksenteossa. Yhteistyö ja vuorovaikutus auttavat myös koordinoimaan vastuita ja velvollisuuksia. Arvokasta organisatorista oppimista syntyy, kun sidosryhmät jakavat tietoa, omia kokemuksiaan, käsityksiään ja näkökulmiaan. Muiden osaaminen auttaa myös näkemään eri turvallisuuden osa-alueiden merkityksen kokonaisturvallisuuden hallinnan kannalta. On tärkeä muistaa, että organisaatio tarvitsee puitteet ja menettelytavat, jotka kannustavat yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen sidosryhmien välillä.

Kuvio 2. Varhaiskasvatuksen turvallisuuden sidosryhmiä

Turvallisuuden sektorilta löytyy selkeitä ja luontevia sidosryhmiä kuvion 2 mukaisesti. Mitä keskeemmällä kuviota sidosryhmä on, sitä aktiivisempaa ja monipuolisempaa on turvallisuusviestintä.

Sidosryhmä kannattaa ymmärtää hyvin laajasti. Varhaiskasvatuksen turvallisuuden sidosryhmiä voivat olla muun muassa päiväkodin koko henkilökunta, lapset, kunta, omistaja, johto, keskeiset viranomaiset, muut toimitilan käyttäjät sekä tuotteiden ja palvelujen tuottajat. Myös ammattiyhdistykset ja toimialayhdistykset, oppilaitokset, korkeakoulut, media, ympäröivät asukkaat ja yritykset voivat kuulua turvallisuuden sidosryhmiin.

On useita tapoja sidosryhmien luokittelemiseksi. Niskala, Pajunen ja Tarna-Mani (2009, 61) toteavat, että yleinen tapa on jakaa sidosryhmät sisäisiin ja organisaation ulkoisiin, välittömiin ja välillisiin tai ensisijaisiin ja toissijaisiin sidosryhmiin. Välilliset sidosryhmät ovat edustuksellisia sidosryhmiä, kuten esimerkiksi kansalaisjärjestöjä. Ensisijaisilla sidosryhmillä on virallinen, sopimukseen perustuva suhde organisaation kanssa ja toissijaisiin sidosryhmiin kuuluvat kaikki muut sidosryhmät. Kujala ja Kuvaja (2002,133–135) jakavat sidosryhmät aktiivisiin ja passiivisiin sidosryhmiin. Aktiivisiin sidosryhmiin kuuluvat ne sidosryhmät, joiden kanssa käydään aktiivista vuoropuhelua, kun taas passiivisten sidosryhmien kanssa vuorovaikutus on lähinnä tiedon välittämistä. Jos sidosryhmien määrä olisi suuri, kaikkiin ei voida pitää yhteyttä jatkuvasti. Kaikkien sidosryhmien kanssa ei myöskään voida keskustella jokaisesta päätöksestä.

Kujala ja Kuvaja (2002,147–149, 153) muistuttavat, että sidosryhmävuoropuhelun tavoitteet ja toteutustavat on hyvä sopia yhdessä. Yhteistyö sidosryhmien kanssa kannattaa käynnistää, ennen kuin yhteistyössä havaitaan ongelmia. Sidoryhmäyhteistyö tuo esiin mahdolliset ristiriitaiset tarpeet ja odotukset, joihin voidaan vastata, ennen kuin tilanne ajautuu konfliktiin.

3.5 Yhteen veto

Turvallisuusjohtaminen perustuu riskienhallintaan, jolla tarkoitetaan organisaation johtamista ja ohjaamista riskien osalta. Riskienhallinta on keskeinen osa päätöksentekoa ja organisaation toiminnan jatkuvaa kehittymistä. Riskienhallinnan näkökulmasta oman organisaation turvallisuustarpeiden ja -toiveiden selvittämisen lisäksi on myös sidosryhmien arvot, tarpeet ja odotukset syytä selvittää. Riskienhallinta on oleellinen osa hyvää turvallisuuskulttuuria.

Riskienhallinnan tulee olla koordinoitua, tilannekohtaista, ajantasaista toimintaa, joka perustuu parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon. Riskien arviointi ja käsittely tehdään aina ryhmässä. Potentiaalisten ongelmien analyysi (POA) soveltuu erinomaisesti päiväkodin riskien arviointiin. Se on helposti opittava, käytännölläheinen menetelmä oman työpaikan riskien arviointiin yhdessä työyhteisön toimijoiden kanssa.

3.6 Muistilista

Johda turvallisuutta

1. arvoperusteisesti: Turvallisuusjohtamisen lähtökohtina ovat organisaation arvot, toiminta-ajatus, visio ja strategia.
2. kokonaisvaltaisesti: Ota huomioon kaikki turvallisuuden osa-alueet
3. riskiperusteisesti: Arvioi ja käsittele riskit
4. huomioon ottaen sisäiset ja ulkoiset sidosryhmät

Arvioi riskejä potentiaalisten ongelmien analyysin (POA) avulla

Lähteet

- International Atomic Energy Agency. 1991. Safety Culture. Safety Series No. 75 - INSAG-4. Vienna: International Atomic Energy Agency. Viitattu 12.2.2019. https://www-pub.iaea.org/MTCD/Publications/PDF/Pub882_web.pdf
- Kokonaisturvallisuuden sanasto. 2017. TSK 50. Sanastokeskus. Viitattu 12.2.2019. http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/Kokonaisturvallisuuden_sanasto.2.pdf
- Kujala, K. & Kuvaja, S. 2002. Välittävä johtaminen - Sidosryhmät eettisen liiketoiminnan kiertäjinä. Helsinki: Talentum.
- Lanne, M. 2007. Yhteistyö yritysturvallisuuden hallinnassa: Tutkimus sisäisen yhteistyön tarpeesta ja roolista suurten organisaatioiden turvallisuustoiminnassa. Väitöstutkimus. VTT Publications 632. Espoo: VTT.
- Myllykangas, P. 2009. Sidosryhmäsuhteet liiketoiminnan arvon luomisessa. Väitöstutkimus. Acta Universitatis Tamperensis 1387. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Niskala, M., Pajunen, T. & Tarna-Mani, K. 2009. Yhteiskuntavastuun raportointi – Raportointi ja laskentaperiaatteet. Helsinki: KHT-Media.
- Ranta T. & Huovila, E. 2015 Myönteinen ilmapiiri ja yhteinen tahtotila Laurea-päiväkodin ja -kirjaston turvallisuuden kehittämisen lähtökohtina. Julkaisussa Journal of Finnish Universities of Applied Sciences. No 1 (2015).
- Rasmussen, J. & Svedung, I. 2000. Proactive Risk Management in a Dynamic Society. Karlstad: Swedish Rescue Services Agency.
- Reason, J. 1997. Managing the Risks of Organizational Accidents. Aldershot: Ashgate Publishing Company.
- Reiman, T. 1999. Organisaatiokulttuuri ja turvallisuus. Kirjallisuuskatsaus. VTT Tiedotteita 2009.
- Schein, E. 1987. Organisaatiokulttuuri ja johtaminen. Espoo: Weilin+Göös.
- SFS-EN ISO 9000:2015. Laadunhallintajärjestelmät. Perusteet ja sanasto. Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto.
- SFS-ISO 31000:2018. Riskienhallinta. Ohjeet. Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto.
- SFS-ISO 31010:2013. Riskien hallinta. Riskien arviointimenetelmät. Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto.
- SFS-Opas 73:2011. Riskienhallinta. Sanasto. Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto.
- Varautuminen ja jatkuvuudenhallinta kunnassa. 2012. Turvallisuus- ja puolustusasiain komitean sihteeristö. Viitattu 12.2.2019. https://www.defmin.fi/files/2088/Varautuminen_ja_jatkuvuudenhallinta_kunnassa.fi.pdf

4. LAINSÄÄDÄNTÖ

Varhaiskasvatuksen turvallisuutta käsittelevän lainsäädännön tunnistaminen ja seuraaminen ovat tärkeitä tehtäviä, joissa kunnan sivistystoimen rooli on korvaamaton. Lainsäädännön vaatimusten tunteminen on välttämätöntä sekä vaatimuksenmukaisuuden, terveyden että turvallisuuden näkökulmasta. Lainsäädännön asettamat vaatimukset siirretään turvallisuusjohtamisen keinoin päiväkotien arjen toimintaan. Myös turvallisuuden sidosryhmiä voi olla tarpeen ohjeistaa ja perehdyttää varhaiskasvatuksen turvallisuutta ylläpitäviin käytäntöihin.

4.1 Kunnan sivistystoimella ja päiväkodin johtajalla keskeiset roolit lainsäädännön näkökulmasta

Varhaiskasvatuksen turvallisuustyötä ohjataan lukuisien lakien ja asetusten avulla. Haasteena on tarkastella nykyistä lainsäädäntöä laajan turvallisuuskäsityksen näkökulmasta sekä lisäksi tunnistaa uudet, tulevat vaatimukset. Turvallisuuden merkitys tulee vahvasti esiin jo Suomen perustuslaissa (731/1999), jonka mukaan jokaisella on oikeus koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Myös varhaiskasvatuslaki (540/2018) korostaa lapsen kehittävän, oppimista edistävän, terveellisen ja turvallisen varhaiskasvatusympäristön varmistamista. Lainsäädäntö on eräs oleellisista keinoista julkisten palvelujen kehittämiseksi. Se myös kannustaa kuntia ja muita varhaiskasvatuksen järjestäjiä aktiivisesti arvioimaan ja kehittämään toimintaansa. (Lahtinen, Lankinen, Penttilä, & Sulonen 2004,13.)

Kunnan sivistystoimi on keskeinen toimija turvallisuuslainsäädännön tunnistamisessa, seurannassa ja tiedottamisessa. Sivistystoimen tehtävänä on pitää

päiväkodit tietoisina sekä voimassaolevien että tulevien lakien ja asetusten keskeisistä sisällöistä. Lainsäädännön seurantaan tulee nimetä vastuuhenkilö tai -henkilöt. Turvallisuuslainsäädännön noudattamista tukevia oppaita ja ohjeita kannattaa myös hyödyntää. Niitä julkaisevat muun muassa valvovat viranomaiset, ministeriöt ja vakuutusyhtiöt.

Päiväkodin johtaja vastaa päiväkodin käytännön hallinnollisesta ja pedagogisesta toiminnasta. Hallinnollisiin velvoitteisiin kuuluu myös päiväkodin turvallisuusjohtaminen. Päiväkodin johtaja jalkauttaa lainsäädännön asettamien turvallisuusjohtamisen ja turvallisuuteen liittyvät vaatimukset henkilökunnan perehdyttämisen ja koulutuksen kautta. Lisäksi vaatimukset sisällytetään ohjeisiin, jotka pidetään ajan tasalla ja henkilökunnan saatavilla. Lisäksi päiväkodin tulee viestinnän, perehdytyksen ja koulutuksen avulla varmistaa, että vaatimuksia ja ohjeita noudatetaan. Myös turvallisuuden sidosryhmiä voi olla tarpeen ohjeistaa ja perehdyttää päiväkodin turvallisuutta ylläpitäviin käytäntöihin.

Päiväkodin ja kaikkien varhaiskasvatustoimijoiden turvallisuustyö pohjautuu vaarojen tunnistamiseen ja riskien arviointiin. Päiväkodin johtaja voi antaa turvallisuuteen liittyviä tehtäviä esimerkiksi päiväkodin turvaryhmälle. Turvallisuusjohtamisen kokonaisvastuu säilyy kuitenkin hänellä. Riskienarvioinnin, turvallisuusohjeiden laatimisen, kouluttamisen ja perehdyttämisen lisäksi tarvitaan säännöllistä turvallisuuden valvontaa, turvallisuustoiminnan toimivuuden mittaamista sekä turvallisuustoiminnan vaikuttavuuden arviointia.

4.2 Turvallisuusjohtamisen eri osa-alueiden lainsäädäntöä

Varhaiskasvatusta koskee lukuisa määrä lakeja ja asetuksia, joissa käsitellään terveyttä ja turvallisuutta laajalla turvallisuuskäsityksellä tarkasteltuna. Esimerkkejä päiväkoteja, työntekijöitä ja lapsia koskevasta lainsäädännöstä on esitetty taulukossa 2. Esimerkkinä mainitut lait ja asetukset on ryhmitelty turvallisuusjohtamisen mallin (2016) eri osa-alueiden mukaisesti.

Taulukko 2: Turvallisuusjohtamisen osa-alueet ja esimerkkejä osa-alueisiin liittyvästä lainsäädännöstä

TURVALLISUUSJOHTAMISEN OSA-ALUE	AIHETTA KÄSITTELEVIÄ LAKEJA
TYÖTURVALLISUUS	<ul style="list-style-type: none"> - TYÖTURVALLISUUSLAKI (738/2002) - TYÖTAPATUMA- JA AMMATTITAUTILAKI (459/2015) - ASETUS HAITALLISIKSI TUNNETUISTA PITOISUUKSISTA (1214/2016) - ASETUS KEMIALLISISTA TEKIJÖISTÄ TYÖSSÄ (715/2001) - ASETUS KÄSIN TEHTÄVISTÄ NOSTOISTA JA SIIRROISTA TYÖSSÄ (1409/1993) - VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖS NÄYTTÖPÄÄTETYÖSTÄ (1405/1993) - ASETUS TYÖNTEKIJÖIDEN SUOJELEMISESTA MELUSTA AIHEUTUVILTA VAAROILTA (85/2006) - ASETUS TYÖNTEKIJÖIDEN SUOJELEMISESTA TÄRINÄSTÄ AIHEUTUVILTA VAAROILTA (48/2005) - ASETUS TYÖPAIKKOJEN TURVALLISUUS- JA TERVEYSVAATIMUKSISTA (577/2003) - KANSANERVEYSLAKI (66/1972) - LAKI TYÖSUOJELUN VALVONNASTA JA TYÖPAIKAN TYÖSUOJELUYHTEISTOIMINNASTA (44/2006) - MIELENTERVEYSLAKI (1116/1990) - TERVEYDENHUOLTOLAKI (1326/2010) - TYÖAIKALAKI (605/1996) - TYÖTERVEYSHUOLTOLAKI (1383/2001) - TYÖTURVALLISUUSLAKI (738/2002) - TYÖSOPIMUSLAKI (55/2001) - VALTIONEUVOSTON ASETUS RÄJÄHDYSKELPOISTEN ILMASEOSTEN TYÖNTEKIJÖILLE AIHEUTTAMAN VAARAN TORJUNNASTA (576/2003) - VUOSILOMALAKI (162/2005)

TURVALLISUUSJOHTAMISEN OSA-ALUE	AIHETTA KÄSITTELEVIÄ LAKEJA
HENKILÖSTÖTURVALLISUUS	- VALTIONEUVOSTON ASETUS VARHAISKASVATUKSESTA (753/2018) - LAKI LASTEN KANSSA TYÖSKENTELEVIEN RIKOSTAUSTAN SELVITTÄMISESTÄ (504/2002) - LASTENSUOJELULAKI (417/2007) - YHDENVERTAISUUSLAKI (1325/2014) - HUUMAUSAINELAKI (373/2008) - LAKI YKSITYISYDEN SUOJASTA TYÖELÄMÄSSÄ (759/2004)
KIINTEISTÖ- JA TOIMITILATURVALLISUUS	- PELASTUSLAKI (379/2011) - VALTIONEUVOSTON ASETUS PELASTUSTOIMESTA (407/2011)
PELASTUSTURVALLISUUS	- PELASTUSLAKI (379/2011) - VALTIONEUVOSTON ASETUS PELASTUSTOIMESTA (407/2011)
PALVELUTUOTANNON JA TOIMINNAN TURVALLISUUS	- VAHINGONKORVAUSLAKI (412/1974) - KULUTTAJATURVALLISUUSLAKI (920/2011)
YMPÄRISTÖTURVALLISUUS	- JÄTELAKI (646/2011) - YMPÄRISTÖNSUOJELULAKI (527/2014)
TIETOTURVALLISUUS JA TIETOSUOJA	- LAKI YKSITYISYDEN SUOJASTA TYÖELÄMÄSSÄ (759/2004) - TIETOSUOJA-ASETUS (EU) 2016/679 - TIETOSUOJALAKI (1050/2018)
VARAUTUMINEN JA KRIISINHALLINTA	- PELASTUSLAKI (379/2011) - RIKOSLAKI (39/1889)
YLEISET TURVALLISTA TOIMINTAA KÄSITTELEVÄT LAIT	- ARKISTOLAKI (831/1994) - HALLINTOLAKI (434/2003) - JULKISUUSLAKI (621/1999) - KUNTALAKI (410/2015) - LAKI LAPSEN HUOLLOSTA JA TAPAAMISOIKEUDESTA (361/1983) - LAKI YHTEISTOIMINNASTA VALTION VIRASTOISSA JA LAITOKSISSA (1233/2013) - SUOMEN PERUSTUSLAKI (731/1999) - TEKIJÄNOIKEUSLAKI (404/1961)

Päiväkodit ja lapset ovat erilaisia ja siksi taulukko on vain esimerkinomainen. Tärkeää on, että jokainen päiväkoti selvittää juuri omaa toimintaansa sekä lapsiryhmäänsä koskevan lainsäädännön.

4.3 Yhteenvedo

Varhaiskasvatuksen turvallisuuteen liittyy lukuisia lakeja ja asetuksia ja siksi kunnan sivistystoimi on keskeinen toimija turvallisuuslainsäädännön tunnistamisessa, seurannassa ja tiedottamisessa. Sivistystoimi pitää päiväkodit tietoisina sekä voimassaolevien että tulevien lakien ja asetusten keskeisistä sisällöistä. Lainsäädännön seurantaan tarvitaan siksi sivistystoimessa vastuuhenkilö tai -henkilöt.

Päiväkodin johtaja vastaa päiväkodin turvallisuusjohtamisesta sekä jalkauttaa lainsäädännön asettamat turvallisuuteen liittyvät vaatimukset henkilökunnan perehdyttämisen ja koulutuksen sekä ohjeiden kautta toimintaan. Lisäksi hän varmistaa, että vaatimusten ja ohjeiden tarkoitus ymmärretään ja niitä noudatetaan päiväkodin arjen työssä.

4.4 Muistilista

Turvallisuuslainsäädännön tunnistamisessa, seurannassa ja tiedottamisessa

- Nimeä lainsäädännön seurantaan vastuuhenkilö(t)
- Tarkastele lainsäädäntöä laajalla turvallisuuskäsityksellä
- Tunnista, seuraa ja tiedota lainsäädännön muutoksista sekä tulevista vaatimuksista
- Jalkauta lainsäädännön vaatimukset koulutuksen, perehdytyksen ja ohjeiden avulla

Lähteet

- Arkistolaki (831/1994). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940831>
- Asetus haitallisiksi tunnetuista pitoisuuksista (1214/2016). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161214>
- Asetus kemiallisista tekijöistä työssä. Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010715>
- Asetus käsin tehtävistä nostoista ja siirroista työssä (1409/1993). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1993/19931409>
- Asetus työntekijöiden suojelemisesta melusta aiheutuvilta vaaroilta (85/2006). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060085>
- Asetus työntekijöiden suojelemisesta ääriästä aiheutuvilta vaaroilta (48/2005). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2005/20050048>
- Asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveysvaatimuksista. (577/2003). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030577>
- Hallintolaki (434/2003). Viitattu 11.2.219. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>
- Huumausainelaki (373/2008). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080373>

- Julkisuuslaki (621/1999). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621>
- Jätelaki (646/2011). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646>
- Kansanterveyslaki (66/1972). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1972/19720066>
- Kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110920>
- Kuntalaki (410/2015). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410>
- Lahtinen, M., Lankinen, T., Penttilä, A. & Sulonen, A. 2004. Koulutuksen lainsäädäntö käytännössä. 3. Uudistettu painos. Helsinki: Tietosanoma.
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020504>
- Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (44/2006). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060044>
- Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa (1233/2013). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131233>
- Laki yksityisyyden suojasta työelämässä (759/2004). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040759>
- Lastensuojelulaki (417/2007). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Mielenveyslaki (1116/1990). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1990/19901116>
- Pelastuslaki (379/2011). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379>
- Reiman, T. 1999. Organisaatiokulttuuri ja turvallisuus. Kirjallisuuskatsaus. VTT Tiedotteita 2009. Viitattu 21.2.2019. <https://www.vtt.fi/inf/pdf/tiedotteet/1999/T2009.pdf>
- Rikoslaki (39/1889). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>
- Suomen perustuslaki (731/1999). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Tekijänoikeuslaki (404/1961). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>
- Terveysturvallisuuslaki (1326/2010). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>
- Tietosuoja-asetus (EU) 2016/679. Viitattu 11.2.2019 <https://publications.europa.eu/fi/publication-detail/-/publication/3e485e15-11bd-11e6-ba9a01aa75ed71a1>
- Tietosuoja-asetus (1050/2018). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20181050>
- Työtaturma- ja -ammattitautilaki (459/2015). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150459>
- Työterveyslaki (1383/2001). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011383>
- Työsopimuslaki (55/2001). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055>
- Työturvallisuuslaki (738/2002). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>
- Vahingonkorvauslaki (412/1974). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1974/19740412>
- Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011). Viitattu 11.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110407>

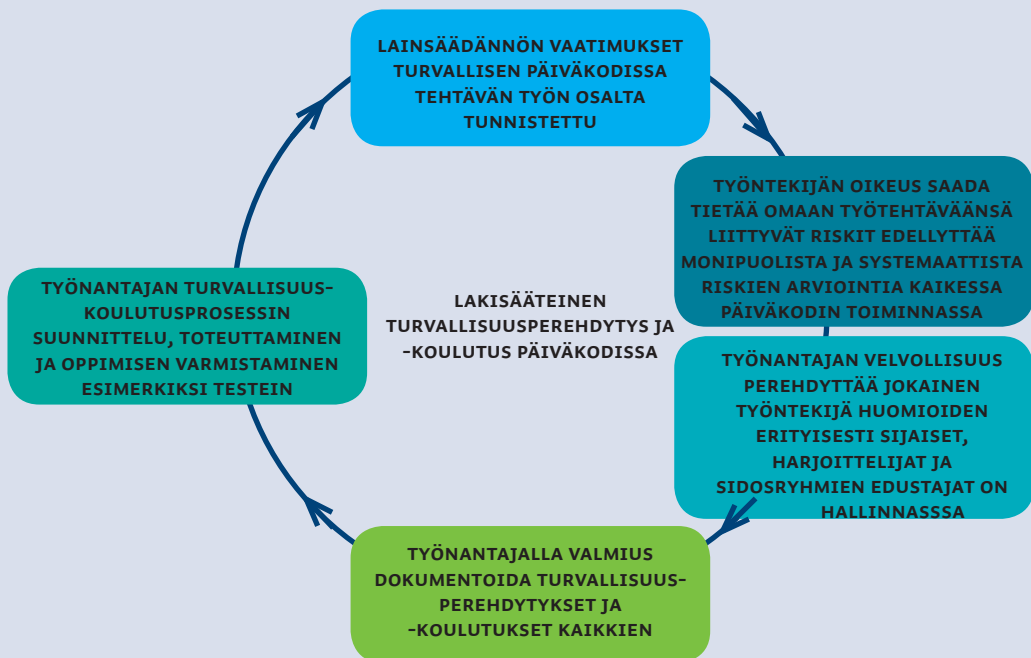
5. TURVALLISUUSPEREHDYTYS JA -KOULUTUS

Tässä luvussa keskitytään kuvaamaan riskilähtöisen turvallisuuskoulutuksen toteuttamista. Samoin kuvataan, mitä päiväkodeissa voidaan tehdä, jotta koko päiväkotiyhteisön jäsenten oikeus turvalliseen työ- ja hoivaympäristöön toteutuisi myös turvallisuuskoulutusten keinoin ja että päiväkodit voivat hyödyntää tässä luvussa esitettyjä malleja arjen turvallista toimintaansa tukemaan. Näkökulmana on nyt päiväkodin sisäinen turvallisuuskoulutus, jolloin keskiössä ovat paitsi riskilähtöisyys niin myös lainsäädännöstä nousevat vastuut ja velvoitteet. (Ranta & Martikainen 2016, 16.) Tässä luvussa sivutaan myös niitä keskeisiä lakeja, joissa määrätään turvallisuuskoulutuksen ja -perehdytyksen järjestämisestä työpaikoilla.

5.1 Turvallisuuskoulutuksen toteuttamisen taustoista

Turvallisuuskoulutus on pääsääntöisesti lakisääteistä toimintaa. Laissa määrätään työnantajalle velvollisuus järjestää riittävää turvallisuuskoulutusta ja -perehdytystä. Tämä velvoite liittyy kiinteänä osana myös päiväkodin arkeen. Turvallisuuskoulutuksen järjestämiseen liittyvät lakisääteiset vaatimukset ovat kuvattuina kuviossa 3.

Työturvallisuuslain 14 § määrittelee työnantajalle velvollisuuksia työntekijälle annettavasta ohjauksesta ja opetuksesta. Lain mukaan työnantajan on annettava työntekijälle riittävät tiedot työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä. Työntekijä on myös

Kuvio 3. Lainsäädännön vaatimukset turvallisuusperehdytykselle ja -koulutukselle osana päiväkodin arkea

perehdytettävä työhön ja työpaikan työolosuhteisiin sekä turvallisiin työtapoihin. Työntekijälle on lisäksi annettava opetusta ja ohjausta työn haittojen sekä vaarojen estämiseksi kuin myös työstä aiheutuvan, turvallisuutta tai terveyttä uhkaavan haitan tai vaaran välttämiseksi. (Työturvallisuuslaki 738/2002.) Nämä velvoitteet koskevat jokaista päiväkotia.

5.2 Kohti riskilähtöistä turvallisuuskoulutusta

Seuraavaksi tutustutaan lakisääteisen, riskiperusteisen turvallisuuskoulutuksen toteuttamiseen päiväkotien henkilökunnalle. Tavoitteena on, että riskilähtöisen turvallisuuskoulutuksen kohteena on koko yhteisö eli henkilökunta mukaan lukien johto, esimiehet, sijaiset, harjoittelijat sekä sidosryhmien edustajat. Lapset osallistuvat siltä osin kuin olosuhteet esimerkiksi turvallisuutta ylläpitäville harjoituksille ovat heidän ikäryhmänsä ja kehitystasonsa huomioiden mahdollisia. (Martikainen & Ranta 2014, 35; Ranta 2016, 54-53.) Päiväkodin arjessa tarvittavia turvallisuustaitoja voidaan harjoitella ja turvallisuustietoja kartuttaa suunnitellusti joko yksilö- tai ryhmätasolla. Joustavaa, aikaan ja paikkaan sitomatonta turvallisuusperehdytystä voi toteuttaa hyvin myös verkko-oppimisen keinoin.

Työhön perehdyttämisen osalta esimerkiksi verkossa toteutettavien turvallisuus- koulutusmoduulien sisältö voi muodostua turvalliseen työskentelyyn liittyvistä, pienemmistä osa-alueista, kuten riskiarvion tekemisestä tai vaikkapa ohjeistukseen turvallisesta poistumisesta tai sisälle suojautumisesta lähialueella syttyneen tulipa- lon vuoksi. Hyvä tavoite on, että päiväkotiyhteisön aikuisjäsenillä on paitsi oikeus niin myös velvollisuus osallistua turvallisuustietoja ja -taitoja mahdollistaviin sekä myös ylläpitäviin koulutuksiin ja harjoituksiin. Tällä toiminnalla tavoitellaan turvallisen arjen mahdollistamisen lisäksi myös sitä, että mahdollisessa häiriöti- lanteessa jokainen yhteisön jäsen osaa ja kykenee toimimaan oikein. (Ranta 2016, 54-53; Ranta & Martikainen 2018, 46-50.) Taulukossa 3 on kuvattuna päiväkodin tur- vallisuskoulutuksen ja -perehdyttämisen suunnitteluun ja toteuttamiseen liittyviä tavoitteita ja vastuuta.

Taulukko 3. Turvallisuuskoulutuksen toteuttamisen vaateet päiväkotien osalta (mukailten Ranta & Martikainen 2018, 46-50)

KESKEINEN TAVOITE	VASTUUT	TOIMENPITEET PÄIVÄKODISSA
TURVALLISUUSJOHTAMISELLE ON MÄÄRITELTY RIITTÄVÄT RESURSSIT.	YLIN JOHTO MAHDOLLISTAA TURVALLISUUSTYÖLLE RIITTÄVÄT RESURSSIT: TÄYSIPÄIVÄNEN TURVALLISUUSJOHTO + TURVALLISUUSORGANISAATIO. TURVALLISUUSJOHDON TOIMINTAEDELLYTYKSET OVAT TURVATTUINA RIITTÄVILLÄ RESURSSEILLA NIIN TALOUDELLISESTI KUIN OSAAMISENKIN SUHTEEN.	YLIN JOHTO ON TIETOINEN TOIMINTAAN LIITTYVISTÄ RISKEISTÄ, JOISTA HEILLE RAPORTOIDAAN SÄÄNNÖLISESTI. TURVALLISUUSJOHDOLLA ON RIITTÄVÄT RESURSSIT TOTEUTAA KATTAVAA JA ENNAKOIVAA TURVALLISUUSJOHTAMISTA YHTEISTYÖSSÄ KOKO HENKILÖKUNNAN JA SIDOSRYHMIEN KANSSA.
PÄIVÄKODILTA EDELLYTETÄÄN JOHDON MÄÄRITTELEMIÄ TURVALLISUUSTYÖN PERIAATTEITA, JOIDEN KAUTTA SYSTEMAATTINEN TURVALLISUUSTYÖ ON PAITSI MAHDOLLISTA NIIN MYÖS TAVOITTEELLISTA.	JOHDON HYVÄKSYMÄ TURVALLISUUSPOLITIIKKA, JOTA TOTEUTETAAN ORGANISAATION KAIKILLA TASOILLA – POLITIIKASSA ON MÄÄRITELTYNÄ TURVALLISUUTTA OHJAAVAT PERIAATTEET.	TURVALLISUUTTA OHJAAVAT PERIAATTEET KOSKEVAT MYÖS PÄIVÄKOTEJA. ERITYISINÄ PAINOTUKSINA RISKIENHALLINNAN ULOTTAMINEN KAIKKEEN TOIMINTAAN.
TURVALLISUUSPOLITIIKASSA MÄÄRITELLÄÄN VELVOITE TURVALLISUUSKOULUTUKSEN JÄRJESTÄMISESTÄ SEN TOTEUTTAMISEEN LIITTYVINE VASTUINEEN.	JOHTO LINJAA, MITEN TURVALLISUUSKOULUTUSTA JÄRJESTETÄÄN.	TURVALLISUUSKOULUTUS ON TEHTÄVÄKOHTAISTA. KOULUTUSTA JÄRJESTETÄÄN SUUNNITELMALLISESTI, RISKILÄHTÖISESTI JA TEHTÄVÄKOHTAISESTI. PIDETYT KOULUTUKSET DOKUMENTOIDAAN.

KESKEINEN TAVOITE	VASTUUT	TOIMENPITEET PÄIVÄKODISSA
PÄIVÄKOTIIN ON NIMETTYNÄ JA RIITTÄVÄLLÄ RESURSSILLA TOIMIVA TURVALLISUUSJOHTO, JOKA VASTAA OSALTAAN MYÖS TURVALLISUUSKOULUTUKSEN SUUNNITTELUSTA.	TURVALLISUUSJOHTO VASTAA SIITÄ, ETTÄ KOULUTUKSET JA PEREHDYTYKSET TUKEVAT SISÄLLÖLLISESTI JA RISKILÄHTÖISESTI KOKO YHTEISÖN TURVALLISTA TOIMINTAA YHTEISTYÖSSÄ PÄIVÄKODIN JOHDON KANSSA.	TURVALLISUUSJOHTO HUOLEHTII, ETTÄ TURVALLISUUSKOULUTUSTEN SISÄLLÖT TUKEVAT RISKILÄHTÖISTÄ TURVALLISUUSTOIMINTAA. PÄIVÄKODISSA ON TOTEUTETTU TURVALLISUUSKOULUTUSSUUNNITELMA, JOSSA RISKILÄHTÖISYYS, KOULUTUKSEN RIITTÄVYYS SEKÄ TEHTÄVÄKOHTAISUUS KOROSTUU.
ESIMIEHET VASTAAVAT PUOLESTAAN TYÖNTEKIJÖIDEN JA SIJAISTEN TURVALLISUUSPEREHDYTYKSESTÄ JA -KOULUTUKSESTA SEKÄ KOKO YHTEISÖLLE JÄRJESTETTÄVÄSTÄ SÄÄNNÖLLISESTÄ, TEHTÄVÄKOHTAISESTA TURVALLISUUSKOULUTUKSESTA.	ESIMIEHET YMMÄRTÄVÄT VASTUUNSA TURVALLISUUSPEREHDYTYSTEN JA -KOULUTUSTEN TOTEUTTAMISESTA, SEURAAMISESTA, DOKUMENTOIMISESTA JA RAPORTOINNISTA TURVALLISUUSJOHDOLLE.	ESIMIEHET VASTAAVAT SIITÄ, ETTÄ JOKAINEN ALAINEN, SIJAINEN JA TARPEEN VAATIESSA MYÖS SIDOSRYHMÄN EDUSTAJA PÄÄSEE OSALLISEKSI TURVALLISUUSPEREHDYTYKSESTÄ ENNEN TEHTÄVÄN TMS. ALOITTAMISTA. JOKAINEN PIDETTY PEREHDYTYKSEN DOKUMENTOIDAAN. HUOMIOIDAAN ERITYISESTI SIJAISET.
TURVALLISUUSKOULUTUKSEN TOTEUTUS ON RISKILÄHTÖISTÄ JA ORGANISAATION MUUTA TOIMINTAA TUKEVAA.	PÄIVÄKODISSA ON RYHMÄTYÖNÄ TOTEUTETTU KATTAVASTI RISKIENARVIOINTIA. RISKIT OVAT PRIORISOITUINA JA NIILLE ON MÄÄRITELTY PAITSI HALLINTATOIMENPITEET, NIIN MYÖS OMISTAJA SEKÄ SÄÄNNÖLLINEN SEURANTA. JÄÄNNÖSRISKI TUNNISTETAAN MYÖS OSANA RISKIEN ARVIOINTIA.	TURVALLISUUSKOULUTUKSEN SISÄLLÖT MÄÄRITELLÄÄN RISKIENARVIOINNIN KAUTTA – MERKITTÄVIMMÄT RISKIT HUOMIOIDAAN KOULUTUSTEN SISÄLLÖISSÄ ENSIN. SAMOIN KOULUTUKSEN SISÄLLÖISSÄ KOROSTETAAN TYÖNTEKIJÄN OIKEUTTA TIETÄÄ TYÖHÖNSÄ LIITTYVÄT RISKIT.
ARJEN TURVALLISUUSTYÖN TOTEUTTAMISEN SUHTEEN ON LINJATTU MYÖS YHTEISTÄ, JAETTUA VASTUUTA JA SITÄ KAUTTA MYÖS VELVOLLISUUTTA KEHITTÄÄ SEKÄ YLLÄPITÄÄ TURVALLISUUTTA KUKIN OMASSA TYÖSSÄÄN.	TURVALLISUUS ON JALKAUTETTU KOKO ORGANISAATIOON JA JOKAINEN YHTEISÖN JÄSEN PYRKII TOIMIMAAN TURVALLISESTI OMASSA TYÖSSÄÄN. JOHTO TUKEE TURVALLISUUSTYÖTÄ NÄKYVÄSTI JA OSALLISTUU ITSE MYÖS TURVALLISUUSKOULUTUKSIIN. JOKAINEN YMMÄRTÄÄ VELVOITTEENSA MYÖS ILMOITTAEN HAVAITSEMASTAAN TURVALLISUUSHAVAINNOSTA TAI – POIKKEAMASTA ORGANISAATION TÄHÄN TEHTÄVÄÄN RAKENNETTUA ILMOITUSVÄYLÄÄ PITKIN.	JOKAINEN YHTEISÖN JÄSEN TOIMII TURVALLISESTI JA VASTUULLISESTI PÄIVÄKODIN TOIMINNASSA. HÄN TOIMII ITSE MYÖS AKTIIVISESTI TURVALLISUUSPEREHDYTYKSEN SISÄISTÄMISEN OSALTA. YHTEISÖN JÄSEN YMMÄRTÄÄ VELVOLLISUUTENSA ILMOITTAEN VIIPYMÄTTÄ HAVAITSEMASTAAN TURVALLISUUSPUUTTEESTA, -POIKKEAMASTA TAI -HAVAINNOSTA. HÄN TUO ESILLE MYÖS TURVALLISUUTTA KEHITTÄVÄT IDEANSA.
KOKO YHTEISÖLLÄ ON PAITSI OIKEUS NIIN MYÖS VELVOLLISUUS OSALLISTUA SEKÄ TURVALLISUUSTIETOJA JA -TAITOJA MAHDOLLISTAVIIN ETTÄ MYÖS YLLÄPITÄVIIN HARJOITUKSIIN. TÄLLÄ TOIMINNALLA TÄHDÄTÄÄN SIIHEN, ETTÄ MAHDOLLISSA TOSITILANTEESSA JOKAINEN YHTEISÖN JÄSEN OSAA JA KYKENEÄ TOIMIMAAN OIKEIN TYÖYHTEISÖNSÄ HYVÄKSI.	JOKAINEN YHTEISÖN JÄSEN OSALLISTUU TEHTÄVÄKOHTAISEEN TURVALLISUUSKOULUTUKSEEN JA PITÄÄ MYÖS ITSE HUOLTA, ETTÄ TÄMÄ TOTEUTUU HÄNEN KOHDALLAAN.	TURVALLISUUSKOULUTUS JA -PEREHDYTYKSEN ON TÄRKEÄ JA YHTEISESTI SOVITTU OSA MYÖS SIJAISTEN JA SIDOSRYHMIEN TYÖTÄ.

Se, miten päiväkodin tulisi järjestää turvallisuuskoulutus ja -perehdytys osana muuta turvallisuustyötä, määräytyy minimisään lainsäädännön vaatimusten mukaisesti. Päiväkoti voi toki suunnitella monipuolisesti erilaisia koulutuksia ja harjoituksia, joita arjessa sen työntekijöille ja sidosryhmien edustajille tarjotaan. Mukana voi olla esimerkiksi riskilähtöisesti suunniteltuja turvallisuuspäiviä, jolloin päästään harjoittelemaan arjessa tärkeitä turvallisuustaitoja alkusammutuksesta aina turvalliseen asiakkaan kohtaamiseen. Koulutussuunnittelun lähtökohdista voi pitää seuraavia turvallisuusjohtamisen lähtökohtia:

- Turvallisuusjohtamiselle on määritelty riittävät resurssit
- Samoin edellytetään johdon määrittelemiä turvallisuusjohtamisen periaatteita, joiden kautta systemaattinen turvallisuustyö on paitsi mahdollista niin myös tavoitteellista.
- Turvallisuuspolitiikassa määritellään myös velvoite turvallisuuskoulutuksen ja -perehdytyksen järjestämisestä sen toteuttamiseen liittyvine vastuineen.
- Organisaatioon on jo nimetty riittävillä resursseilla toimintaedellytyksien turvaamiseksi varustettu turvallisuusjohto, joka vastaa turvallisuuskoulutuksen riskilähtöisestä suunnittelusta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.
- Esimiehet vastaavat työntekijöiden turvallisuusperehdytyksestä ja -koulutuksista sekä koko yhteisön eri jäsenille järjestettävän säännöllisen, tehtäväkohtaisen turvallisuuskoulutuksen toteutumisesta sekä sen dokumentoinnista ja raportoinnista.
- Turvallisuuskoulutuksen toteutus on riskilähtöistä ja organisaation muuta toimintaa tukevaa.
- Samalla se tarkoittaa turvallisuustyön toteuttamisen suhteen myös yhteistä, jaettua vastuuta ja sitä kautta myös velvollisuutta kehittää sekä ylläpitää turvallisuutta kukin omassa työssään. (Ranta & Huovila 2015; Ranta & Martikainen 2018, 46-50.)

5.3 Oppimista ja osaamista kolmella eri tasolla

Seuraavaksi perehdytään päiväkodin työntekijöille, sijaisille, harjoittelijoille sekä soveltuvin osin myös sidosryhmille suunniteltuun turvallisuuskoulutusmalliin. Mallin tavoitteena on tarjota riittävä ja tehtäväkohtainen turvallisuusosaaminen eri tehtävissä toimiville. Osaamisvaateet perustuvat tehtäväkohtaisille vaatimuksille. Yhteisön jäsenten turvallisuusosaamista määritellään kolmella tasolla, josta niin sanotun pronssitason muodostavat perusasiat, hopeatasolla osaamista rakennetaan perustason lisäksi erityistilanteiden haltuunotolla ja kultatasolla koulutussisällöt perustuvat henkilön tehtävään silloin, kun hän toimii turvallisuuskriittisissä tehtävissä. (Ranta 2016, 54-53; Martikainen & Ranta 2016, 17.)

Pronssitaso

Perus- eli pronssitason sisällöt muodostuvat turvalliseen toimintaan tähtäävistä perusasioista. Tarkemmat sisällöt valitaan tehtäväkohtaisen riskien arvioinnin ja käsittelyn perusteella. Tavoitteena tässä tasossa on, että jokainen saavuttaa riittävät tiedot ja taidot turvallisen toiminnan mahdollistamiseksi. Turvallisuuskoulutus ja

-perehdyttäminen pitäisi nähdä ensisijaisesti työntekijän oikeutena, vaikka ne ovat samalla myös työnantajan velvollisuuksia järjestämisen osalta. On tärkeää huolehtia myös siitä, että yhteisön jäsenet pääsevät työnsä ohella osallistumaan myös arjessa toteutettaviin turvallisuusharjoituksiin ja muihin turvalliseen toimintaan tähtääviin aktiviteetteihin. Näitä ovat muun muassa turvallisuusaiheiset teemapäivät, kilpailut, luennot sekä muut tapahtumat, joiden tarkoituksena on herättää koko yhteisö työskentelemään yhdessä turvallisemman työympäristön saavuttamiseksi. Erityisesti sijaisten turvallisuusperehdytys on pystyttävä toteuttamaan osana muuta perehdytystä dokumentoidusti. (Ranta 2016, 54-53; Ranta & Martikainen 2018, 48-50.)

Hopeataso

Keskimmäisellä hopeatasolla osaamista rakennetaan perustason lisäksi esimerkiksi erilaisiin arjen häiriötilanteisiin varautumisella. Jos perustason koulutus kuuluu kaikille, hopeataso koulutusta selkeästi jo suunnataan osaamistarpeiden näkökulmasta. Se periaate, että kaikki tarjolla oleva turvallisuuskoulutus tarjottaisiin koko yhteisölle, on paitsi kallista niin myös epätarkoituksenmukaista. Osaamisvaatimukset koulutuksen sisällöille johdetaan riskilähtöisesti ja tehtäväkohtaisesti. Samoin keskeisten, turvallisuuden kannalta keskeisten sidosryhmien koulutustarpeet on huomioitu osana muuta turvallisuuskoulutusta. (Ranta 2016, 54-53; Ranta & Martikainen 2018, 48-50.)

Kultataso

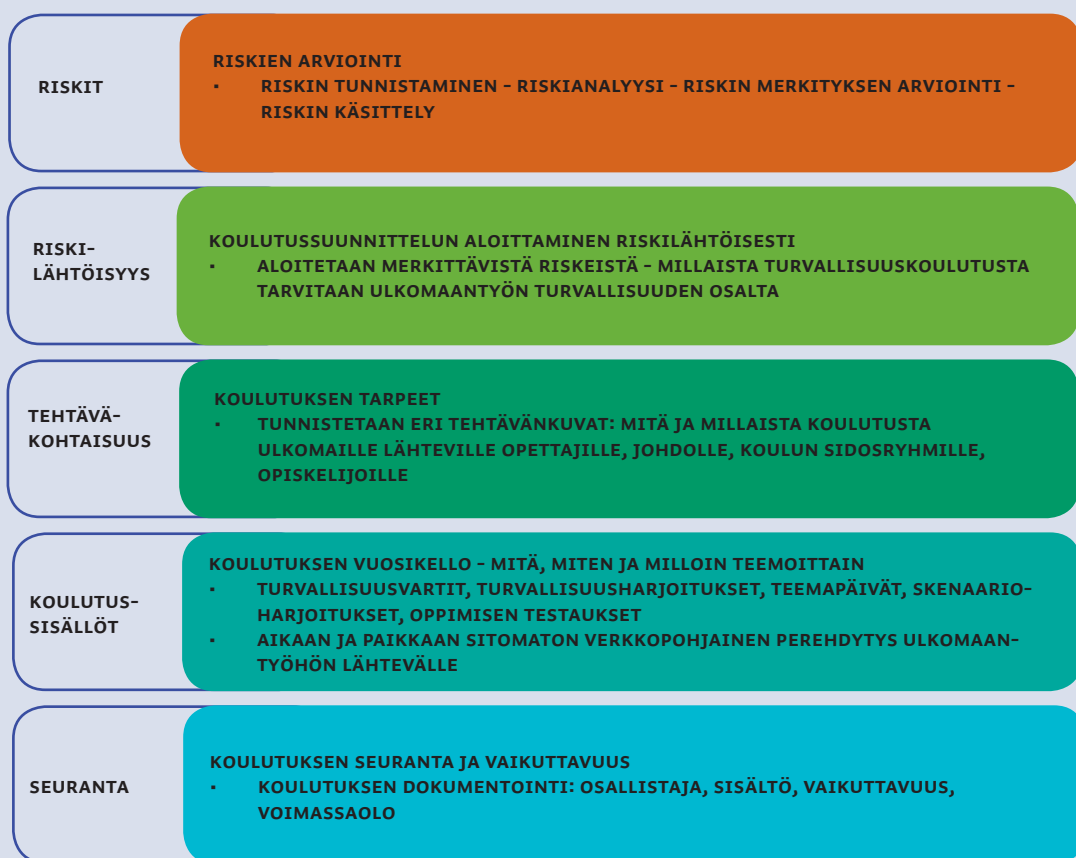
Ylimmällä kultatasolla koulutussisällöt perustuvat riskilähtöisesti johdettuihin koulutus- ja perehdyttämistarpeisiin. Myös henkilön rooliin silloin, kun hän toimii esimerkiksi turvallisuuskriittisissä tehtävissä, voi liittyä tarvetta erityisiin koulutustarpeisiin. Toiminta esimerkiksi kriisijohtamisen kentässä vaatii erityistä osaamista. Tätä taitoa ei voi oppia ja ylläpitää kuin jatkuvalla harjoittelulla. Tähän ryhmään kuuluvat myös päiväkodin ylin johto sekä muut turvallisuuden kannalta kriittiset toimijat. Ryhmään kuuluvien osaamista on tärkeä pitää yllä jatkuvalla harjoittelulla. Koulutusten ja perehdytysten säännönmukainen dokumentointi on vähintään yhtä tärkeää kuin riskilähtöisen koulutuksen järjestäminenkin näillä kaikilla kolmella tasolla. (Ranta 2016, 54-53; Ranta & Martikainen 2018, 48-50.)

5.4 Turvallisuuskoulutusta verkossa

Turvallisuuskoulutuksen toteuttamisessa suositellaan käyttämään myös verkko-opetuksen tuomia mahdollisuuksia. Koulutusten sisällöissä olisi hyvä huomioida mahdollisuus myös henkilökohtaiseen valintaan eri turvallisuusmoduulien välillä. Tällä tavoitellaan sitä, että jokaiselle syntyisi henkilökohtainen kiinnostus ja sitä kautta innostus oppia lisää turvallisesta ja viihtyisästä työpaikasta. (Martikainen & Ranta 2016, 17.) Myös osaamismerkkien käyttöönotto on erinomainen tapa paitsi motivoida, niin myös varmistaa oikeanlaisen koulutuksen toteuttaminen tehtäväkohtaisesti.

Kun päiväkotiyhteisön jäsenet, joilla tässä tarkoitetaan työntekijöitä, sijaisia, harjoittelijoita ja sidosryhmien edustajia, ovat tehtävässä tarvittavan turvallisuusosaamisen vaatimusten näkökulmasta jaoteltu ensin kolmeen eri ryhmään sen mukaan, mitä heiltä odotetaan turvallisuusosaamisen suhteen, aletaan laatia toimintavuodeksi kerrallaan turvallisuuskoulutuskelloa. (Ranta & Martikainen 2018, 48-50.) Kuviossa 4 on kuvattuna turvallisuuskoulutusten ja – perehdyttämisen prosessi, jossa keskeistä on riskilähtöisyys. Ilman riskien arviointia ja käsittelyä ei voida toteuttaa tehokasta ja kohteen tarvitsemaa, tehtäväkohtaista koulutusta.

Työntekijän oikeus turvalliseen työpaikkaan toteutuu osaltaan keskeisten turvallisuustietojen ja –taitojen haltuunoton kautta. Tämä voi tapahtua esimerkiksi työpaikan turvallisuuskoulutukseen osallistumisena unohtamatta kuitenkin osallistujan omaa aktiivisuutta oppia uutta ja kerrata vanhaa.

Kuvio 4. Päiväkodin riskilähtöisen turvallisuuskoulutuksen suunnitteluprosessi

5.5 Yhteenveto

Työnantajan tehtävänä on tarjota niin tehtäväkohtaista turvallisuusperehdyttämistä kuin myös jatkuvaa, riskilähtöistä turvallisuuskoulutusta. Jokaisella yhteisön jäsenellä on oltava oikeus osallistua omien kykyjensä ja taitojensa mukaisesti tähän toimintaan. (Ranta & Martikainen 2018, 50-51.) Lisäksi turvallisuuskoulutusten dokumentointi edellyttää järjestelmää tms. menettelyä, jonka kautta voidaan todentaa annetun koulutuksen, perehdytyksen tai toteutetun harjoituksen yleistiedot kuin myös keskeiset sisällöt ja osallistujat. (Ranta & Martikainen 2018, 51.)

Paras tilanne osaamisen jatkuvan kartuttamisen osalta syntyy, kun yhteisön jäsenillä on mahdollisuus valita myös heitä itseään kiinnostavia turvallisuuskoulutusmoduuleita. Toki tarjolla on oltava myös turvallisuusharjoituksia, -perehdyttämistä ja -koulutuksia, joihin on osallistuttava tai muutoin hankittu osaaminen on pysyttävä osoittamaan muulla, dokumentoidulla tavalla. Näitä harjoituksia ovat muun muassa johdolle suunnatut (kriisi)tilannejohtoharjoitukset, joissa voidaan harjoitella esimerkiksi vakavimpien uhkien realisoituessa johtamista ja päätöksentekoa. (Martikainen & Ranta 2015, 15.)

Huom!

Tutustu vielä erinomaiseen pedagogiseen menetelmään, turvakävelyyn, opettaa turvallisuustietoja ja -taitoja tehtäväkohtaisesti.

Turvakävellen turvallinen koulu- materiaaliin pääset tästä linkistä:

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-465-1>

Turvakävellen turvallinen koulu -opas keskittyy oppilaitoksen ja korkea- koulun turvallisuuskoulutukseen turvakävelyn keinoin. Se on tarkoitettu kaikille oppilaitosten ja korkeakoulujen turvallisuuden kehittämiseksi kiinnostuneille. Turvallisuus on aidosti vasta silloin hallinnassa, kun sitä toteuttaa koko kouluyhteisöyhdyssä suunnitellen, harjoitellen ja tosipaikassa toimien.

Turvakävelyitä on toteutettu monilla eri tavoilla ja eri tarkoituksessa jo lähes 30 vuoden ajan, vaikkakin vasta viime vuosina turvakävely on alkanut yleistyä lähinnä turvallisuuskoulutuksen menetelmänä. Oma toimintaansa uhkaavien riskien tunnistaminen ja käsitteleminen on yksi oppilaitoksen ja korkeakoulun tärkeistä tehtävistä. Turvakävelyt ovatkin osa riskilähtöistä turvallisuustoimintaa.

Turvakävelyn sisällöksi valitaan päiväkodin ajankohtainen teema. Oppaassa kuvataan erilaisia turvakävelyn teemoja sekä kerrotaan, miten kävely suunnitellaan ja toteutetaan. Parhaimmillaan turvakävely on kokonaisuus, joka antaa kulkijalleen riittävän ymmärryksen kohteen turvallisuudesta. Tärkeää on maltaa keskittyä oppimisen kannalta olennaisimpaan. Hyvin toteutettuna turvakävely on varsin oivallinen menetelmä myös päiväkodin turvallisuuden kehittämiseen.

5.6 Muistilista

Kysymykset kattavan turvallisuuskoulutuksen järjestämiseksi

- Toteutetaanko turvallisuuskoulutusta tehtäväkohtaisesti huomioiden erityisesti sijaiset sekä sidosryhmät?
- Onko turvallisuuskoulutus suunnitelmallista ja riittävää kaikkien päiväkodin toimijoiden osalta?
- Onko turvallisuuskoulutuksen suunnittelu toteutettu ja dokumentoitu turvallisuuskoulutusvuosikellon kautta?
- Perustuuko turvallisuuskoulutus ja -perehdytys tunnistettuihin riskeihin ja niiden prioriteetteihin?
- Onko kohteen turvallisuuskoulutus riskilähtöistä?
- Dokumentoidaanko annetut turvallisuuskoulutukset osallistujien keston ja sisältöjen mukaan säännönmukaisesti?
- Huomioidaanko turvallisuuskoulutuksessa myös mahdolliset sidosryhmät?
- Varmistetaanko turvallisuuden kannalta myös kriittisten toimijoiden, kuten sijaisten ja harjoittelijoiden, osalta riittävä turvallisuusperhdytys?
- Toteutetaanko kohteessa myös lakisääteistä turvallisuusperhdytystä uusien työntekijöiden osalta?

Lähteet

- Martikainen, S. & Ranta, T. 2014. Turvallisuusjohtamisen kautta arjen turvaa. Turvallisuus & Riskienhallinta 6/2014, s. 34 – 35.
- Martikainen, S. & Ranta, T. 2015. Turvallisuusjohtamisen kehitysidea. Turvallisuus & riskienhallinta 4, 14-15.
- Martikainen, S. & Ranta, T. 2016. Kokeilukulttuurilla uutta osaamista koulutusorganisaatioiden turvallisuusjohtamiseen. UAS Journal, Journal of Finnish Universities of Applied Sciences, nro 3.
- Ranta, T. & Huovila, E. 2015. Myönteinen ilmapiiri ja yhteinen tahtotila Laurea-ammattikorkeakoulun ja -kirjaston turvallisuuden kehittämisen lähtökohtina. UAS Journal, Journal of Finnish Universities of Applied Sciences, nro 1.
- Ranta, T. & Martikainen, S. 2016. Turvallisuutta henkilökohtaisen kiinnostuksen kautta. Turvallisuus & Riskienhallinta. 3/2016. s. 16-17.
- Ranta, T. 2016. Riskilähtöisen koulutuksen keinoin kohti tehtäväkohtaista osaamista. Teoksessa Martikainen S. Toim. 2016. Varautuva, turvallinen koulu. Laurea Julkaisut 70. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.2.2019. [URN:ISBN:978-951-799-446-0](https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-446-0) 46 - 53
- Martikainen S., Ranta T. 2018. Johdon vastuusta ja toiminnasta ulkomaantyön turvallisessa arjessa ja häiriötilanteissa. Laurea Julkaisut 98. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.2.2019. [URN:ISBN:978-951-799-497-2](https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-497-2)
- Työturvallisuuslaki (738/2002). Viitattu 19.2.2019. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>

6. POSITIIVINEN JA ENNAKOIVA TURVALLISUUSVIESTINTÄ PÄIVÄKODIN ARJESSA

*”Proaktiivinen turvallisuusviestintä on turvallisuusasioiden jatkuvaa esilläpitoa, turvallisiin ja terveellisiin toimintatapoihin kannustamista, turvallisuusnormien jalkauttamista sekä yhteisen turvallisen tahtotilan luomista organisaatioon. Sen avulla voidaan vaikuttaa myös työhyvinvointiin sekä työn tuloksellisuuteen. Proaktiivisen turvallisuusviestinnän avulla on mahdollista jalkauttaa ja sitoa yhteen kaikki turvallisuuden hyväksi tehtävät toimet ja lisätä niiden vaikuttavuutta. Se on sekä keino välittää turvallisuusnormeja ja näkemyksiä organisaation henkilökunnalle että mahdollisuus kannustaa yhteisöä kohti positiivista turvallisuuskulttuuria.”
(Söderholm 2014, 13.)*

Tässä luvussa kuvataan sitä, miten avoin ja positiivinen turvallisuusviestintä voi tuoda lisäarvoa päiväkodin turvallisen arjen rakentamiseksi koko päiväkotiyhteisölle huoltajia ja sidosryhmiä unohtamatta. Suomalaisilla päiväkodeilla on hyvä mahdollisuus alkaa toteuttaa positiivista, ennakoivaa turvallisuusviestintää tavoitteellisesti, kunhan askelmerkit tälle ensin tulevat haltuun otetuiksi.

6.1 Kohti suunnitelmallista viestintää

Elämme ajassa, jossa koko viestintäympäristömme on käymässä läpi valtavaa muutosta. Kaikki toimijat eivät näytä enää pysyvän mukana. Osaa heistä johtaa se ajatus, että kaikkea voisi edelleen hallita. Tämä ei ole kuitenkaan enää mahdollista, sillä yleiset sirpaloituvat ja henkilökohtainen joukkoviestintä yleistyy. Tässä hetkessä jokaisella on mahdollisuus osallistua tuottamalla sisältöjä, osallistumalla keskusteluihin tai vaikkapa vaikuttaa ja kerätä vaikutteita. (Juholin, 2013; Ranta & Martikainen 2018, 54.)

Viestintä ei ole enää pitkään aikaan ollut organisaation tukitoiminto, vaan keskeinen osa sen strategiaa ja johtamista. Tämän päivän viestintäkulttuuri haastaa organisaatiot viestinnässään avoimuuteen, nopeuteen, tiedon saatavuuteen ja läpinäkyvyyteen. Hyvin suunniteltu ja toteutettu viestintä on edellytys sille, että luottamus organisaatioiden toimintaan säilyy. (Korpiola, 2011, 13.)

Turvallisuusviestintä on osa organisaatioiden muuta aktiivista ja ennakoivaa viestintää. Se on kuin silmälasit, joiden läpi viestintää katsotaan turvallisuussuunnitelun ja -johtamisen kautta. Turvallisuudesta voi ja pitää viestiä myös arjen normaalioloissa. Miksei kaikkea sitä hyvää, jota päiväkotit on turvallisuutensa eteen tehnyt, voisi jakaa koko yhteisölle tai hallitusti sen ulkopuolelle? Miksemme jakaisi myös turvallisuustyön kehittämisen helmiä, kun perinteisesti turvallisuusviestintä on ollut niiden tilanteiden jakamista, kun jokin asia on mennyt pieleen tai jokin riski on realisoitunut.

6.2 Positiivinen turvallisuusviestintä vaikuttaa

Turvallisiin toimintatapoihin kannustavan, positiivisen viestinnän tiedetään vaikuttavan myönteisemmin turvallisuuteen kuin jos viestinnän kohteena olisivat negatiivisiin puoliin ja ei-toivottuihin toimintatapoihin liittyvät sisällöt. (Real 2008, 355-357; Merivirta 2010, 22.) Parhaimmillaan turvallisuusviestintä näyttäytyy kannustavana, yhteisenä asiana, jota yhteisön jäsenet pitävät arjessa yllä omassa viestinnässään. Se rakentuu systemaattisen turvallisuusjohtamisen tueksi silloin, kun erityisesti esimiehet ovat roolinsa turvallisuusviestin viejinä sisäistäneet.

Ennakoivan turvallisuustyön yksi keskeinen toteuttamisen väline on positiivinen ja avoin turvallisuusviestintä. Sillä tarkoitetaan yksinkertaisimmillaan erilaisia yrityksen omaksumia keinoja jakaa sen omia turvallisuusnormeja ja – näkemyksiä koko yhteisölle huomioiden myös sidosryhmät. (Merivirta 2011, 19.)

”Parhaimmillaan organisaation proaktiivisesta turvallisuusviestinnästä muodostuu kokonaisuus, johon kuuluvat esimerkiksi turvallisuusperhdytykset, turvallisuustyötä tukemaan tuotetut suunnitelmat, turvallisuuskoulutukset sisältöineen, arjen keskustelut, kokoukset, tiedotteet, palautteet, turvallisuuspoikkeamailmoitukset, kyltit sekä ilmoitustaulut.” (Merivirta & Mäkelä 2011, 4-5).

Jokaisen päiväkodin arkeen kuuluu myös varautuminen häiriötilanteisiin. Kun päiväkodissa päätetään alkaa kehittää turvallisuusviestintää, on järkevää sisällyttää tähän myös kriisiviestinnän osuus ja määritellä sen tehtäväksi kriisin kielteisten seurausten vähentäminen. Kriisiviestintä on parhaimmillaan proaktiivista toimintaa, jonka edellytyksenä on, että erityistilanteisiin on varauduttu ennakolta. (Kortetjärvi-Nurmi & Murtola 2015, 110.) Kriisiviestintään palataan vielä myöhemmin.

6.3 Turvallisuusviestinnän kaksisuuntaisuus ja johdon rooli

Hyvän turvallisuusviestinnän edellytyksenä ovat muun muassa avoin viestintäilmapiiiri, kahdensuuntaisen viestinnän toteuttaminen ja informaation helppo saataavuus. Avoin viestintäilmapiiiri edesauttaa turvallisuuteen liittyvän tiedon itsenäistä hakemista, turvallisuusaiheista keskustelua sekä turvallisuuspoikkeamista raportointia. Se mahdollistaa ja tukee myös kahdensuuntaista viestintää eri henkilöstöryhmien välillä. (Merivirta 2011, 20-21.)

Kaksisuuntaisuus näkyy parhaimmillaan turvallisuusviestinnässä niin, että esimerkiksi turvallisuuspoikkeamista ilmoittamiseen kannustetaan ja niistä seuraa ilmoittajalle palaute asian eteenpäinviemisestä. Turvallisuusilmoitusmenettely toteutetaan niin, että läheltä piti -tapaukset, onnettomuudet sekä muut turvallisuustapahtumat ovat ilmoittajan valittavissa laajasti kaikilla turvallisuuden osa-alueilla. Kaksisuuntaisuus toteutuu myös erilaisten ”kysy – vastaa” -palstojen kautta, joissa ajankohtaisia turvallisuuteen liittyviä asioita kuvataan avoimen turvallisuusviestinnän keinoin. (Ranta 2012, 60.)

Johdon esille tuoma viesti siitä, että turvallisuus on organisaation toiminnassa etusijalla, rohkaisee yhteisön jäseniä toimimaan turvallisten toimintatapojen edistämiseksi. Turvallisuusviestintä ilman johdon näkyvää sitoutumista voidaan tulkita pelkäksi puheeksi, johon ei tarvitse reagoida eikä sitä tarvitse noudattaa. Keskittyminen pelkkiin ongelmatilanteisiin ei tue henkilökunnan sitoutumista turvalliseen toimintaan. Sen sijaan turvallisuusviestinnän olisi oltava monipuolista ja kannustavaa. (Merivirta 2011, 21-22.)

Johdon näkyvä tuki turvallisuustoiminnalle toteutuu esimerkiksi sen toiminnasta kertovalla tallenteella, jossa korostetaan johdon suulla turvallisuuden merkitystä koko toiminnan jatkuvuuden ja ihmisten hyvinvoinnin lähtökohtana. Johdon kirjalliset kuvaukset turvallisuustoiminnasta voivat myös kertoa heidän positiivista asenteestaan turvallisuusustyötä kohtaan. (Ranta 2012, 61.)

6.4 Positiivinen turvallisuusviestintä ja erilaiset henkilöstöryhmät

”Positiivinen ja turvallisiin toimintatapoihin kannustava viestintä vaikuttaa todennäköisesti paremmin turvallisuuteen kuin negatiivisiin puoliin sekä huonoihin toimintatapoihin keskittyvä viestintä” (Merivirta 2011, 21).

Kun organisaatio on halunnut panostaa henkilökuntansa hyvinvointiin, voidaan olettaa, että turvallisuusviestintäkin näyttäytyy avoimena ja kannustavana. Tällöin myös turvallisuus kuvataan yhteisön jäsenien yhteisenä asiana. (Ranta 2012, 62.)

Parhaimmillaan organisaatioiden turvallisuusviestinnässä näkyy erilaisten vastaanottajien huomioiminen, lähiesimiesten viestintä, yksinkertaisuus, positiivisuus ja monikanavaisuus (Real 2008, 355-358). Erilaisia vastaanottajia ovat esimerkiksi

lasten huoltajat, muut sidosryhmät tai erilaisista työtehtävistä syntyvät roolit. Turvallisuusdokumentaatio on näkyvin osoitus erilaisten jäsenten tai ryhmien tarpeesta - ne rakennetaan paitsi tehtävän niin myös vastaanottajan tarpeiden mukaisesti. Erilaiset vastaanottajat huomioidaan myös niin, että esimerkiksi aktiivisille työntekijöille on perusviestin lisäksi tarjolla syventävää tietoa asioista. (Ranta 2012, 62–63.)

6.5 Havainnot positiivisesta viestintäilmapiiristä

Positiivinen viestintäilmapiiri rakentuu seuraaville tekijöille: avoin viestintäilmapiiri, kahdensuuntainen viestintä ja informaation saatavuus. Avoin viestintäilmapiiri edesauttaa turvallisuustiedon itsenäistä hakemista, keskustelua turvallisuudesta sekä turvallisuuspoikkeamien raportointia. Se tukee myös kahdensuuntaista viestintää. Organisaatiossa viestintäilmapiiri jo itsessään vaikuttaa positiivisesti onnettomuustilanteiden syiden selvittämiseen ja niistä mahdollisesti seuraavien interventioiden sekä muutosten vastaanottamiseen. Turvallisuusdokumentaation helppo saatavuus ja sisällön luotettavuus liitetään vahvasti positiiviseen turvallisuusilmapiiriin ja sitä kautta myös turvallisen käyttäytymisen aikaansaamiseen. (Merivirta 2011, 20.) Taulukossa 4 on esiteltyä vielä yhteenvetomaisesti turvallisuusviestinnän toteuttamiseen liittyvät tehtävät.

Taulukko 4. Turvallisuusviestinnän hyvät käytänteet

TURVALLISUUSVIESTINNÄN HYVÄT KÄYTÄNTEET	IDEOITA PÄIVÄKODIN TURVALLISUUSVIESTINNÄN KEHITTÄMISEEN
<p>TURVALLISUUSVIESTINNÄN KAKSISUUNTAISUUS</p> <p>HAVAINNOT VIESTINTÄILMAPIIRISTÄ RAKENTUVAT SEURAAVILLE TEKIJÖILLE ELI HYVIN RAKENNETUN JA TOIMIVAN TURVALLISUUSVIESTINNÄN MERKITTÄVIMPINÄ TEKIJÖINÄ VOIDAAN PITÄÄ AVOINTA VIESTINTÄILMAPIIRIÄ, KAHDENSUUNTAISTA VIESTINTÄÄ JA INFORMAATION HELPPOA SAATAVUUTTA. AVOIN VIESTINTÄILMAPIIRI EDESAUTTAA TURVALLISUUSTIEDON ITSENÄISTÄ HAKEMISTA SEKÄ TURVALLISUUSPOIKKEAMIEN RAPORTOINTIA. SE TUKEE MYÖS KAHDENSUUNTAISTA VIESTINTÄÄ. (REAL & COOPER 2009, MERIVIRRRAN 2011 MUKAAN).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • KAKSISUUNTAISUUS NÄKYY KOHTEIDEN TURVALLISUUSVIESTINNÄSSÄ NIIN, ETTÄ ESIMERKIKSI TURVALLISUUSPOIKKEAMISTA ILMOITTAMISEEN KANNUSTETAAN JA SIITÄ SEURAA AINA ILMOITTAJALLE PALAUTE ASIAN ETEENPÄINVIEMISESTÄ. • TURVALLISUUSILMOITUSMENETTELY RAKENNETAAN NIIN, ETTÄ LÄHELTÄ PITI -TAPAUKSET, ONNETTOMUDET SEKÄ MUUT TURVALLISUUTEEN LIITTYVÄT TAPAHTUMAT OVAT JO LÄHTÖKOHTAISESTI MAHDOLLISTETTU ILMOITTAJALLE TOISISTAAN ERILLISINÄ KATEGORIOINA. • ARKALUONTEISTEN ASIOIDEN ILMOITTAMISEEN MAHDOLLISTETAAN ANONYymi ILMOITUSVÄYLÄ. • ILMOITTAMISEEN KANNUSTETAAN JA SIITÄ MYÖS VOIDAAN PALKITA. • KAKSISUUNTAISUUS NÄYTTÄYTY MYÖS ERILAISTEN “KYSY –VASTAA” –PALSTOJEN KAUTTA, JOISSA AJANKOHTAISIA, ORGANISAATION TURVALLISUUTEEN LIITTYVIÄ ASIOITA VIESTIÄÄN TURVALLISUUSVIESTINNÄN KEINAIN.

TURVALLISUUSVIESTINNÄN HYVÄT KÄYTÄNTEET	IDEOITA PÄIVÄKODIN TURVALLISUUSVIESTINNÄN KEHITTÄMISEEN
<p>JOHDON NÄKYVYYS TURVALLISUUSVIESTINNÄSSÄ</p> <p>JOHDON ESITTÄMÄ ”TUKEVA” VIESTI SIITÄ, ETTÄ TURVALLISUUS ITSESSÄÄN ON ORGANISAATION TOIMINNASSA ETUSIJALLA ROHKAISEE MYÖS TYÖNTEKIJÖITÄ TOIMIMAAN TURVALLISTEN TOIMINTAPOJEN EDISTÄMISEKSI TYÖYHTEISÖSSÄ. TURVALLISUUSVIESTINTÄ ILMAN JOHDON NÄKYVÄÄ SITOUTUMISTA VOIDAAN TULKITA PELKÄKSI PUHEEKSI, JOHON EI TARVITSE REAGOIDA, SAATI NIIN, ETTÄ SITÄ PITÄISI NOUDATTA. KESKITTYMINEN PELKKIIN ONGELMATILANTEISIIN TURVALLISUUSVIESTINNÄSSÄ EI SEKÄÄN MAHDOLLISTA HENKILÖKUNNAAN SITOUTUMISTA TURVALLISEEN TOIMINTAAN, VAAN VIESTINNÄN PITÄISI OLLA MONIPUOLISTA JA KANNUSTAVAA. (MERIVIRTA 2011, 20.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> -VERKKOVIESTINNÄSSÄ NÄKYVÄ SELVÄSTI JOHDON VAHVA JA NÄKYVÄ TUKI TURVALLISUUSTOIMINNALLE. - JOHDON NÄKYVÄ TUKI TURVALLISUUSTOIMINNALLE NÄKYVÄ NIIN, ETTÄ ESIMERKIKSI ORGANISAATION JOHTO ESIINTYY VIDEOLLA KERTOEN TURVALLISUUDEN MERKITYKSESTÄ KOKO TOIMINNAN JATKUVUUDEN JA IHMISTEN HYVINVOINNIN KANNALTA. - VERKKOSIVUILLA JULKAISTUT JOHDON KIRJALLISET KUVAUKSET TURVALLISUUSTOIMINNASTA OVAT MYÖS TUKEMASSA TÄTÄ TEHTÄVÄÄ.

TURVALLISUUSVIESTINNÄN HYVÄT KÄYTÄNTEET	IDEOITA PÄIVÄKODIN TURVALLISUUSVIESTINNÄN KEHITTÄMISEE
<p>POSITIIVINEN JA KANNUSTAVA TURVALLISUUSVIESTINTÄ</p> <p>POSITIIVINEN, TURVALLISIIN TOIMINTAPOIHIN KANNUSTAVA VIESTINTÄ VAIKUTTAA TODENNÄKÖISESTI PAREMMIN TURVALLISUUTEEN KUIN NEGATIIVISIIN PUOLIIIN JA HUONOIHIN TOIMINTAPOIHIN KESKITTYVÄ VIESTINTÄ (MERIVIRTA 2011, 21).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • TURVALLISUUSVIESTINTÄ NÄYTTÄYTYY AVOIMENA JA KANNUSTAVANA. • TURVALLISUUS ON KUVATTU YHTEISÖN KAIKKIEN JÄSENTEN YHTEISENÄ ASIANA. • NEGATIIVISIA ASIOITA TAI HUONOJA TOIMINTATAPOJA EI RUODITA.

TURVALLISUUSVIESTINNÄN HYVÄT KÄYTÄNTEET	IDEOITA PÄIVÄKODIN TURVALLISUUSVIESTINNÄN KEHITTÄMISEEN
<p>ERILAISTEN HENKILÖSTÖRYHMIEN HUOMIOIMINEN PARHAIMMILLAAN ORGANISAATIOIDEN TURVALLISUUSVIESTINNÄSSÄ NÄKYVÄ ERILAISTEN (SIDOSRYHMÄT, TYÖTEHTÄVÄ, POSITIO YMS.) VASTAANOTTAJAIN HUOMIOIMINEN, LÄHIESIMIESTEN VIESTINTÄ, YKSINKERTAISUUS, POSITIIVISUUS JA MONIKANAVAISUUS (REAL 2008, 355-358).</p> <p>ESTEETTÖMYDELLÄ TARKOITETAAN YH- DENVERTAISUUTTA OSALLISTUA YHTEISKUNNAN TOIMINTAAN ITSENÄISESTI JA OMANA ITSENÄÄN. ESTEETTÖMYYS ON SEKÄ FYYSISEN, PSYKKISEN, SOSIAALISEN, KULTTUURISEN ETTÄ TALOUDELLISEN YMPÄRISTÖN TOTEUTUMISTA SITEN, ETTÄ JOKAINEN VOI TOIMINTAKYVYSTÄÄN RIIPPUMATTA TOIMIA YHDENVERTAISESTI MUIDEN KANSSA.</p> <p>PERINTEINEN NÄKEMYS ESTEETTÖMYDESTÄ TARKOITTAAN, ETTÄ TILASSA OLEVA LIIKKUMISEN ESTEITÄ. LIIKKUMISESTEIDEN OHELLA MYÖS KUULEMISEN JA NÄKEMISEN ESTEETTÖMYYS OVAT KESKEINEN OSA FYYSISEN YMPÄRISTÖN TOIMIVUUTTA”. (RUSKOVAARA, 2009, 7.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • VIESTINNÄSSÄ, MYÖS VERKOSSA, NÄKYVÄ ERILAISTEN HENKILÖSTÖRYHMIEN HUOMIOINTI JA MYÖS VIESTINNÄN SUUNTAAMINEN KUNKIN RYHMÄN TARPEIDEN MUKAISESTI. • ERILAISTEN SIDOSRYHMIEN HUOMIOINTI TOTEUTETAAN VERKKOVIESTINNÄSSÄ SITEN, ETTÄ ESIMERKIKSI LASTEN HUOLTAJILLE SUUNNATAAN TIETOPAKETTI HYVÄSTÄ TURVALLISUUDEN HALLINNASTA PÄIVÄKODISSA. • TURVALLISUUSDOKUMENTAATIO ON PARHAIMMILLAAN NÄKYVIN OSOITUS ERILAISTEN YHTEISÖN JÄSENTEN TAI RYHMIEN TARPEIDEN HUOMIOIMISESTA: NE OVAT RAKENNETTU PAITSI TEHTÄVÄN NIIN MYÖS VASTAANOTTAJAN TARPEIDEN MUKAISESTI ESTEETTÖMYYS HUOMIOIDEN. • TURVALLISUUSVIESTINNÄSSÄ HUOMIOIDAAN ERILAISET VASTAANOTTAJAT MYÖS NIIN, ETTÄ ESIMERKIKSI AKTIIVISESTI TIETOA HAKEVILLE TYÖNTEKIJÖILLE ON PERUSVIESTIN LISÄKSI HELPOSTI SAATAVISSA SYVENTÄVÄÄ TIETOA ASIASTA - TÄMÄ ON RATKAISTU SITEN, ETTÄ TIETYSTÄ SISÄLLÖSTÄ ON TARJOLLA PERUSMATERIAALI, MUTTA SYVENTÄMISTÄ VARTEN ON TUOTETTU ESIMERKIKSI LINKKEJÄ TUTKIMUKSIIN JA YHTEISKUNNAN TUOTTAMIIN SIVUSTOIHIN • ERILAISTEN KÄYTTÄJÄRYHMIEN TARPEET ON HUOMIOITU NIIN, ETTÄ ESTEETTÖMYYDEN VAATEET ON NOSTETTU MONIKANAVAISEN VIESTINNÄN KAUTTA TOTEUTETTAVAKSI. • ESIMERKIKSI TURVALLISUUDESTA PÄIVÄKODISSA KERTOVA VIDEOMATERIAALI ON PUHEEN LISÄKSI TEKSTITETTY JA MYÖS VIITTOMAKIELELLÄ TULKITTU.

TURVALLISUUSVIESTINNÄN HYVÄT KÄYTTÄNTEET	IDEOITA PÄIVÄKODIN TURVALLISUUSVIESTINNÄN KEHITTÄMISEEN
<p>TURVALLISUUSVIESTINNÄN MONIKANAVAISUUS</p> <p>ERILAISTEN YLEISÖJEN HUOMIOIMISEEN LIITTYY MYÖS VIESTINNÄN MONIKANAVAISUUS. ERILAISTEN KANAVIEN KAUTTA LÄHETETYT VIESTIT MENEVÄT PERILLE YHTÄ VIESTIÄ TODENNÄKÖISEMMIN JA NE MYÖS TUKEVAT TOISIAAN SEKÄ LISÄÄVÄT TURVALLISUUSVIESTINNÄN NÄKYVYYTTÄ (MERIVIRTA 2011, 22).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - VERKKOVIESTINÄSSÄ MONIKANAVAISUUS NÄYTTÄYTYY NIIN, ETTÄ TURVALLISUUSVIESTINTÄÄ ON TOTEUTETTU PAITSI KIRJALLISTEN DOKUMENTTIEN, NIIN MYÖS VIDEOESITYSTEN JA ERILLISTEN ÄÄNITIEDOSTOJEN KAUTTA. VERKKOVIESTINTÄ JO ITSESSÄÄN ON YKSI MONIKANAVAISUUDEN OSOITUS (TURVALLISUUDEN NÄKYMINEN KOTISIVUILLA JA SOSIAALISESSA MEDIASSA) - ERILAISET ANIMAATIOI TURVALLISUUSOHJEIDEN RINNALLA TUKEVAT MONIKANAVAISUUDEN LÄHTÖKOHTAA - ERILAISET KÄYTTÄJÄRYHMÄT ON TUNNISTETTU JA HEILLE SUUNNITELTU TURVALLISUUSVIESTINTÄ ON SEKÄ RYHMÄN TARPEIDEN ETTÄ MONIKANAVAISUUDEN KAUTTA TOTEUTETTUNA ONNISTUNUTTA JA VIRIKKEELLISTÄ

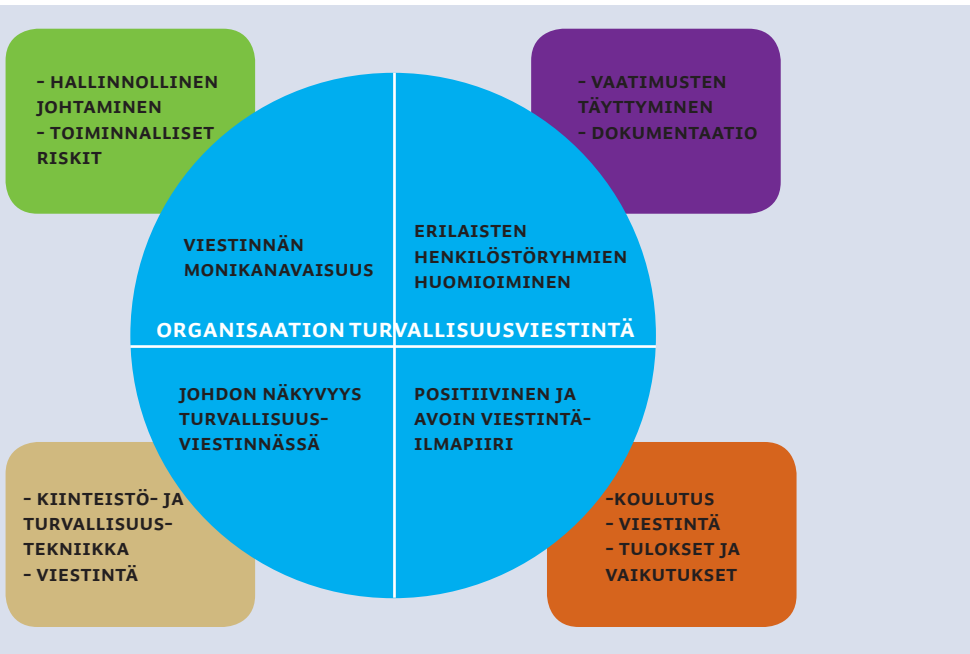
TURVALLISUUSVIESTINNÄN HYVÄT KÄYTÄNTEET	IDEOITA PÄIVÄKODIN TURVALLISUUSVIESTINNÄN KEHITTÄMISEEN
<p>HAVAINNOT VIESTINTÄILMAPIIRISTÄ RAKENTUIVAT SEURAAVILLE TEKIJÖILLE ELI HYVIN RAKENNETUN JA TOIMIVAN TURVALLISUUSVIESTINNÄN MERKITTÄVIMPINÄ TEKIJÖINÄ VOIDAAN PITÄÄ AVOINTA VIESTINTÄILMAPIIRIÄ, KAHDENSUUNTAISTA VIESTINTÄÄ JA INFORMAATION HELPPOA SAATAVUUTTA. AVOIN VIESTINTÄILMAPIIRI EDESAUTTAA TURVALLISUUSTIEDON ITSENÄISTÄ HAKEMISTA, Keskustelua turvallisuudesta sekä turvallisuuspoikkeamien raportointia. Se tukee myös kahdensuuntaista viestintää. ORGANISAATIOSSA VIESTINTÄILMAPIIRI JO ITSESSÄÄN VAIKUTTAA ONNETTOMUUSTILANTEIDEN SYIDEN SELVITTÄMISEEN JA NIISTÄ MAHDOLLISESTI SEURAAVIEN INTERVENTIOIDEN SEKÄ MUUTOSTEN VASTAANOTTAMISEEN. TURVALLISUUSDOKUMENTAATION HELPPO SAATAVUUS JA SISÄLLÖN LUOTETTAVUUS LIITETÄÄN VAHVASTI POSITIIVISEEN TURVALLISUUSILMAPIIRIIN JA SITÄ KAUTTA MYÖS TURVALLISEN KÄYTTÄYTYMISEN AIKAANSAAMISEKSI. (MERIVIRTA 2011, 20.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • TURVALLISUUDESTA VIESTITÄÄN AVOIMESTI JA LAAJASTI. • SUURIN OSA TURVALLISUUTEEN LIITTYVISTÄ OHJEISTUKSISTA JA ESIMERKIKSI TURVALLISUUSTOIMINNAN MITTAAMISEN TULOKSISTA VOIVAT OLLA AVOINTA. • TURVALLISUUSDOKUMENTAATION SAATAVUUS ON TOTEUTETTU MONIPUOLISEN VERKKOVIESTINNÄN KAUTTA.

Alla vielä yhteenvetomaisesti niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat turvallisuusviestinnän onnistumiseen. Päiväkodin on varmistettava seuraavat asiat:

- Laadittava yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa suunnitelma siitä, miten positiivinen turvallisuusviestintä tulee toteutetuksi ja näkyväksi päiväkodin arjessa.
- Huolehdittava siitä, että suunnitelma kuvaa minimissään turvallisuusviestinnän toteuttamisen periaatteet ja vastuut.

6.6 Yhteenveto

Yksi turvallisuusviestinnän tavoitteista on olla mahdollistamassa avointa viestintäilmapiiriä keskitetyn mallin kautta. Positiivisen, turvallisiin toimintatapoihin kannustavan viestinnän tiedetään vaikuttavan paremmin turvallisuuteen kuin negatiivisiin puoliin ja huonoihin toimintatapoihin keskittyvän viestinnän. Parhaimmillaan turvallisuusviestintä näyttäytyy kannustavana, koko työyhteisön yhteisenä asiana. Se rakentuu systemaattisen turvallisuusjohtamisen tueksi. Kuviossa 5 on jäsennetty turvallisuusjohtamisen sisältöjen kautta rakentuvaa turvallisuusviestintää (Ranta 2012, 61).

Kuvio 5. Turvallisuusjohtamisen sisältöt ja turvallisuusviestinnän käytänteet (Paasonen, Koskenranta & Ranta 2012, 61)

Turvallisuusviestinnän sisäistäminen osana sekä organisaatioviestintää että myös turvallisuusjohtamista on erinomainen lähtökohta lähteä rakentamaan koko yhteisön omaa ohjelmaa positiivisen turvallisuuden esille tuomiseksi koko yhteisön voimin. Tähän turvallisuusviestinnän tehtävään voisivat lapset osallistua tuottamalla esimerkiksi sisältöä turvallisesta päiväkodista vaikka omille huoltajilleen.

6.7 Muistilista

Toteuta turvallisuusviestintää päiväkodin arjessa seuraavien kysymysten kautta:

- Toteuttaako päiväkotikiisi viestinnän ohjeiden, vastuiden ja harjoittelun lisäksi samaa myös ennakoidun turvallisuusviestinnän osalta?
- Onko päiväkodissa tunnistettu positiivisen ja ennakoidun turvallisuusviestinnän tarpeita ja mahdollisuuksia sekä viestintäkanavia?
- Onko päiväkodilla ennakoidun turvallisuusviestinnän suunnitelmaa, jossa huomioidaan myös huoltajien ja sidosryhmien kanssa tehtävä yhteistyö?
- Onko turvallisuusviestinnän vuosikello laadittu ennakoidun ja positiivisen turvallisuusviestinnän toteuttamiseksi?
- Onko päiväkodissa tunnistettu positiivisen turvallisuusviestinnän mahdollisuudet ja vaikuttavuus?
- Onko eri käyttäjäryhmät sekä heidän tarpeensa ja odotuksensa tunnistettu turvallisuusviestinnän osalta?
- Näkykö turvallisuusviestinnän toteutuksessa ylimmän johdon tuki turvallisuustyölle?

Lähteet

- Juholin, E. 2013. *Communicare! Kasva viestinnän ammattilaiseksi*. Korpipyyvä: MIF.
- Korpiola, L. 2011. *Kriisiviestintä digitaalisessa julkisuudessa*. Helsinki: Infor.
- Kortetjärvi-Nurmi, S. & Murtola, K. 2015. *Yritysviestinnän käsikirja*. Edita: Helsinki.
- Martikainen S., Ranta T. 2018. *Johdon vastuusta ja toiminnasta ulkomaantyön turvallisuudessa arjessa ja häiriötilanteissa*. Laurea Julkaisut 98. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.2.2019. URN:ISBN:978-951-799-497-2
- Merivirta, M-L. 2011. *Turvallisuusviestintä rakennusalalla*. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Pro gradu –tutkielma. Viitattu 14.2.2019. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/26694/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201103221913.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Merivirta, M-L. & Mäkelä, T. 2011. *Tunnetko turvallisuusviestinnän? Nolla tapaturmaa – foorumi*. Uutislehti 1/2011, 4-5.
- Real, K. 2008. *Information seeking and workplace safety: A field application of the risk perception attitude framework*. *Journal of Applied Communication Research* 36: 3, 339 – 359.
- Ranta, T. 2012. *Selvitys korkeakoulujen verkkoviestinnästä*. Teoksessa Koskenranta, H., Paa-sonen, J. & Ranta, T. 2012. *Kansainvälinen selvitys korkeakoulujen turvallisuusjohtamisesta*. Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Ruskovaara, A. 2009. *Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus – opas kartoituksen tilaajalle ja toteuttajalle*. Helsinki: Invalidiliitto.
- Söderholm, V. 2014. *Turvallisuusviestinnän kehittäminen korkeakoulussa*. Laurea-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Viitattu 19.2.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201411915952>

7. TURVALLISUUSILMOITUS- MENETTELY PÄIVÄKODIN ARJESSA

Turvallisuushavaintojen ja -poikkeamien, turvallisuuden kehittämisideoiden sekä läheltä piti -tapauksien ilmoittamista varten on tärkeä suunnitella ja toteuttaa turvallisuusilmoitusmenettely kattamaan koko päiväkodin toimintakenttä. Tarjolla on useita erilaisia kaupallisia ratkaisuja, joissa ilmoituksen voi jättää mobiilisti tai esimerkiksi organisaation intran kautta. Tärkeintä on, että prosessi on huolella suunniteltu kohdeorganisaation tarpeiden mukaisesti. Sisällöllisesti sen pitäisi kattaa kaikki turvallisuuden osa-alueet.

Tässä luvussa kuvataan ensin perusteita hyvälle turvallisuusilmoitusmenettelylle, sitten perehdytään menettelyn suunnitteluun ja lopuksi implementointiin osaksi päiväkodin kaikkia prosesseja. Samoin keskitytään kuvaamaan hyvän ilmoittamisen periaatteita sekä ohjataan kehittämään kaikkia turvallisuuden osa-alueita tasapuolisesti huomioiva ilmoitusmenettely.

7.1 Yleistä turvallisuusilmoituksista

Kaikki työyhteisön jäseniltä saadut turvallisuushavainnot ja -ilmoitukset asioista, jotka liittyivät niin arjen toimintaan kuin myös työ- ja hoivaympäristön turvallisuuteen sekä viihtyisyyteen, ovat arvokkaita. Paras tilanne syntyy, kun ilmoituksia saadaan laajasti kaikista mahdollisista turvallisuushavainnoista ja -poikkeamista huomioiden myös mahdollisuus ilmoittaa läheltä piti -tapauksista sekä ideoista

kehittää turvallisuutta. Samoin edellytyksenä on, että ylin johto tukee näkyvästi tätä toimintaa omilla kannanotoillaan ja myös ilmoittamalla itse aktiivisesti. Yhteisölle säännöllisesti suunnattu raportointi ilmoitusten määrästä ja luonteesta tuovat luottamusta menettelyä kohtaan. Tämä kertoo siitä, että turvallisuus koetaan organisaation yhteisenä asiana. Tällöin jokainen yhteisön jäsen voi kokea tekemänsä ilmoituksen arvokkaana ja yhteistä hyvää edistävänä. (Ranta & Martikainen 2018, 45-51.)

Turvallisuusilmoitusmenettelyksi on tärkeä suunnitella organisaation omaa toimintaa tukeva ratkaisu. Tällä voidaan varmistaa tärkeäksi koettuun turvallisuustehävään entistä luottamuksellisemmat ja myös asian myöhempää käsittelyä paremmin tukevat puitteet. Ilmoituksen teosta ja jättämisestä on hyvä pyrkiä tekemään paitsi helppoa niin myös turvallista sekä ilmoittajan että vastaanottajan näkökulmasta. IT-palveluiden kytkeminen mukaan jo suunnitteluvaiheessa ja sitten myös itse toteuttamisessa on tietoturvan- ja -suojan varmistamisen näkökulmasta välttämätöntä. (Ranta & Martikainen 2018, 45-51.)

Ilmoituksesta mahdollisesti seuraavien puuttumistoiementiteiden kattavuus, tehokkuus ja samalla ehdoton objektiivisuus ovat myös osaltaan auttamassa luomaan turvallista työympäristöä. Organisaation on samalla määriteltävä myös se, kenelle yhteisön jäsenistä syntyy oikeus arkaluonteiseen tietoon. Tällaista tietoa näissä prosesseissa väkisininkin syntyy. Monissa laeissa on erikseen määrätty siitä, kenellä on ylipäätään oikeus arkaluonteiseen tietoon, jonka käsittelyn huolellisuutta ei voi koskaan korostaa liikaa. Myös välitön asiaan puuttuminen ja oikean sekä objektiivisen ratkaisun löytäminen on koko yhteisön edun mukaista. (Ranta & Martikainen 2018, 45-51.)

7.2 Turvallisuusilmoitusmenettelyn rakentamisesta

Tiedetään, että henkilökunta on yrityksen tärkein voimavara. Samaa pätee myös turvallisuushavainnoista ja -poikkeamista ilmoittamiseen. Tällöin henkilökunta ja sidosryhmät ovat turvallisuusystyön tärkein voimavara. Hyvää, kokonaisvaltaista ja tuloksellista turvallisuusjohtamista ei voida saavuttaa ilman osallistuvaa päiväko-tiyhteisöä jäsenineen. Heistä jokaisella on tärkeä rooli myös havainnoista ja poikkeamista ilmoittamisen kautta.

Turvallisuusviestintään liittyvissä selvityksessä on esille tuotu hyvinä käytänteinä viestinnän kaksisuuntaisuus ja viitattu tällä turvallisuushavainnoista ilmoittamiseen taulukon 5 mukaisesti. Havainnoiksi on määritelty englanninkielisissä läh-teissä ”incident, accident, near misses –case” (Ranta 2012, 60).

Taulukko 5. Hyvien turvallisuusviestintäkäytänteiden tulokset selvityksen mukaan (Ranta 2012, 60)

TURVALLISUUSVIESTINNÄN HYVÄT KÄYTÄNTEET	SELVITYKSESSÄ TODETTUJA VERKKOVIESTINNÄN HYVIÄ KÄYTÄNTEITÄ
<ul style="list-style-type: none"> • TURVALLISUUSVIESTINNÄN KAKSISUUNTAISUUS • HAVAINNOT VIESTINTÄILMAPIIRISTÄ RAKENTUVAT SEURAAVILLE TEKIJÖILLE ELI HYVIN RAKENNETUN JA TOIMIVAN TURVALLISUUSVIESTINNÄN MERKITTÄVIMPINÄ TEKIJÖINÄ VOIDAAN PITÄÄ AVOINTA VIESTINTÄILMAPIIRIÄ, KAHDENSUUNTAISTA VIESTINTÄÄ JA INFORMAATION HELPPOA SAATAVUUTTA. • AVOIN VIESTINTÄILMAPIIRI EDESAUTTAA TURVALLISUUSTIEDON ITSENÄISTÄ HAKEMISTA SEKÄ TURVALLISUUSHAVAINNOISTA JA -POIKKEAMISTA RAPORTOINTIA. SE TUKEE MYÖS KAHDENSUUNTAISTA VIESTINTÄÄ (REAL & COOPER 2009, MERIVIRRRAN 2011 MUKAAN). 	<ul style="list-style-type: none"> • KAKSISUUNTAISUUS NÄKYVÄ KOHTEIDEN TURVALLISUUSVIESTINNÄSSÄ NIIN, ETTÄ ESIMERKIKSI TURVALLISUUSPOIKKEAMISTA ILMOITTAMISEEN KANNUSTETAAN JA NIISTÄ SEURAA ILMOITTAJALLE VÄLITÖN PALAUTE ASIAN KÄSITTELYN ALOITTAMISESTA. • TURVALLISUUSPOIKKEAMAT OVAT MÄÄRITELTYINÄ NIIN, ETTÄ LÄHELTÄ PITI -TAPAUKSET, ONNETTOMUUDET SEKÄ MUUT TURVALLISUUSTAPAHTUMAT OVAT OMIA LUOKKIAAN. • ARKALUONTEISTEN ASIOIDEN ILMOITTAMISEEN KANNUSTETAAN MAHDOLLISTAMALLA MYÖS ANONYMI-ILMOITTAMINEN. ILMOITTAMISEEN KANNUSTETAAN JA SIITÄ MYÖS VOIDAAN PALKITA.

Toinen näkökulma liittyy tapahtuneiden tapaturmien sekä muiden tapausten nopeaan ja perusteelliseen tutkimiseen – sitä pidetään keskeisenä tekijänä käytännön turvallisuustyössä onnistumisessa. On tärkeä nähdä tapahtumien syiden taakse. Simolan mukaan perussyöt ovat varsinainen tauti tapahtuman takana, ja ne heijastavat koko johtamisjärjestelmän, toimintaohjeiden tai niiden noudattamisen puutteita (Simola 2005, 133).

Myönteisen turvallisuusasenteen ja -tietoisuuden luominen päiväkotiiin perustuu myös osaltaan siihen, että hyvin toimiva tapaturmien ja vaaratilanteiden tutkimus- ja raportointijärjestelmä tukee myönteisen turvallisuusilmapiirin kehittymistä. Tällöin vaaratilanteet nähdään erityisen arvokkaina oppimiskokemuksina syystä, ettei syntyneessä tilanteessa ole kukaan vielä loukkaantunut. Huomion pitäisi kohdistua myös koettuihin vaara- tai läheltä piti -tilanteisiin. Vaaratilanteiden avoin raportointi edellyttää, ettei ketään syyllistetä ja ilmoittajalle annetaan palautetta asiasta. Hyvin toimiva vaaratilanneilmoitusjärjestelmä voi paljastaa sellaisia vahinkoja, joista ei olisi voitu ilmoittaa ilman järjestelmän olemassa oloa. Simolan mukaan toimivalla vaaroista ilmoittamisella voidaan saavuttaa muun muassa seuraavia etuja:

- Sattuneita tapauksia analysoimalla voidaan jatkossa estää samanlaisen tai vakavamman vahingon syntyminen.
- Ihmiset eivät koe vaaratilanteita tunteen kautta, kun taas tapaturmiin reagoimisessa tunnetekijät korostuvat. Vaaratilanteiden käsittely tapahtuu helpommin ja mahdolliseen muutostarpeeseen on helpompi suhtautua positiivisesti.
- Vaarantilanteita on lukumääräisesti riittävästi laadullisen analyysin tueksi (verratuna tapatumamääriin).
- Vaaratilanteiden raportoinnilla on mahdollisuus parantaa turvallisuustoiminnan yhteistyötä henkilökunnan ja johdon välillä. (Simola 2005, 133; Martikainen & Ranta 2018, 45-51.)

Hyvällä ja toimivalla ilmoitusmenettelyllä myös työnantajan mahdollisuudet saada ajankohtaista tietoa työpaikan vaaroista monikertaistuu. Voidaankin ajatella, että kattava ilmoitusmenettely on yksi keino toteuttaa lainsäätäjän tavoitetta työhön liittyvien vaarojen tunnistamiseksi.

7.3 Turvallisuusilmoitusmenettely koko yhteisön käyttöön

Kun päiväkotit haluaa kantaa vastuunsa yhteisönsä turvallisuudesta, se mahdollistaa, suunnittelee ja toteuttaa kattavan turvallisuusilmoitusmenettelyn kaikkien yhteisönsä jäsenten käyttöön kuvion 6 mukaisesti. Se määrittelee myös vastuut ilmoitusten vastaanotosta, arkaluonteisen tiedon käsittelystä ja asioihin puuttumisesta. Pelkkä ilmoitusmenettely on jo hieno alku, mutta tähän rinnalle menettelystä vastaamaan on nimettävä ja koulutettava osaajaverkosto. Näissä verkostoissa korostuu eri toimijoiden saumaton yhteistyö - akuuttia puuttumista edellyttävässä tilanteessa näitä erityisesti tarvitaan. Tämäkin vaatii hyvää etukäteissuunnittelua ja vahvaa turvallisuusjohtamista toteutuakseen. (Ranta 2016, 61 – 63.)

Organisaation itsensä suunnitteleman ilmoitusmenettelyn kautta voidaan ilmoitettuihin asioihin puuttua nopeasti ja myös luottamuksella. Anonymisti jätetty ilmoittaminen on hyvä myös mahdollistaa. Perusteena tälle on se, että tällaisen väylän mahdollistaminen palvelee myös tapauksissa, joissa asia arkaluonteisuutensa vuoksi voisi muutoin jäädä ilmoittamatta.

Turvallisuusilmoitusmenettely edellyttää vielä koko yhteisön ohjeistamista. Luottamuksen aikaansaamiseksi on hyvä kuvata, miten menettelyn kautta voidaan turvallisuushavainnot ja – poikkeamia sekä mahdollisia jatkotoimia käsitellä luottamuksellisesti sekä systemaattisesti (Ranta 2014, 66-69). Samalla voidaan korostaa myös sitä, että jokaisen päiväkotiyhteisön jäsenen oikeutena ja samalla myös velvollisuutena on tehdä havaintonsa mukainen ilmoitus turvallisuuteen liittyvästä havainnoista, onnettomuudesta, vaaratilanteesta tai muusta poikkeamasta. Toki myös kehittämisideoille on hyvä mahdollistaa ilmoitusmenettelystä oma polkunsa. Vaade ilmoittamisesta on hyvä kirjata myös päiväkodin turvallisuutta ohjaaviin periaatteisiin osaksi turvallisuuspolitiikkaa.

Kuvio 6. Turvallisuusilmoitusmenettelyä päättäminen ja prosessin suunnittelu riskienarvioinnin jälkeen (mukaillen Martikainen & Ranta 2018, 49)

7.4 Turvallisuusilmoitusmenettelyn rajauksista

Osalla kunnista ja koulutusorganisaatioista on käytössään erilaisia väkivalta- ja uhkatilanteisiin liittyviä ilmoitusmenettelyitä. Ne edustavat jo hyvää alkua ilmoittamisen suhteen, vaan jos päiväkotit haluaa keskittyä systemaattisen turvallisuusjohtamisen kehittämiseen, on aiheellista kysyä, miksi ilmoittaminen kohdistuisi vain kapealle sektorille eli väkivaltaan sitä kuitenkaan yhtään vähättelemättä? Laajentamalla ilmoittamisen näkökulmaa kaikille turvallisuuden osa-alueille Elinkeinoelämän yritysturvallisuusmallin mukaisesti saadaan laajasti ja monipuolisesti tietoa asioista ja ilmiöistä, joihin puuttumalla voidaan mahdollisesti estää jokin merkittävän riskin realisoiduminen. Päiväkodin arjessa tapahtuu onnettomuuksia ja

myös läheltä piti -tilanteita, joihin liittyvien, ennakolta havaittujen olosuhteiden tai tekijöiden tunnistamisella ja ilmoittamisella voitaisiin joko osin tai kokonaan välttyä ikäviltä seurauksilta. Jokainen jätetty ilmoitus on arvokas – sellaista turvallisuusorganisaatiota ei ole, joka pystyisi kaiken ilman yhteisönsä apua havaitsemaan. Mitä monipuolisemmin yhteisö oppii ilmoittamaan, sitä paremmin saadaan turvallisuutta kehittävät toimet aloitetuksi ilmoitusten perusteella. Siksi kaikkien turvallisuuden osa-alueiden huomioiminen ilmoitusmenettelyä laajennettaessa on ensiarvoisen tärkeää. (Ranta 2014, 64-70.)

Käytännössä menettely toimii siten, että tehdyt Ilmoitukset tai esitetty turvallisuusaloite tai esimerkki hyvästä käytännöstä kirjautuvat järjestelmään, josta vastaa päiväkodin turvallisuusjohdon edustaja tai muu johdon nimeämä, luotettava taho. Jokainen ilmoitus käsitellään, tutkitaan ja mahdolliset turvallisuustoimenpiteet aloitetaan sen mukaan, miten merkitykselliseksi tai kiireelliseksi esitetty asia arvioidaan. Yhteisön jäsenille on kuitenkin hyvä painottaa, ettei tämä menettely toimi ilmoitusväylänä akuutisti, samalla hetkellä toimintaa vaativille turvallisuustehtäville. Näihin tapauksiin on kuvattava erilliset ohjeet. Normaaliin turvallisuusilmoitusmenettelyyn voi sisällyttää esimerkiksi kahden arkipäivän vastaamislupauksen. (Ranta & Martikainen 2018, 45-51.)

7.5 Yhteenveto

Toimivan turvallisuusilmoitusmenettelyn kautta organisaatio voi parhaimmillaan vuositasaalla käsitellä satoja ilmoituksia. Toisin kuin uskotaan, jätettyjen ilmoitusten runsaus ei kerro huonosti johdetusta turvallisuudesta, vaan päinvastaisesta tilanteesta: mitä enemmän yhteisö ilmoittaa, sitä paremmalla tasolla turvallisuusorganisaatiossa on. Vähäinen ilmoitusten määrä ei siis indikoi turvallisia olosuhteita, vaan kertonee eneminkin siitä, että organisaation pitäisi tehostaa turvallisuustyötään. Erityisesti henkilökunnalta saatu palaute on osoittanut, että toimiva ja kaikki turvallisuuden osa-alueet kattava menettely koetaan paitsi tärkeänä, niin myös turvallisuuden tunnetta lisäävänä. (Martikainen & Ranta 2018, 45-51.) Tällöin ilmoittajille syntyy kuva, että oma panos kannattaa koko yhteisön puolesta. Saadut hyödyt ovat kiistattomat ja varmaa on, että kohteissa, joissa on jo kaikki turvallisuuden osa-alueet kattava turvallisuusmenettely, on saatu estettyä jo iso joukko haitallisia tai jopa vaarallisia tapahtumia, asioita tai ilmiöitä. Samoin turvallisuutta kehittävistä ideasta on syntynyt monta hyvää turvallisuuden parantamiseen liittyvää tekoa.

On hyvä vielä tiedostaa se, ettei yhteisön jäsenet jätä ilmoittamatta laiskuuttaan. Usein taustalla on se fakta, etteivät he ole tulleet ajatelleeksi kohtaamansa asian tai ilmiön olevan turvallisuuspoikkeama. Erityisen haasteellisenä on koettu läheltä piti -tilanteiden ilmoittaminen, koska niitä ei ylipäätään tunnusteta tai mielletä asioina, josta pitäisi ilmoittaa. Tästä syystä onkin tärkeää, että ilmoittamiseen ohjataan ja tuloksia jaetaan sen mukaan kuin esimerkiksi muutoksia on saatu aikaan ilmoitusten perusteella.

Päiväkotien toivotaan ottavan käyttöön ilmoitusmenettelyjä, joissa myös lasten huoltajat olisivat yhtenä ilmoittajaryhmänä mukana. Varmaa on, että tällä menettelyllä saataisiin entisestään lujitettua yhteistyötä kodin ja päiväkodin välillä. Moni huoltajia päiväkodin arjessa askarruttavista huolista häviäisi, jos he voisivat olla vahvemmin mukana vaikuttamassa myös päiväkodin turvallisuuteen vaikka sitten osallistumalla riskien arviointiin ja käsittelyyn.

7.6 Muistilista

Tärkeitä kysymyksiä turvallisuusilmoitusmenettelystä

- Onko päiväkoti erikseen nimennyt ne tahot, joilla on oikeus arkaluoteiseen tietoon?
- Miten turvallisuutta päiväkodissa johdetaan turvallisuusilmoitusten osalta?
- Onko turvallisuuteen liittyvät vastuut määritelty selvästi ja onko turvallisuustyölle osoitettu riittävät resurssit?
- Onko yhteisöllä käytössään kaikki turvallisuuden osa-alueet huomioiva turvallisuusilmoitusmenettely, joka kattaa myös huoltajat?
- Miten huoltajia on innostettu mukaan ilmoittamaan?
- Miten yhteisön jäseniä kannustetaan ilmoittamaan havaitsemistaan poikkeamista, havainnoista, ideoista tai läheltä piti -tilanteiden osalta?
- Onko varmistettu, että saatavilla on riittävä osaaminen sen selvittämiseksi, mitä ilmoitetussa asiassa on tosiasiallisesti tapahtunut?
- Kuka vastaa puuttumisista, jos kysymyksessä olisi esimerkiksi epäily rikoslain alaisesta teosta?
- Onko puuttumisesta vastaavalla riittävä taito ja ymmärrys siihen, miten puututaan ja miten suojataan sekä ilmoittajaa että myös mahdollista ilmoituksen kohdetta?
- Miten varmistetaan, että puuttuminen hoidetaan asiallisesti, kohdetta leimaamatta ja kuitenkin tavoitteellisesti?

Lähteet

- Martikainen S., Ranta T. 2018. Johdon vastuusta ja toiminnasta ulkomaantyön turvallisuudessa arjessa ja häiriötilanteissa. Laurea Julkaisut 98. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.2.2019. URN:ISBN:978-951-799-497-2
- Merivirta, M-L. 2011. Turvallisuusviestintä rakennusalalla. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Pro gradu –tutkielma. Viitattu 14.2.2019. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/26694/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201103221913.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Merivirta, M-L. & Mäkelä, T. 2011. Tunnetko turvallisuusviestinnän? Nolla tapaturmaa –foorumi. Uutislehti 1/2011, 4-5.
- Real, K. 2008. Information seeking and workplace safety: A field application of the risk perception attitude framework. Journal of Applied Communication Research 36: 3, 339 – 359.
- Ranta, T. 2012. Selvitys korkeakoulujen verkkoviestinnästä. Teoksessa Koskenranta, H., Paasonen, J. & Ranta, T. 2012. Kansainvälinen selvitys korkeakoulujen turvallisuusjohtamisesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Ranta, T. 2016. Turvallisuushavainnoista ja -poikkeamista ilmoittaminen – jokaisen koulu yhteisön jäsenen oikeus. Teoksessa Martikainen S. Toim. 2016. Varautuva, turvallinen koulu. Laurea Julkaisut 70. Laurea-ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-446-0>
- Ranta, T. & Martikainen, S. 2016. Turvallisuutta henkilökohtaisen kiinnostuksen kautta. Turvallisuus & Riskienhallinta. 3/2016. s. 16-17.
- Simola, A. 2005. Turvallisuuden johtaminen esimiestyönä. Tapaustutkimus pitkäkestoisen kehittämishankkeen läpiviennistä teräksen jatkojalostustehtaassa. Väitöskirja. Oulun yliopisto.

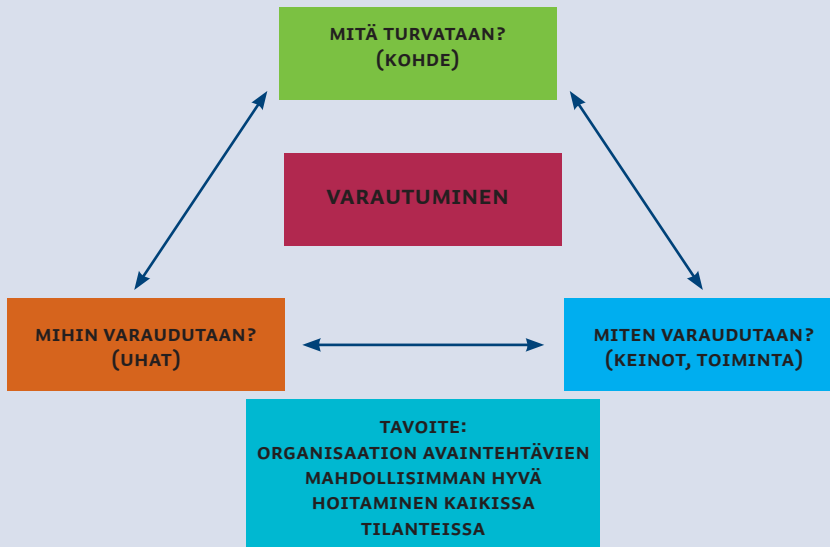
8. HYVÄN KRIISIJOHTAMISEN TOTEUTTAMINEN

Jokaisen vastuullisesti toimivan päiväkodin on varauduttava arjen normaaliolojen lisäksi myös mahdollisiin häiriötilanteisiin. Jotta näistä tilanteista voidaan selvitä toimintakykyisinä ja mahdollisimman pienin vaurioin, edellyttää tämä etukäteistä kriisijohtamisen suunnittelua, dokumentointia ja ennen kaikkea jatkuvaa harjoittelua. Haasteen kriisijohtamiselle tuo se, että toimintaympäristönä päiväkodit ovat haasteellisia. On aivan eri tilanne alkaa suunnitella varautumista aikuisten toimijoiden kanssa kuin että keskiössä ovat pienet lapset ja heidän oikeutensa maksimaaliseen turvaan.

Tässä luvussa kuvataan päiväkodin toimia matkalla kohti hyvää varautumista ja kriisijohtamista. Jokaisen päiväkodin on mahdollista varautua kriiseihin osana muuta varautumistaan. Hyvä ja suunnitelmallinen kriisitilanteisiin varautuminen koituu varmuudella jokaisen vastuullisesti toimivan organisaation eduksi, kun taas tämän laiminlyönnistä voi seurata pahimmillaan jopa korjaamattomia menetyksiä. Julkisuuteen päättyessään nämä epäonnistumiset ja mahdolliset laiminlyönnit syövät jokaisen toimijan uskottavuutta ja samalla myös imagoa sekä mainetta. Systemaattisesti toteutettuna varautuminen lisää luottamusta paitsi yhteisön sisällä niin myös sen ulkopuolella. Varautuminen edellyttää kuitenkin ylimmän johdon myötävaikutusta, vahvaa sitoutumista ja monenlaista tukea prosessin kaikissa vaiheissa. (Martikainen & Ranta 2018, 52-55.)

8.1 Palveluiden häiriötön jatkuminen

Palveluiden häiriötön tarjoaminen ja toteuttaminen ovat myös päiväkotien keskeisiä, jos ei jopa kriittisiä tehtäviä. Tässä tehtävässä onnistuvat ne toimijat, jotka ovat ymmärtäneet palveluiden mahdollisimman häiriöttömän toteuttamisen tavoittelun merkityksen. Parhaimmillaan varautuminen ja jatkuvuudenhallinta ovat olennainen osa organisaation johtamis-, suunnittelu- ja päätöksentekomenettelyitä sekä hallinto- ja toimintakulttuuria kuvion 7 mukaisesti. Varautumisen toteuttaminen kiinteänä osana organisaation laatulupausta mahdollistaa edellisten lisäksi onnistumisen. (Pekki & Ranta, 2014.)

Kuvio 7. Jatkuvuudenhallinnan toteuttaminen (mukaillen Pekki, J. 2014)

Oleellista menestyksen ja kilpailukyvyn kannalta on, että päiväkotit pystyvät jatkamaan toimintaansa mahdollisimman pienin menetyksin, vaikka sen toiminta jostain syystä häiriintyisikin tai sen maine olisi uhattuna. Menestyksen ja kilpailukyvyn takaaminen on hyvä nähdä osana organisaation johtamistehtävää. Johdolla on yleensä paras tietämys siitä, miten tämä omassa organisaatiossa varmistetaan. Harvoin, jos koskaan, häiriötilanteissa on enää aikaa alkaa etsiä ulkopuolisen laatimaa suunnitelmaa, jolla ajateltiin joskus aiemmin oikaista ja säästää aikaa. Siksi on tärkeä ottaa suunnitelman lisäksi kehittämistavoitteeksi aito ja koeteltu kyky toimia kaikissa tilanteissa (Pekki & Ranta, 2014).

Tutkimusten mukaan yhteisesti toteutettu ennakkosuunnittelu parantaa organisaation kykyä toipua odottamattomasta tapahtumasta. Selvää tosin on, ettei hyvään toimintaan päästä liivarin ja Laaksosen (2009, 24) kuvaamalla kertaluontoisella suunnitelman laatimisprojektilla, vaan tavoitteeseen pääsy vaatii koko organisaation osallistumista sekä sitoutumista pidempiaikaiseen prosessin kehittämiseen.

Näillä keinoin voidaan saavuttaa todellinen valmius ja kyky ennakoida mahdollisia häiriötilanteita ja kriisejä varten sekä saada aikaan herkkyyttä reagoida tarkoituksemukaisesti toimenpiteitä vaativissa olosuhteissa.

8.2 Kriisi päiväkodissa

Systemaattinen turvallisuusjohtaminen ja riskienhallinta mahdollistavat vankan kivijalan turvalliselle päiväkodin arjelle. Se edellyttää sitoutumista pitkäjänteiseen, systemaattiseen turvallisuuden kehittämiseen. Mitä sitoutuneemmin turvallisuusjohtamisen kehittämispolulla edetään, sitä pienempi todennäköisyys on kohdeorganisaatiolla joutua kohtamaan hallitsemattomia kriisejä. Varmaa tosin on, että jokainen organisaatio kohtaa kriisejä ennemmin tai myöhemmin. Ne tahot, jotka ovat ymmärtäneet alkaa monipuolisesti varautua, selviävät kriiseistä vähemmän tappioiden tai jopa pystyvät kääntämään ne edukseen. Varhaiskasvatuksessa varautuminen ei onneksi edellytä kalliita investointeja, vaan se on enemmän ymmärrystä ja tekoja sen varmistamiseksi, että organisaation todellinen kyky ja valmius toimia kaikissa olosuhteissa on olemassa. Tähän tarvitaan turvallisuusjohtamisen rinnalle systemaattista riskien arviointia ja käsittelyä, suunnittelua, jatkuvaa harjoittelua sekä kriiseistä oppimista. (Martikainen & Ranta 2018, 52-55.)

Kriisiä voidaan määritellä monesta eri näkökulmasta. Se voi olla esimerkiksi yksilön kokemana traumaattinen kriisi tai vastaavasti koko organisaatiota ja sen olemassa oloa uhkaava, vakava tilanne. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön määritelmän (2011, 100) mukaan se on tila, joka vaatii tehostettuja toimia. Sitä kuvataan myös vaikeaksi, vaaralliseksi, poikkeukselliseksi tai sekavaksi. Kriisiä on selitetty myös niin, että se voidaan tulkita myös sidosryhmien toiminnan kautta: se voi syntyä myös näiden uskomusten ja olettamusten kautta. Tällöin sidosryhmät voivat reagoida päiväkodin toimintaan niin kuin se olisi kriisissä, vaikka päiväkodissa olisi täysin päinvastainen ymmärrys käsillä olevasta tilanteesta. (Pedak 2018, 15–7; Coombs 2012, 2).

Organisaation näkökulmasta kriisi on aina epätavallinen tai epävakaa tilanne, joka uhkaa organisaation strategisia päämääriä, mainetta tai kannattavuutta. Parhaimmillaan organisaatio on osannut varautua tavallisiin häiriötilanteisiin luomalla esimerkiksi toimivat prosessit häiriöistä selviämiseksi. Kriisit ovat pahimmillaan kuitenkin yllättäviä, odottamattomia ja dynaamisia, jolloin ne haastavat erityisesti kriisijohtamisen. Niistä saattaa tulla vaikeasti johdettavia. Kriisit haastavat epätavallisen voimakkaasti itse organisaatiota, sen työntekijöitä, sidosryhmiä, toimintoja, prosesseja ja pahimmillaan myös sen olemassaoloa. Kriisitilanteiden hoitaminen vaatii päättävistä, mutta joustavaa päätöksentekoa. (British Standards Institution 2014, 2-3; Martikainen & Ranta 2018, 65.) Samaa korostaa Grandall, Parnell, & Spillan (2014, 3) toteamalla, että organisaation kriisi on pienen todennäköisyyden ja korkean vaikutuksen tapahtuma, joka uhkaa organisaation kannattavuutta. Kriiseille on ominaista syyn, vaikutuksen ja ratkaisutapojen epäselvyys, mutta samanaikaisesti kriisissä nostaa päätään vaatimus sille, että päätöksiä on pystyttävä tekemään nopeasti. (Grandall ym. 2014, 3.)

Kriisi on onneksi harvinainen, mutta puhjetessaan se saa aikaan monenlaisia ja – tasoisia vaikutuksia. Siksi se edellyttää sekä aktiivista johtamista että viestintää. Sanotaan, että kriisin merkitys tulee määritellyksi viestinnän avulla. Silloin jonkun on sanoitettava kriisiä - on kerrottava myös siitä, mistä on kysymys. (Pedak 2018, 15.) Tämä on päiväkodin toimintaan liittyvän kriisin vaativin osa: miten osata sekä johtaa että samalla myös viestiä asiasta, joka on pahimmillaan tapahtunut omalla työpaikalla ja jossa osallisena on yhteiskuntamme pienimmät ja haavoittuvimmat jäsenet.

Se, miten turvallisuusorganisaatio ja -vastuut ovat toteutettuina päiväkodissa, määrittelee myös sitä, miten kriisijohtamistoiminta muun toiminnan ohessa jäsenyy. Tähän vaikuttaa myös kohteen koko. Isoimmista päiväkodeista voi olla kiinteistö- tai toimipistekohtaisia ryhmiä, jotka ovat nimettyinä esimerkiksi turvaryhmiksi. Tällöin ryhmän toiminta koskee yleisesti laajempaa vastuualuetta kuin vain kriisit. Parhaimmillaan turvaryhmät keskittyvät edistämään osaltaan ennakoivaa turvallisuustyötä, mutta valmius ja kyky liittyä toimimaan tilannejohdon apuna myös kriisitilanteissa on hyvä huomioida. Turvaryhmien olemassa oloon ja toimintaan mahdollisissa kriisitilanteissa vaikuttaa toki myös organisaation koko ja ennen kaikkea se, miten arjen ennakoiva turvallisuustyö on muuten ohjeistettu ja vastuutettu. Fakta on, että päiväkotien arjessa turvaryhmien toimintaa kannattaa kehittää ja ottaa muutenkin tavoitteeksi systemaattinen, ennakoiva turvallisuustyö. Tätä tukee selkeästi asetetut turvallisuustyön tavoitteet niin organisaatio- kuin tiimitasolla. Selvää on, että hyvin johdettu ja tavoitteellisesti toteutettu turvallisuustyö minimoi kriisin syntymisen todennäköisyyttä. Useinhan kriisien juurisyyt löytyvät turvallisuustyön vastuiden ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan laiminlyönneistä. Ylimmän johdon osallistuminen koko organisaatiota koskevien kriisitilanteiden johtamiseen ja myös harjoituksiin on myös varmistettava.

8.3 Yhteenvedo

Usein kysytään, mitä hyvä kriisijohtaminen edellyttää. Se edellyttää ennen kaikkea osaamista ja myös riittäviä resursseja tämän toiminnan mahdollistamiseksi. Taloudelliset resurssit mahdollistavat tarkoituksenmukaisen kriisijohtamisalustan, hälytysjärjestelmän, kaksisuuntaisen viestintäjärjestelmän tai vaikkapa tilanejohtohuoneeksi soveltuvan tilan varustukseen tarvittavia laitteita kuten tietotekniikkaa. Kriisijohtamista toteuttamaan tarvitaan myös osaajajoukkoa, jolla on valmius harjoitella säännöllisesti yhdessä pystyäkseen toimimaan kriisitilanteessa parhaalla mahdollisella tavalla. Tämän ryhmän yhtenä tavoitteena on tavoitella todellista kykyä ja valmiutta toimia kaikissa tilanteissa ja olosuhteissa. Tähän rinnalle on perusteltua tuoda ymmärrettävä ja yhdessä rakennettu malli kriisijohtamisen toteuttamiseksi. (Martikainen & Ranta 2018, 61.) Kun kriisi alkaa riepotella kohdettaan, tarvitaan eri toimijoiden välistä yhteistyötä sekä tietty määrä tehokkuutta ja osaamista – toisin sanoen todellista kykyä ja valmiutta toimia. Kriisissä jokaisen toimijan tavoitteena pitäisi olla mahdollisimman nopea palautuminen (ja toipuminen) takaisin normaalitilaan.

Päiväkodin turvallisuusjohtaminen on hyvä mieltää kokonaisuutena, joka näkyy parhaimmillaan kaikessa sen toiminnassa. Se linkittyy erityisesti johtamiseen, jonka kautta syntyvät myös vastuut ja velvoitteet. Onnistunut turvallisuusjohtaminen vaatii tiedon ja taidon lisäksi myös halua mahdollistaa turvallinen työ- ja hoivaympäristö. Se edellyttää kaiken muun lisäksi myös ajantasaisen lainsäädännön haltuun ottoa ja sen ymmärtämistä, että vasta aito, koeteltu kyky ja valmius toimia kaikissa mahdollisissa tilanteissa ovat toiminnan jatkuvuuden edellytys. (Martikainen & Ranta 2014, 34.) Siksi turvallisuutta ylläpitävien prosessien on oltava kuvattuina, vastuut jaettuina (sekä kuvattuina) ja jokaisen yhteisön jäsenen tiedossa. Avainhenkilöriskien realisoitumiseen pitää myös varautua. Kriisijohtamisen on oltava vastuutettuna ja harjoiteltuna myös varahenkilöiden osalta. Tällä varmistetaan, että tarvittavaa osaamista on päiväkodissa riittävästi saatavilla silloinkin, kun joku avainhenkilöstä olisi tavoittamattomissa. Samoin on huomioitava, että kriisitilannetta on pystyttävä johtamaan sellaisinkin ajankohtina, jotka ovat normityöajan ulkopuolella. Riittävät henkilöresurssit ovat aiemmin tunnistettu ja niiden on oltava saatavilla 24/7, jos näin sovitaan. (Martikainen & Ranta 2018, 60.)

Kriisitilannetta ei voi koskaan täysin hallita. Siinä on usein odottamattomia käänteitä. Se on luonteeltaan kuin vakavaksi muuttunut korttipeli – välistä kompleksinen ja vaikeasti ennustettava. Kriisiä on yhtä haasteellista hallita kuin vastustajan kortteja: et voi koskaan tietää, mikä kortti jää viimeiseksi. Kaikista meistä ei ole korttipelissä onnistujaksi, mutta harjoittelu mahdollistaa jokaiselle taitoja kriisissä toimimiseksi ja jopa sen selättämiseksi. (Martikainen & Ranta 2018, 53.) Kriisi edellyttää aina johtamista, eikä sitä voi erottaa kriisiviestinnästä (Pedak, 2018, 15). Näiden molempien tekijöiden on oltava hallinnassa, kriisijohtamisen ja -viestinnän, jotta kriisistä voidaan selvitä. Näiden lisäksi vaaditaan vielä sitä, että vastuut ovat määriteltyinä ja sekä erilaisiin tilanteisiin on vastattu harjoittelemalla.

Lähteet

- British Standard Institution 2014. Crisis management – Guidance and good practice. BSI Standards.
- Coombs, W. 2012. Ongoing Crisis Communication - Planning, Managing and Responding. 3. uudistettu painos. SAGE Publications. Thousand Oaks.
- Grandall, W., Parnell, J. & Spillan, J. 2014. Crisis Management. 2. painos. Los Angeles: SAGE Publications.
- Iivari, M. & Laaksonen, M. 2009. Liiketoiminnan jatkuvuussuunnittelu ja ICT-varautuminen. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Martikainen, S. & Ranta, T. 2014. Turvallisuusjohtamisen kautta arjen turvaa. Turvallisuus ja Riskienhallinta 29 (6), 34 – 35. Helsinki: Turvallisuuden ja Riskienhallinnan (T&RH) Tietopalvelu Oy. Viitattu 17.2.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017070414110>
- Martikainen S. & Ranta T. 2018. Johdon vastuusta ja toiminnasta ulkomaantöön turvallisessa arjessa ja häiriötilanteissa. Laurea Julkaisut 98. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.2.2019. URN:ISBN:978-951-799-497-2
- Pedak, M. 2018. Kompleksinen yhteisökriisi: Sisäinen kriisiviestintä kuntaorganisaation resilienssitekijänä Jokelan ja Kauhajoen koulusurmista. Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Väitöskirja. Viitattu 23.2.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-3294-9>
- Pekki, J. & Ranta, T. 2014. Lähtökohtamme on yhteinen varautumisen tahtotila. Turvallisuus & Riskienhallinta –lehti 6/2014. Helsinki: Turvallisuuden ja Riskienhallinnan (T&RH) Tietopalvelu Oy. Viitattu 24.2.2019. URN:NBN:fi:amk-2016122121355
- Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. 2011. Kokonaisturvallisuuden sanasto. Helsinki: Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK.

Julkaisematon lähde:

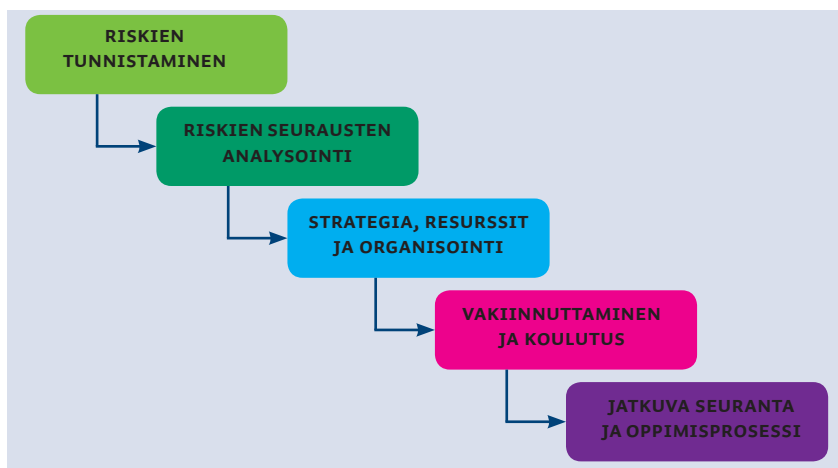
- Pekki, J. 2014. Johdon varautumisen työpaja –oppimateriaali. Laurea-ammattikorkeakoulu.

9. KONKREETTISIA KRIISIJOH TAMISEN MALLEJA

Tässä luvussa kuvataan konkreettisia malleja ja menettelyjä, joiden avulla jokainen varhaiskasvatuksen toimija voi alkaa vahvistaa omia suunnitelmiaan ja käytäntöjään kriisijohtovalmiuden kehittämiseksi.

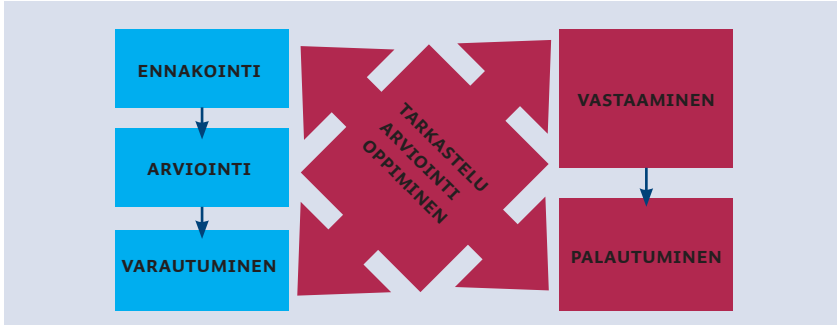
9.1 Kaksi erilaista mallia kriisijohtamisen tueksi

Skoglundin (2004, 20-21) kriisijohtamisen viiden eri vaiheen malli on kaikessa yksinkertaisuudessaan ymmärrettävä ja siksi helppo toteutettavaksi kuvion 8 mukaisesti. Sitä voi soveltaa hyvin myös varhaiskasvatuksessa. Skoglundin mallissa keskeistä on, että kaikki kriisijohtaminen perustuu riskienhallintaan. Kaiken uuden toiminnan suunnittelu käynnistetään siihen liittyvien riskien arvioinnilla ja käsittelyllä, jolloin päästään sopimaan myös eritasoisten riskien priorisoinnista ja niiden hallintatoimenpiteistä. Tämän jälkeen tuotetaan muun muassa suunnitelma ja ohjeet kriisijohtamiselle. Usein näkee, miten kohteelle sovitetaan toiselle organisaatiolle toteutettuja kriisitoiminnan ohjeita. Valitettavasti, sillä kriisijohtamiseen liittyvien ohjeiden pitäisi olla aina riskilähtöisesti omaan organisaatioon toteutettuja.

Kuvio 8. Kriisijohtamisen viisi vaihetta (Skoglund 2004, 20-21)

Toinen, hyvä malli kriisijohtamisen suunnitteluun on kuvattuna standardissa. Mallissa kriisijohtamisen toteuttaminen nähdään kuuden eri vaiheen kautta tapahtuvana toimintana kuvion 9 mukaisesti. Malli jakautuu kahteen eri osaan niin, että vasemman puoleiset vaiheet keskittyvät aikaan ennen kriisiä ja oikealla olevat sen jo puhjettua. Keskellä ovat kriisitoiminnan vaiheet tarkastelun, arvioinnin ja tapahtuneesta oppimisen näkökulmista. (British Standards Institution 2014, 9.)

Kuvio 9. Kriisijohtamisen malli (British Standards Institution 2014, 9).

Jotta varhaiskasvatuksessa voitaisiin varautua kriiseihin, on hyvä nähdä koko varautumisprosessi aikajanalla ”ennen kriisiä, kriisin aikana ja kriisin jälkeen” seuraavien vaiheiden kautta. Huolellinen perehtyminen näihin vaiheisiin ja sen pohtiminen, miten ne voitaisiin huomioida oman päiväkodin varautumisessa, tuottavan varmimmin toivotun lopputuloksen. Myös eri turvallisuustilat on huomioitava päiväkodin turvallisuutta suunniteltaessa. Ne määritellään siten, että ne jakautuvat normaalioloihin, normaaliolojen häiriötiloihin ja poikkeusoloihin (Suomen pelastusalan keskusjärjestö 2011, 54-56).

- Normaalioloista on kysymys silloin, kun turvallisuustila on häiriötön. Pieniä häiriöitä voi ilmetä, mutta ne voidaan torjua joko ennalta tai viranomaisten ohjeistuksella.
- Häiriötila voi olla valtakunnallinen, alueellinen, paikallinen tai organisaation sisäinen turvallisuustila. Se vaatii viranomaisten erityistoimia, mutta sen seuraukset eivät ole niin vakavia kuin poikkeusoloissa.
- Häiriötila voi kehittyä poikkeusoloiksi, jos sen hallitsemiseen eivät enää riitä viranomaisten normaaliolojen toimivaltuudet. Normaaliolojen häiriötila voi toteutua, kun esimerkiksi päiväkotitoimintaan kohdistuu merkittävä rakennuspalo. Poikkeusoloja kuvaa tila, jolloin kyse voi olla kansallisesta hätätilasta tai merkittävästä sotilaallisesta uhasta. (Suomen pelastusalan keskusjärjestö 2011, 54-56.)

9.1.1 Ennakointi ja arviointi

Ennakointi ja arviointi tarkoittavat päiväkodin arjessa monipuolisesti toteutettua riskien arviointia ja käsittelyä yhteistyössä päiväkodin eri toimijoiden kanssa sidosryhmiä kuitenkin unohtamatta. Tässä julkaisussa on esiteltyä yksi riskienarviointimenetelmä, POA, jota hyödyntämällä riskejä voidaan ryhmitettyinä arvioida ja

käsitellä. Samoin on tärkeää mahdollistaa koko yhteisölle menettely turvallisuus-havainnoista ja – poikkeamista ilmoittamiseksi. Tällä mahdollistetaan se, että aikaisten varoitusmerkkien sekä heikkojen signaalien tunnistamisesta tulisi osa päiväkodin arkea. Turvallisuusilmoitusmenettely toimii yhtenä näiden varhaisten signaalien kokoajana. Osa kriiseistä syntyy kuitenkin varoittamatta, jolloin tarvitaan myös hälyttämismenettelyjä. Lisäksi kahteen edellä mainittuun osa-alueeseen kuuluu vielä ymmärrys riskienhallinnan, jatkuvuudenhallinnan sekä kriisijohtamisen toimenpiteiden välisistä lainalaisuuksista. Näiden kahden osa-alueen sisältöön kuuluu lisäksi sen sisäistäminen, että kriisit voivat eskaloitua aiemmista toimenpiteistä huolimatta. (British Standards Institution 2014, 9; Lehtimäki 2017,12; ks. myös Martikainen & Ranta 2018, 65.)

9.1.2 Varautuminen

Varautumisella organisaatio kykenee hallitsemaan toimintakykyään mahdollisimman hyvin kaikissa tilanteissa, myös erilaisissa uhka- ja häiriötilanteissa. Varautuminen on jatkuvuudenhallintaa. Se on toimintaa, jolla voidaan varmistaa mahdollisimman häiriötön toiminta varautumalla erilaisiin uhka- ja häiriötilanteisiin. Varautumisen työkaluina toimivat muun muassa riskien arviointi ja käsittely sekä turvallisuussuunnittelu. (Pekki & Ranta, 2014; Martikainen & Ranta 2018, 57.)

Myös varhaiskasvatuksen jatkuvuuden turvaamiseksi olisi perusteltua aloittaa varautumisen suunnittelu mahdollisia häiriötilanteita varten. Jotta näistä tilanteista voitaisiin selvittää mahdollisimman pienin vaurioin, edellyttää se kriisijohtamisen suunnittelua, toteutusta ja ennen kaikkea jatkuvaa harjoittelua. (Martikainen & Ranta 2018, 60-61.) Hyvä kriisijohtaminen edellyttää riskilähtöistä toimintaa. Ensin on tunnistettava monipuolisesti ryhmätyönä toimintaan kohdistuvat vaarat, sitten arvioida riskit sekä päättää niiden hallintatoimenpiteistä ja vastuista.

Varautuminen on tärkeä osa kaikkien organisaatioiden toimintaa. Sillä tarkoitetaan päiväkodin arjessa sitä, että kaikki toimijat kehittävät yhteistyössä todellista kykyä ja valmiutta toimia myös erilaisissa arjen häiriötilanteissa. Tällä tavoitellaan sitä, että toimintaa pystytään jatkamaan kriisistä huolimatta. Kun lähdetään suunnittelemaan kriisijohtamista, on huomioitava seuraavat tehtävät toimintakyvyn säilyttämisen varmistamiseksi:

- Arvioidaan ja käsitellään monipuolisesti riskejä
- Suunnitellaan ja toteutetaan kriisisuunnitelma
- Suunnitellaan ja toteutetaan viestinnän sekä tilannekuvan ylläpitäminen
- Muodostetaan toimintakykyinen kriisijohtoryhmä
- Määritellään yhteistyössä vastuut ja huomioidaan vielä toiminnan jatkuva kehittäminen

(British Standards Institution 2014, 9-10; Lehtimäki 2017, 12.)

Mikään malli ei toimi ilman, että sitä harjoitellaan arjessa. Päiväkodissakin voidaan helposti toteuttaa yksinkertaisia ”table top – harjoituksia”, joissa ideana on opetella

toimimaan yhdessä, tunnistaa toisten ryhmäläisten vahvuudet ja sisäistämään eri roolit sekä niihin liittyvät vastuut sekä tehtävät. Näitä ”matalan kynnyksen” harjoituksia voidaan vaivatta toteuttaa esimerkiksi osana tiimipalaveria.

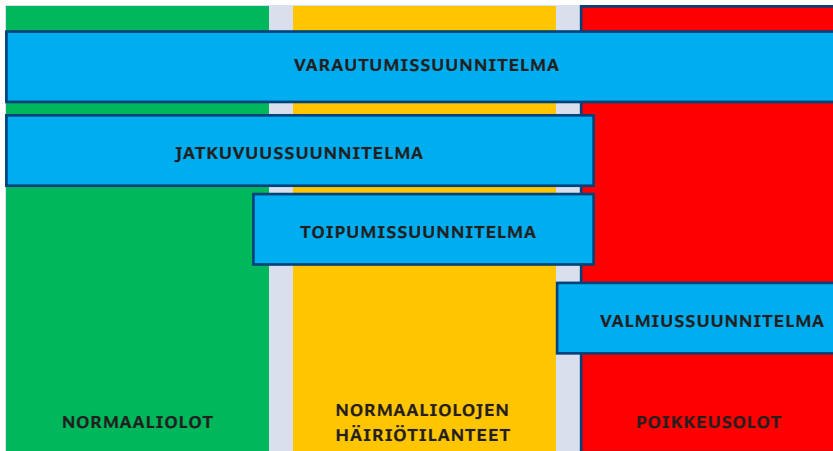
Huomioitava avainkysymys tässä yhdessä organisaation keskeisimmistä turvallisuustehtävistä on myös se, miten voitaisiin paremmin varautumalla varmistaa tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen. Mahdollisia, hyviä vastauksia edelliseen kysymykseen olisi tarjolla useita, vaan harmittavan usein tavoitteena näyttää vielä edelleen olevan vain ”paperinmakuisen” suunnitelman laatiminen (Pekki & Ranta, 2014). Iivari ja Laaksonen toteavat (2009, 24): ”Turhan usein suunnitelma on laadittu kertaluontoisena projektina pakon edessä jonkin vaatimuksen täyttämiseksi. Tällainen suunnitelma ei koskaan jalkaudu osaksi jokapäiväistä toimintaa, eikä siitä ole muuta hyötyä kuin vaatimuksen hetkellinen täyttäminen.” Tavoitteena pitäisikin olla pyrkimys kehittää toimintavalmiutta sen sijaan, että katsotaan pelkän suunnitelman riittävän.

Erilaiset suunnitelmat

Jatkuvuussuunnittelulla tarkoitetaan prosessia, jonka tavoitteena on vähentää normaaliolojen häiriötiloista johtuvia palvelu- tai tuotantokatkoja sekä pienentää niistä mahdollisesti aiheutuvia vahinkoja kuvion 10 mukaisesti. Jatkuvuussuunnittelua kuvataan jatkuvuussuunnitelmassa, jossa keskitytään normaaliolojen häiriötiloihin sekä niitä lievempiin häiriöihin. Näitä ovat tyypillisesti tilanteet, joiden vaikutus kohdentuu yksittäiseen organisaatioon ilman valtakunnallisia vaikutuksia. Toipumissuunnitelma on taas jatkuvuussuunnitelmaan liittyvä osa, jossa keskiössä on normaaliolojen häiriötilasta palautuminen. Se ulottuu häiriön alkamisesta aina täydelliseen palautumiseen asti. (Takala 2015, 16; Iivari & Laaksonen 2009, 18-20; Martikainen & Ranta 2018, 55-56.)

Valmiussuunnitelman sisällön keskiössä ovat poikkeusolot. Takalan (2015) mukaan jatkuvuussuunnitelmaan sisältyy normaaliolojen ennakoivia keinoja kuten varautumissuunnitelmassakin on. Samoin se sisältää normaaliolojen häiriötilanteita varten reaktiiviseksi kuvattuja toimenpideohjeistuksia, jotka ovat sijoitettuna toipumissuunnitelmiin. Jokaiselle turvallisuustilalle on määrittely oma suunnitelmansa kuvion 10 mukaisesti. (Takala 2015, 16; Iivari & Laaksonen 2009, 18-20, Martikainen & Ranta 2018, 56.)

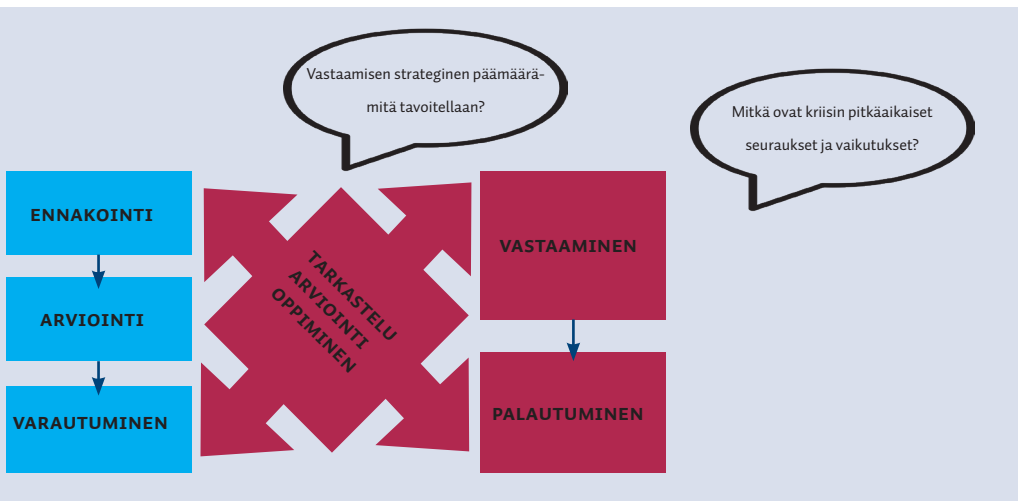
Varautumisen suuntaviivat voivat olla eri organisaatioilla samankaltaisia, mutta täysin samanlaista varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan toimintatapaa ei ole. Tällöin toiselle organisaatiolle räätälöity suunnitelmapohja ei voi toimia (Leino, Steiner & Wahlroos 2005, 137-139). Hektisessä arjessa saattaa ”oikotieksi” löytyä kuitenkin ulkopuolisen toimijan tuottama suunnitelma, josta pahimmillaan muodostuu valtava kokoelma epämääräisiä ohjeita ja kaavioita kuvattuina toisen organisaation tarpeista.

Kuvio 10. Turvallisuustilojen suunnitelmien väliset suhteet (Takala 2015, 15)

9.1.3 Vastaaminen ja palautuminen

Nyt tavoitteena on tunnistaa kaikki ne toimet, joita kriisijohtoryhmä toteuttaa kriisin uhan realisoituessa. Iso osa näistä toimista on niitä, joita ollaan jo yhdessä etukäteen listattu osana kriisiin vastaamista kuvion 11 mukaisesti. On hyvä miettiä jo ennakolta, millä keinoin ja miten yhteistä tilannekuvaa luodaan, jaetaan ja ylläpidetään. On myös pohdittava, mikä on kriisitilanteeseen vastaamisen strateginen päämäärä. On päätettävä, mihin pyritään ja mikä olisi kyllin hyvä lopputulos. (British Standards Institution 2014, 13-14; Lehtimäki 2017, 12; Martikainen & Ranta 2018, 64-65.)

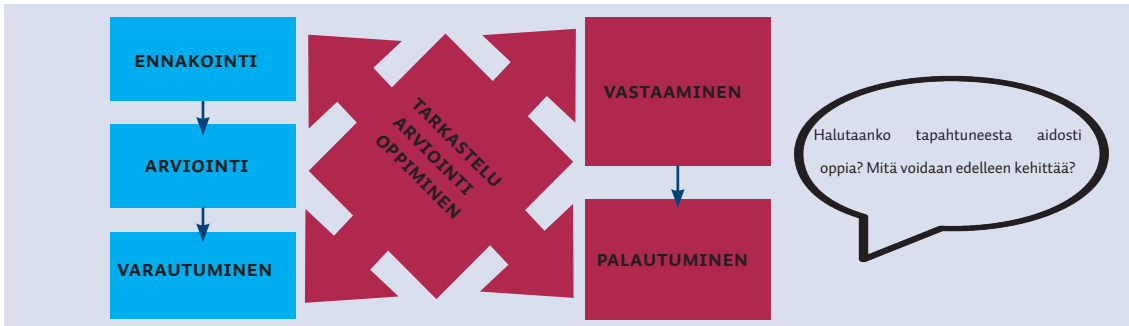
Kuvio 11. Kriisiin vastaaminen kriisijohtamisen mallin mukaisesti (mukaillen British Standards Institution 2014,9).

Kun tavoitteena on palautua mahdollisimman nopeasti kriisistä, on keskiössä oltava ne toimet, joilla toiminta saadaan palautumaan uuteen normaaliin. Nyt tavoitteena on käsitellä kriisitilanteen pitkäaikaisia seurauksia ja vaikutuksia. Tämä vaihe voi kestää kriisin luonteesta ja kestosta riippuen muutamista päivistä jopa kuukausiin. On hyvä huomioida myös se fakta, että toimintaan liittyy nyt riskejä, jotka huonosti hallittuina voivat realisoituessaan viedä toiminnan uuteen kriisiin. (British Standards Institution 2014, 14-15; Lehtimäki 2018, 13; ks. myös Martikainen & Ranta 2018, 64-65.)

Kriisistä palautumisen suunnittelu ja toteuttaminen ovat aloitettava heti kriisiin vastaamisen jälkeen. Toiminnalle on varattava riittävästi resursseja. Tämä on hyvä mieltää syystä, että mahdolliset laiminlyönnit voivat olla seurauksiltaan fataaleja organisaation maineelle, rahavirroille tai vaikkapa työntekijöiden henkiselle kesto-kyvyille. Hyvin toteutettuina nämä luovat kuitenkin suotuisat olosuhteet organisaation kehittämiselle sekä uudistamiselle. (British Standards Institution 2014, 14-15; Lehtimäki 2018, 13.)

9.1.4 Kriisin jälkeinen arviointi ja tapahtuneesta oppiminen

Tavoitteeksi on hyvä ottaa kriisijohtamiseen liittyvän toiminnan tarkastelu, arviointi ja tapahtuneesta oppiminen kuvion 12 mukaisesti.

Kuvio 12. Kriisitilanteessa tapahtuneen tarkastelusta, arvioinnista ja oppimisesta kriisijohtamisen mallin mukaisesti (mukaiillen British Standards Institution 2014,9).

Kohdatut kriisit ja niiden jälkikäteinen tarkastelu ovat yksi tärkeimmistä tehtävistä oppimisen mahdollistamiseksi ja jatkossa tapahtuvan varautumisen kehittämiseksi. Tämä edellyttää organisaatiolta turvallista ilmapiiriä, jossa ei keskitytä syyllisten etsimiseen, vaan tapahtuneesta oppimiseen. Jotta tähän päästään, edellyttää se jokaiselta yhteisön jäseneltä avointa suhtautumista ja myös halukkuutta käydä yhteisesti sattuneita tilanteita läpi niin kehittämistarpeiden tunnistamisen kuin myös onnistumisten näkökulmasta. On myös pohdittava yhteisesti jo etukäteen, onko organisaatiolla aidosti halua oppia kriiseistä ja suhtautua koetun reflektointiin yhtenä kehittämistehtävänä. Tällä päätöksellä on iso merkitys jatkolle: parhaimmillaan voidaan joko minimoida tulevien kriisien seurauksia tai jopa estää ne. (British Standards Institution 2014, 15; Lehtimäki 2017, 13-14; Martikainen ja Ranta 2018, 64-65.)

9.2 Konkreettiset toimet kriisijohtamisen suunnitteluun

Taulukossa 6 on vielä listattuna konkreettiset toimet hyvän ja kattavan kriisitilannejohtamisen suunnittelun tueksi. (Bernstein 2011; Coombs 2014, 75; Lehtimäki 2018, 13-14; Leppänen 2006, 211-212; Martikainen & Ranta 2018, 60-65; Pekki & Ranta, 2014.)

Taulukko 6. Kriisitilannejohtamisen suunnittelu

TEHTÄVÄ	TOIMINNASSA HUOMIOITAVAA	MUUTA HUOMIOITAVAA
PERUSTETAAN MONIALAINEN KRIISIJOHORYHMÄ (VOI OLLA MYÖS TURVALLISUUS- TAI TILANNEJOHTORYHMÄ).	VALITAAN RYHMÄÄN MONIPUOLISESTI ERI TEHTÄVISTÄ OSAAJIA. SOME-TAIDOT OVAT KESKIÖSSÄ – ESIMERKIKSI TWITTERIN KÄYTTÖ KRIISIVIESTINNÄSSÄ ON TÄRKEÄÄ TAITO HALLITA JA MYÖS HUOMIOIDA HARJOITTELUSSA. YLIMMÄN JOHDON OSALLISTUMINEN KOKO ORGANISAATIOA KOSKEVIEN KRIISITILANTEIDEN JOHTAMISEEN ON VARMISTETTAVA.	SE, MITEN PÄIVÄKODIN TURVALLISUUSORGANISAATIO JA -VASTUUT OVAT TOTEUTETTUINA, MÄÄRITTELEE, MITEN KRIISIJOHOTAMINEN MUUN TOIMINNAN OHESSA JÄSENYY. TURVALLISUUSORGANISAATIO JA -VASTUUT OVAT TOTEUTETTUINA, MÄÄRITTELEE, MITEN KRIISIJOHOTAMINEN MUUN TOIMINNAN OHESSA JÄSENYY.
KRIISIJOHORYHMÄN TEHTÄVÄT OVAT TUNNISTETTUINA, ROOLIT KUVATTUINA, JA NE OVAT KAIKKIEN JÄSENTEN TIEDESSÄ.	RYHMÄ VASTAA SIITÄ, ETTÄ KRIISEIHIN ON VARAUDUTTU SUUNNITELMIN. PÄÄPAINO ON KUITENKIN SIINÄ, ETTÄ PÄIVÄKOTI PITÄÄ SÄÄNNÖLLISESTI HARJOITTELEMALLA YLLÄ TODELLISTA JA KOETELTUA KYKYÄ TOIMIA KAIKISSA OLOSUHTEISSA.	KRIISISTRATEGIAN LUOMINEN JA JALKAUTTAMINEN EDELLYTTÄVÄT VASTUUTTAMISTA, JOS PÄIVÄKOTI PÄÄTTYY TÄHÄN. SE, MILLÄ NIMELLÄ TÄMÄ KRIISITOIMINNAN STRATEGIADOKUMENTTI ORGANISAATIOSSA TOTEUTETAAN, EI OLE OLENNAINEN. TÄRKEÄÄ ON PÄÄSTÄ SOPIMAAN, MITEN ORGANISAATIO VARAUTUU, TOTEUTTAA JA JÄLKIKÄTEEN ARVIOI KRIISIJOHOTAMISTAAN. KIRJALLISUUDESSA ESITELLÄÄN MYÖS STRATEGISIA JA OPERATIIVISIA KRIISITOIMINTARYHMIÄ. NÄMÄKIN OVAT JOKAISEN ORGANISAATION TOIMINNASTA LÄHTEVIÄ LINJAUKSIA.

<p>TILANNEJOHTAMIS-SUUNNITELMAT, OHJEET JA MÄÄRÄYKSET OVAT LAADITTUINA JA NE OVAT OSANA JATKUVAA HARJOITTELUA., OHJEET JA MÄÄRÄYKSET OVAT LAADITTUINA JA NE OVAT OSANA JATKUVAA HARJOITTELUA.</p>	<p>RYHMÄ VASTAA SIITÄ, ETTÄ KRIISEIHIN ON VARAUDUTTU SUUNNITELMIN. PÄÄPAINO ON KUITENKIN SIINÄ, ETTÄ PÄIVÄKOTI PITÄÄ SÄÄNNÖLISESTI HARJOITTELEMALLA YLLÄ TODELLISTA JA KOETELTUA KYKYÄ TOIMIA KAIKISSA OLOSUHTEISSA.</p>	<p>KRIISISTRATEGIAN LUOMINEN JA JALKAUTTAMINEN EDELLYTTÄVÄT VASTUUTTAMISTA, JOS PÄIVÄKOTI PÄÄTTYY TÄHÄN. SE, MILLÄ NIMELLÄ TÄMÄ KRIISITOIMINNAN STRATEGIADOKUMENTTI ORGANISAATIOSSA TOTEUTETAAN, EI OLE OLENNAISTA. TÄRKEÄÄ ON PÄÄSTÄ SOPIMAAN, MITEN ORGANISAATIO VARAUTUU, TOTEUTAA JA JÄLKIKÄTEEN ARVIOI KRIISIJOH TAMISTAAN. KIRJALLISUUDESSA ESITELLÄÄN MYÖS STRATEGISIA JA OPERATIIVISIA KRIISITOIMINTARYHMIÄ. NÄMÄKIN OVAT JOKAISEN ORGANISAATION TOIMINNASTA LÄHTEVIÄ LINJAUKSIA.</p>
<p>HÄLYTYSJÄRJESTELYISTÄ ON SOVITTU JA NIITÄ TESTATAAN SÄÄNNÖNMUKAISESTI.</p>	<p>KRIISITILANTEESSA ON TÄRKEINTÄ SAADA VIIVYTYKSETTÄ KOOTTUA KRIISIJOH TORYHMÄ HÄLYTYSJÄRJESTELYJEN AVULLA JA ALOITTA A KRIISIJOH TAMINEN SUUNNITELMIEN JA AIEMMIN HARJOITELLUN MUKAISESTI. TAVOITETTAVUUS- JA HÄLYTYSJÄRJESTELYT KOROSTUVAT SEN MUKAAN, MITÄ MERKITTÄVÄMMÄSTÄ KRIISISTÄ ON KYSYMYS. HÄLYTTÄMISEN NOPEUDELLA ON ERITYINEN MERKITYS, KUN KRIISI ON SAATAVA NOPEASTI HALLINTAAN. NÄIN SAADAAN MINIMOITUA KRIISIN HAITALLISIA VAIKUTUKSIA JA PÄÄSTÄÄN TOTEUTTAMAAN TOIPUMISSUUNNITELMAN MUKAISIA TOIMENPITEITÄ. ON SOVITTAVA YHTEISESTI TOIMINTATAVAT AVAINHENKILÖIDEN TAVOITAMISEKSI.</p>	<p>JOKAINEN ORGANISAATIO RATKAISEE, MILLAISIA JÄRJESTELMIÄ SE KRIISIJOH TAMISTOIMINTANSA TUEKSI HANKKII. TARJOLLA ON LAADUKKAITA, KAKSISUUNTAISIA VIESTINTÄJÄRJESTELMIÄ, JOILLA VOIDAAN PAITSI TOTEUTAA ARJEN VIESTINTÄÄ NIIN MYÖS HÄTÄVIESTIÄ VALITUILE RYHMILLE ESIMERKIKSI PAIKKATIETOA HYÖDYNTÄEN. TARJOLLA ON MYÖS TILANNEJOHTOALUSTOJA, JOILLA KRIISITILANTEEN JOHTAMINEN JA SIIHEN OSALLISTUMINEN ONNISTUVAT ETÄNÄ. MYÖS ERILAISET WHATSAPP-RYHMÄT OVAT HYVÄ LISÄ HÄIRIÖTILANTEITA VARTEN.</p>

TEHTÄVÄ	TOIMINNASSA HUOMIOITAVAA	MUUTA HUOMIOITAVAA
MEDIAT	PERINTEINEN MEDIA TOIMII KRIISITILANTEISSA NIIN, ETTÄ SE HUOLEHTII KANSALAISTIEDOTUKSESTA YHTENÄ PÄÄASIALLISENA TEHTÄVÄNÄÄN. TÄNÄ PÄIVÄNÄ KRIISITILANTEESSA KOROSTUU SOSIAALISEN MEDIAN PALVELUT. SIKSI ERITYISESTI SOME-OSAAJIEN TARVE MYÖS KRIISIJOHTAMISESSA ON AIVAN KESKEISTÄ.	ESIMERKKINÄ YLEISRADION VELVOITE VÄLITTÄÄ HÄTÄ- JA VIRANOMAISTIEDOTTEITA.

Hyvään ja hallittuun kriisijohtamiseen sijoittaminen maksaa itsensä takaisin viimeistään silloin, kun jotain vakavaa, ei-toivottua pääsee tapahtumaan kaikesta varautumisesta huolimatta. Toki jokaisen organisaation on viime kädessä itse ratkaistava, millainen varautumisen taso on sen toiminnan luonne huomioiden riittävä ja miten sitä tullaan ylläpitämään jatkossa. Malleja ja ohjeita hyödyntämällä sopiva taso löytyy varmasti.

9.3 Yhteenvedo

Pelkkä ennalta laadittu suunnitelma voi harvoin mahdollistaa järkevän toiminnan, kun tilanne on jo luisumassa käsistä ja mahdolliset vahingot uhkaavat pahimmillaan koko organisaation toiminnan jatkumista. Entä silloin, kun luvattuja palveluita ei pystytäkään toteuttamaan tai jokin aiemmin tunnistamaton ilmiö uhkaa tuhota maineen tavalla, jota ei voida enää korjata.

Keskeistä kriiseihin varautumisessa on, että kaikki kriisijohtaminen perustuu riskienhallintaan. Kaiken uuden toiminnan suunnittelu käynnistyy aina ensin riskien arvioinnilla, jonka kautta päästään toteuttamaan listaa priorisoiduista riskeistä ja niiden hallintatoimenpiteistä. Tämän jälkeen tuotetaan ohjeet myös kriisijohtamiselle. Usein näkee, miten organisaatioon sovitetaan toiselle organisaatiolle toteutettuja kriisitoiminnan ohjeita. Valitettavasti näin ei pitäisi toimia, vaan kriisijohtamiseen liittyvien ohjeiden pitäisi olla aina riskilähtöisesti omaan organisaatioon tuotettuja.

9.4 Muistilista

Kriisi edellyttää johtamista

- Tunnistetaan toimintaan liittyvät vaarat ja arvioidaan ryhmytyönä riskit
- Lähestytään kriisijohtamista riskilähtöisesti – huomioidaan monipuolisesti toimintaa uhkaavat riskit ja laaditaan suunnitelma kriisitoiminnan varalle
- Perustetaan turvallisuusorganisaatio, jossa yhtenä keskeisenä toimijana on turvaryhmä
- Asetetaan turvallisuustyölle selkeät, mitattavat tavoitteet niin organisaatio- kuin tiimitasollakin
- Päätetään turvallisuustyön tavoitteeksi ennakointi ja pyritään samalla pääsemään arjen puheissa kriisikeskeisyydestä irti
- Nimetään myös kriisijohtamisesta vastaava ryhmä, joka alkaa yhdessä harjoitella kriisien varalle
- Varmistetaan, että kriisitilannejohtamisessa syntyy tehdyistä toimenpiteistä ”loki” eli kattava dokumentaatio
- Käydään aina tapahtunut läpi ja ollaan valmiita oppimaan aikaisemmasta

Lähteet

- Elliot, D., Swartz, E. & Herbane, E. 2010. Business Continuity Management, A Crisis Management Approach. 2. uudistettu painos. New York: Routledge.
- Bernstein, J. 2011. Manager’s Guide to Crisis Management. Madison: CWL Publishing Enterprises.
- British Standard Institution 2014. Crisis management – Guidance and good practice. BSI Standards.
- Coombs, W. 2012. Ongoing Crisis Communication - Planning, Managing and Responding. 3. uudistettu painos. SAGE Publications. Thousand Oaks.
- Lehtimäki, J. 2018. Nykyaikaisen kriisijohtamisen vaatimukset tilannejohtamissovelluksen kehittämiseksi. Laurea-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Viitattu 23.2.2019. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017112918914>
- Leino, M., Steiner, M. & Wahlroos, J. 2005. Corporate Governance ja Riskienhallinta. Teoksessa: Riskit ja riskienhallinta. Toim. H. Kuusela & R. Ollikainen. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
- Leppänen J. 2006. Yritysturvallisuus käytännössä: turvallisuusjohtamisen portfolio. Helsinki: Talentum.
- Martikainen S. & Ranta T. 2018. Johdon vastuusta ja toiminnasta ulkomaantyyön turvallisissa arjessa ja häiriötilanteissa. Laurea Julkaisut 98. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.2.2019. URN:ISBN:978-951-799-497-2
- Pedak, M. 2018. Kompleksinen yhteisökriisi: Sisäinen kriisiviestintä kuntaorganisaation resilienssitekijänä Jokelan ja Kauhajoen koulusurmissa. Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Väitöskirja. Viitattu 23.2.2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-3294-9>
- Pekki, J. & Ranta, T. 2014. Lähtökohtamme on yhteinen varautumisen tahtotila. Turvallisuus & Riskienhallinta –lehti 6/2014. Helsinki: Turvallisuuden ja Riskienhallinnan (T&RH) Tietopalvelu Oy. Viitattu 24.2.2019. URN:NBN:fi:amk-2016122121355
- Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. 2011. Kokonaisturvallisuuden sanasto. Helsinki: Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK.
- Skoglund, T. 2004. Yrityksen kriisinhallinta: Johtajuus ja viestintä. Helsinki: Tietosanoma.

10. KRIISIVIESTINTÄ OSANA VARHAISKASVATUKSEN VARAUTUMISTA

”Strategian valintaa ohjaa organisaation syyllisyyden taso. Mitä suurempi on organisaation koettu syyllisyys, sitä suurempi tarve sillä on kantaa vastuuta kriisin negatiivisista vaikutuksista sidosryhmille. Vastaavasti suurempi syyllisyys merkitsee pienempää liikkumavaraa viestinnässä. Tilanteella on vaikutusta siihen, miten paljon vapautta organisaatiolla on määrittää viestintästrategiaansa. Valittavat strategiat ovat jatkumo puolustautumisesta alistumiseen eli 1) syyn kieltäminen (syyttöksiä vastaan hyökkääminen, niiden kieltäminen, syyllisen osoittaminen), 2) syyn väheksyminen (selittely, vähättely), 3) syytöksen edessä nöyrytyminen (kompensaation lupaaminen, anteeksipyyntö) ja 4) vahingosta vahvistuminen (uhrituminen ja nöyryys). Organisaation koettu syyllisyysaste tulkitaan jatkumona vähäisestä keskinkertaisen kautta vakavaan. Tällöin 1) organisaatio koetaan syyttömänä uhrina, 2) kriisiä voidaan pitää vahinkona tai 3) kriisi olisi ollut vältettävissä organisaation omin toimin. Mitä suuremmaksi organisaation vastuu kasvaa, sitä enemmän se joutuu sopeutumaan ja nöyrytymään.” (Pedak 2018, 38.)

Organisaatio on onnistunut kriisiviestinnässään silloin, kun se on osannut tulkita tilanteen oikein ja pystynyt vastaamaan kriisitilanteen aiheuttamiin vaatimuksiin sekä vielä huomioimaan sidosryhmien tarpeet ja odotukset. Onnistuessaan kriisiviestinnässään organisaatio voi kääntää sen suoraan edukseen ja sitä voidaan pitää jopa mainetekona. (Pedak 2018, 38.)

Tässä luvussa keskitytään kuvamaan sitä, mitä kriisiviestintä on osana kriisijohtamista. Samoin kuvataan hyvälle kriisijohtamiselle tyypillisiä elementtejä.

10.1 Kriisitilanteen viestinnästä

Kriisitilanteenviestinnänjakokolmeeneriosa-alueeseenauttaamääriteltäessä viestinnän eri tehtäviä. Organisaation viestintää voidaan lähestyä sisäisen viestinnän tarpeiden kautta, mutta siihen liittyy erottamattomasi myös se, miten asiasta viestitään ulos. Lisäksi kokonaisuuteen kuuluu vielä median kriisiuutisointi kuvion 13 mukaisesti.

Kuvio 13. Kriisitilanteen viestintä (mukaillen Pedak 2018, 15).

Entä millainen on päiväkodin julkisuusstrategia? Se voi olla proaktiivinen, aktiivinen, reaktiivinen tai passiivinen. Proaktiivinen ja aktiivinen tarkoittavat sitä, että päiväkotitoiminta toteuttaa esimerkiksi omatoimisesti uutisten tarjoamista toimituksiin ja yhteydenpitoa toimittajiin. Reaktiivinen toiminta on jälkikäteen reagoitua, kun taas passiivinen on yhdensuuntaista. Viestinnän asiantuntijoiden mukaan paras tulos syntyy, kun tilanteessa jaetaan saatavilla oleva tieto heti avoimesti ja sellaisessa muodossa, että sitä olisi helppo käsitellä. Onnistumista ei mahdollista se, että tietoa jaettaisiin tipoitain – tämä koetaan yhdeksi suurimmista virheistä, johon organisaatio voi viestinnässään syllistyä. Myös jälkikäteen tarjottu ja korjailtu tieto sekä kaikenlainen selittely ovat maineen kannalta huonoja vaihtoehtoja. Fakta on, että vain (hallittu) avoimuus mahdollistaa luottamusta. Yksi tärkeimmistä taidoista on osata kertoa medialle se, mitä kerrottavissa on: senkin voi mainita, ettei asiasta voi puhua tässä hetkessä enempää tai ettei uutta kerrottavaa ole juuri nyt. Jokainen toimija voi oman aktiivisuutensa kautta vaikuttaa myös uutisen sisältöön. Tämä syystä, että uutistyhjiö täyttyy jonkin toisen lähteen kertomasta tiedosta kuitenkin. (Korpiola 2011, 21-22.)

10.2 Viestinnän tehtävistä

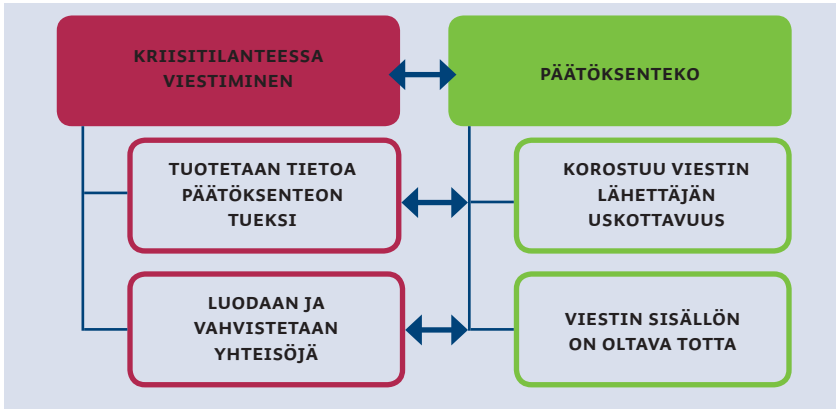
Viestintää voidaan selittää myös kuvion 14 mukaisesti. Siinä on kuvattuna kolme, toisiinsa liittyvää, mutta kuitenkin erillistä viestinnän tehtävää. Pähkinänkuoressa kyse on siitä, että viestimällä lähettäjä välittää toivomaansa tietoa valitsemilleen vastaanottajille. Tästä syntyy yhteys heidän välilleen, kun samalla vastataan ajankohtaiseen tarpeeseen tietoa jakamalla. (Pedak 2018, 16.) Nämä kaikki viestinnän tehtävät ovat päiväkodin viestinnän suunnittelussa hyvä huomioida, jotta yhteinen ymmärrys viestinnän toteuttamisesta syntyy.

Kuvio 14. Viestinnän tehtävät (mukaillen Pedak 2018)

Erilaiset häiriötilanteet ja niihin liittyvät pyrkimykset ratkaisuun antavat selvän signaalin siitä, jos organisaatio on osannut ennalta varautua. Tämä näkyy muun muassa siinä, että kriisitilanteessa toiminnasta vastaavat ovat kykeneviä tuottamaan alati uudistuvaa tietoa päätöksenteon tueksi. Tällöin päätökset perustuvat tiedolle, eikä toiminnassa tarvitse sortua arvailuihin tai jonkun kuvitelmiin. Liian usein häiriötilanteiden hyvä hallinta kaatuu siihen, ettei tilanteessa vastuulliset toimijat ole koskaan aiemmin yhdessä harjoitelleet tai omaksuneet hyväksi todettuja, yhteisiä toimintamalleja. (Pedak 2018, 16; ks. myös Martikainen & Ranta 2018, 67.) Hyvin johdettu tilanne sen sijaan rauhoittaa ja luo uskoa kaikkiin niin päiväkodissa kuin myös lasten kotijoukoissakin. Päämäärätön ja säntäilyltä vaikuttava, kriisin selittämiseen pyrkivä toiminta ja vasta kriisitilanteessa asioiden opettelu eivät luonnollisestikaan vakuuta tai vahvista positiivista kuvaa päiväkodin koko toiminnasta.

Kun päiväkotia alkaa suunnitella omaa toimintaansa kriisijohtamisen tarpeisiin vastaamisen osalta, on tärkeä ymmärtää, että kriisitilanteisiin sisältyy systemaattisesta varautumisesta huolimatta aina ripaus epävarmuutta ja –mukavuutta. Jossain tilanteissa saattaa läsnä olla myös uhkaa tilanteiden komplisoitumisesta. Näissä tilanteissa, kun päätöksiä pitää kuitenkin pystyä välistä kovassakin paineessa ja riskitulella tekemään, on keskiössä oltava viestin lähettäjän uskottavuus. Samoin on varmistuttava, että viestin sisältö on totta kuvion 15 mukaisesti. Näissä kriittisissä tilanteissa on kuitenkin aina mahdollisuus luoda ja myös vahvistaa yhteisöjä – parhaimmillaan yhteisen kriisin äärellä osallistutaan sekä yhdistytään.

Kuvio 15. Kriisitilanne viestinnän näkökulmasta (mukaillen Pedak 2018, 16, ks. myös Martikainen & Ranta 2018,68)

Tilanteessa, jossa päiväkodin lapset liittyvät kriisiin joko suoraan tai välillisesti, on ymmärrettävää, että tämä tuo asian nopeaan ja hyvään ratkaisuun erityistä vaatavuutta: lapsiin ja heidän hyvinvointinsa turvaamiseen sisältyy aina voimakkaita tunteita ja myös vaatimuksia pyrkiä ratkaisemaan tilanne nopeasti. Toki jokaisen päiväkodin on suunniteltava ja toteutettava kriisijohtamista omista tarpeistaan. Tällöin yksityinen päiväkotitoiminta saattaa olla aivan eri tilanteessa kuin kunnallinen vastaava, jossa kriisiviestinnästä on mahdollisesti sovittu varhaiskasvatuksesta vastaavien toimijoiden kesken, ja päävastuu kriisiviestinnästä on voitu sopia esimerkiksi kunnan toimijoiden tehtäväksi.

10.3 Yhteenveto

Kriisi on harvemmin tapahtuma, jonka pystyy arjessa kuvittelemaan. Se voi riepotella meitä kuin myrsky laivaa ja kun uskallamme viimein huokaista tilanteen näyttäessä laantumisen merkkejä, edessä onkin jokin uusi, täysin odottamaton käänne. Kriisi paljastaa myös sen, miten varautumista on toteutettu kohteessa. Viimeistään tässä kohtaa ne organisaatiot, joiden kriisitoiminta rakentuu pelkästään suunnitelmille ilman riittäviä resursseja esimerkiksi jatkuvan harjoittelun ylläpitämiseksi, ovat valitettavan heikoilla. Ajallemme tyypillisesti viestintää on myös tärkeä katsoa digitalisaation näkökulmasta ja nähdä se kaksisuuntaisena, monenkeskisenä ja reaaliaikaisena (Pedak 2018, 16). Kun varautuminen on riittävällä tavalla kuvion 16 mukaisesti varmistettu, voi syntynyt kriisi olla myös erinomainen paikka näyttää, miten systemaattinen turvallisuusjohtaminen riittävine resursseineen mahdollistaa hankalan tilanteen kääntämisen voitoksi. Kriisissä viimeistään erottuvat ne organisaatiot, joissa turvallisuutta on johdettu systemaattisesti ja proaktiivisesti.

VARAUTUMINEN JATKUVUUDEN- HALLINTA	<ul style="list-style-type: none"> ▪ AVAINPROSESSIT, NIIHIN KOHDISTUVAT UHAT JA VARAUTUMISTOIMENPITEET ▪ PROSESSIN OMISTAJA VASTAA RISKIENHALLINNASTA (RISKIEN ARVIOINNIT TOTEUTETAAN RYHMÄTYÖNÄ) => TUOTETAAN TIETOA PÄÄTÖKSENTEON TUEKSI ▪ SKENAARIOT - MITÄ MEILLE VOI TAPAHTUA ▪ RISKILÄHTÖISYYS ▪ YHTEISÖN JÄSENEN OIKEUS TIETÄÄ TYÖHÖNSÄ LIITTYVÄT VAARAT
SUUNNITTELUTASO	<ul style="list-style-type: none"> ▪ STRATEGIAT, SUUNNITELMAT, POLITIIKAT, OHJEET RISKILÄHTÖISESTI ▪ VASTUUT JA ROOLIT, AVAINHENKILÖRISKIT JA MONIPUOLINEN OSAAMINEN HUOMIOIDEN ▪ TARKASTUSLISTAT ▪ KRIISIJOHDTAMINEN OSANA TURVALLISUUSJOHTAMISTA
VIESTINNÄN TOTEUTTAMINEN	<ul style="list-style-type: none"> ▪ VIESTINTÄALUSTAT (HÄTÄVIESTIT, PAIKANNUS, KAKSISUUNTAINEN VIESTINTÄ) ▪ TILANNEJOHTOALUSTAT ▪ VARALLAULO JA PÄIVYSTYSVASTUUT ▪ POSITIIVINEN, ENNEKOIVA TURVALLISUUSVIESTINTÄ JA SEN KÄYTÄNNÖT ▪ KRIISIVIESTINNÄN SUUNNITTELU ▪ TURVALLISUUSILMOITUSMENETTELY (ACCIDENTS, INCIDENTS, NEAR MISSES, CASES)
HARJOITTELUT JA LAKISÄÄTEISET KOULUTUKSET JA PEREHDYTYKSET	<ul style="list-style-type: none"> ▪ TYÖNANTAJAN LAKISÄÄTEISET KOULUTUKSET, PEREHDYTYKSET ▪ KRIISITILANNEJOHTAMISHARJOITUKSET ▪ RISKILÄHTÖINEN TURVALLISUUSKOULUTUSSUUNNITELMA (TEHTÄVÄKOHTAISUUS, VUOSIKELLO) ▪ PEREHDYTTÄMISVASTUU - TESTAAMISET ▪ KOULUTUSTEN DOKUMENTOINTI

Kuvio 16. Yhteenveto vaatimuksista turvallisen ulkomaantyön toteuttamiseksi

Kriisiviestinnän tehtävänä on lisäksi auttaa päiväkotia tunnistamaan tiedontarpeen mahdolliset vaihtelut ja ajankohtaisuus muille tilanteissa oleville. Olennaista onkin ymmärtää, että kriisiviestintää arvioidaan vastaanottajien näkökulmasta, ei lähettäjistä lähtevistä tarpeista. Päiväkotia on onnistunut kriisiviestinnässään silloin, kun sen jakamalla tiedolla on selvästi merkitystä vastaanottajille. Tämä on taas tuo uskoa hankalasta ja joskus sekasortoiseltakin vaikuttavasta tilanteesta selviytymiseen. (Pedak 2018, 16; ks. myös Martikainen & Ranta 2018,66-69.)

Kriisiviestinnän suunnittelu on nähtävä siis osana systemaattista turvallisuusjohtamista. Se perustuu aina arvioituihin sekä käsiteltyihin riskeihin ja on näin olennainen osa varautumista. Kunnallisten päivähoitopalveluiden osalta tämä koko toiminta on saatettu toteuttaa ja vastuuttaa kuntatasolta johdettuna toimintana. Se ei kuitenkaan poista päiväkotikohtaista vastuuta varautumisen osalta: häiriötilanteen luonteesta riippuen päiväkodilla pitää olla valmius aloittaa toimet ja pyrkiä kaikkiin keinoihin siihen, että tilanne saataisiin hallintaan ennen kuin se muuttuu kriisiksi. Mitä nopeammin tilanteisiin päästään kiinni ja niihin pystytään vastaamaan taroituksenmukaisin ja harjoiteluin keuin, sitä pienemmin seurauksin ja mahdollisiin jälkipyykeihin tilanteesta selvittää. Parhaimmillaan jopa voittajina, kuten tässä luvussa on jo aiemmin osoitettu.

10.4 Muistilista

- Ensin arvioidaan ja sitten käsitellään riskit
- Riskien yhtenä hallintatoimenpiteenä tunnistetaan kriisiviestinnän tavoitteet ja tehtävät
- Pohditaan ja nimetään vastuulliset huomioiden erityisesti riittävät varamiesjärjestelyt ja SOME-osaaminen
- Arvioidaan viestintää mahdollistavien alustojen ja menettelyjen tarpeellisuus sekä hankitaan kaksisuuntainen viestintäjärjestelmä, joka integroidaan osaksi arjen muuta viestintää
- Tehdään suunnitelma kriisiviestinnän toteuttamiseksi
- Harjoitellaan aktiivisesti erilaisien skenaarioiden varalle ja arvioidaan suoriutumista
- Ollaan valmiita parantamaan toimintaa alati
- Kriisitilanteen jälkeen käydään tapahtunut läpi ja katsotaan, missä on vielä varaa oppia lisää

Lähteet

- Korpiola, L. 2011. Kriisiviestintä digitaalisessa julkisuudessa. Helsinki: Infor
- Martikainen, S. & Ranta, T. 2018. Johdon vastuusta ja toiminnasta ulkomaantöön turvallisessa arjessa ja häiriötilanteissa. Laurea Julkaisut 98. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.2.2019. ”<http://www.urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-497-2>”
URN:ISBN:978-951-799-497-2
- Pedak, M. 2018. Kompleksinen yhteisökriisi: Sisäinen kriisiviestintä kuntaorganisaation resilienssitekijänä Jokelan ja Kauhajoen koulusurmissa. Helsingin yliopisto.

11. TURVALLISUUSJOHTAMISEN MITTAAMINEN

Turvallisuusjohtamisen kokonaisvaltainen mittaaminen on turvallisuuden jatkuvan parantamisen ydin. Turvallisuuden mittaamisesta on lukuisia etuja. Mittarit kertovat, miten tehokkaasti turvallisuusjohtamisjärjestelmä toimii. Ne auttavat tunnistamaan nopeita parannuksia vaativia asioita, varoittavat ongelmista, jotka ovat vasta kehitymässä sekä pienentävät vahinkojen ja onnettomuuksien todennäköisyyttä. Mittarit myös lisäävät organisaation jäsenten ennakkoivaa otetta turvallisuuteen, sekä auttavat seuraamaan tehtyjen, turvallisuutta parantavien toimien tehokkuutta, kuten myös varautumaan ei-toivottuihin seurauksiin. Mittarit tukevat näin organisaation turvallisuuskulttuurin kehittämistä. (Prosessiturvallisuus ja sen mittaaminen 2016, 7.) Tunnettu totuus on, että mitä ei voi mitata, sitä ei voi kehittää eikä johtaa.

11.1 Ennakoivat ja reagoivat mittarit

Varhaiskasvatuksen turvallisuusjohtamisen suorituskykyä on tarve mitata, jotta jatkuva parantaminen toteutuisi. Suorituskykyä on tarpeen mitata sekä reaktiivisesti että myös ennakoiden. Ennakoiva mittari antaa tietoa turvallisuustasosta ennen kuin mitään vahinkoa tai onnettomuutta on tapahtunut. Ennakoivia mittareita ovat esimerkiksi työympäristön järjestys, turvallisuuskoulutuksen saaneiden määrä henkilökunnasta, tehdyt riskien arvioinnit, henkilökunnan turvallisuusasenteet ja henkilökunnan tekemien turvallisuusaloitteiden määrä. Reagoiva mittari on ei-toivottujen tapahtumien mittaamista jälkikäteen. Reagoivia mittareita ovat esimerkiksi vaaratilanteet, sairauspoissaolot, asiakasreklamaatiot sekä viranomaisten määräämät korjaavat toimet. (Turvallisuuden mittaaminen teollisuudessa 2000.)

Van Steen (1997, 3–4) korostaa, että mittareita tarvitaan neljästä eri osa-alueesta, joista kolme ovat positiivisia: turvallisuuskulttuuri, johtamisjärjestelmät ja menetelytavat sekä tekniset järjestelmät. Vain neljäs alue, ei-toivotut tapahtumat, kuten esimerkiksi häiriöt, vaaratilanteet ja tapaturmat, on negatiivinen. Levän (2003) mainitsee, että turvallisuuden mittaaminen on perinteisesti tehty reaktiivisilla mittareilla, kuten mittaamalla tapaturmia. Reaktiivisten mittareiden tuottama tieto ei ole kuitenkaan riittävää, jos toimintaa halutaan kehittää. (Levä 2003, 57). Laitinen, Vuorinen, Simola ja Yrjänheikki (2013, 69–70) sekä Levä (2003, 57) toteavat, että reaktiivisia mittareita käytetään paljon, vaikka tehokkaiden ennakoivien mittareiden tarve on ilmeinen. Jatkuva parantamisessa positiivisia osa-alueita mitataan entistä enemmän ja negatiiviset mittarit vähenevät. Turvallisuustoiminnan tavoitteena onkin estää ei-toivotut tapahtumat, jonka vuoksi tarvitaan ennakoivia mittareita. Ennakoivina mittareina oppiva organisaatio mittaa myös motivaatiota, työilmapiiriä, sitoutumista, osaamista, henkilökunnan työtapoja sekä fyysistä työympäristöä ja ergonomiaa. Van Steen (1997, 3–4) korostaa tasapainon merkitystä negatiivisten ja positiivisten indikaattorien välillä.

Turvallisuuden mittaristo muodostuu useista eri mittareista, jotka ovat valittuina kohdekohtaisesti eli kyseessä olevan organisaation tarpeista johdettuina ja riskiarvioinnin kautta määriteltynä. Mittaristo voidaan muodostaa sekä uusista mittareista että jo käytössä olevista tilastoista ja dokumenteista, joita voidaan käyttää mittareina. (Turvallisuuden mittaaminen teollisuudessa 2000.) Turvallisuuden mittareiden tarkoituksena on mahdollistaa tietoa turvallisuuden tasosta. Turvallisuuden mittarit voivat olla ennakoivien ja reagoivien lisäksi myös määrällisiä tai laadullisia ja objektiivisia tai subjektiivisia. Mittareita pitäisi käyttää ja hyödyntää monipuolisesti - tällöin monipuolinen tieto muodostaisi mahdollisimman todenmukaisen kuvan organisaation turvallisuustilanteesta. Pääpainon tulisi olla kuitenkin ennakoivissa mittareissa, jotta toimintaan saadaan ennaltaehkäisevä ote. (Turvallisuuden mittaaminen teollisuudessa 2000.)

Ennen mittareiden ja mittariston määrittämistä sekä luomista tulisi päiväkodin tunnistaa oman organisaationsa toiminnan kannalta keskeisimmät turvallisuuden osa-alueet ja toimenpiteet. Päiväkodin olisi myös tunnistettava ja arvioitava toimintaansa liittyvät riskit sekä kartoitettava niiden seuraukset. Tämän pohjalta määritellään vielä toimenpiteet, joilla mahdollisiin seurauksiin voidaan vaikuttaa. Kaiken tämän tiedon kautta saadaan rakennettua päiväkodin omista tarpeista määritellyt mittarit sekä samalla luotua myös mittaristo. Näin päiväkotitoimi voi keskittyä omiin riskeihinsä sekä niihin vaikuttavien tekijöiden mittaamiseen. Luotu mittaristo tarjoaa parhaimmillaan todellisuutta vastaavan kuvan päiväkodin turvallisuuden tilasta ja samalla mittaristosta johdettua tietoa voidaan hyödyntää kaikessa päiväkodin toiminnassa. Katso video 5 (kesto 14:39) mittaamisesta.

[HTTPS://VIDEO.LAUREA.FI/MEDIA/](https://video.laurea.fi/media/)

[TURVALLISUUDEN_MITTAAMINEN/O_TFPNRSHY](https://video.laurea.fi/media/turvallisuudenmittaaminen/o_tfpnrshy)

VIDEO 5. TURVALLISUUDEN MITTAAMINEN

11.2 Yhteenveto

Varhaiskasvatuksen turvallisuusjohtamisen kokonaisvaltainen mittaaminen on turvallisuuden jatkuvan parantamisen ydin. Mittarit kertovat, miten tehokkaasti turvallisuusjohtamisjärjestelmä toimii. Mittarien avulla vahingoista ja onnettomuuksista saadaan varoitus ennakolta. Myös tehtyjen, turvallisuutta parantavien toimien tehokkuutta voidaan arvioida mittareiden avulla.

Turvallisuusjohtamisen suorituskykyä mitattaessa otetaan huomioon sekä reagoiva että ennakoiva näkökulma. Reagoiva mittari on ei-toivottujen tapahtumien mittaamista jälkikäteen, kun taas ennakoiva mittari antaa tietoa turvallisuustasosta ennen kuin mitään vahinkoa tai onnettomuutta on tapahtunut. Van Steenin suosituksen mukaisesti ennakoivien mittarien määrää pitäisi kasvattaa ja reagoivien määrää vähentää. Näin turvallisuuden johtaminen saataisiin entistä ennakoivammaksi.

11.3 Muistilista

Mittaa turvallisuusjohtamista

- jatkuvan parantamisen vuoksi sekä ennakoivilla että reagoivilla mittareilla
- kaikilla organisaation portailla
- kokonaiskuvan saavuttamiseksi neljällä eri näkökulmalla: turvallisuuskulttuurin, johtamisjärjestelmien ja menettelytapojen, teknisten järjestelmien sekä ei-toivottujen tapahtumien näkökulmasta

Lähteet

- Laitinen, H., Vuorinen, M., Simola, A. & Yrjänheikki, E. 2013. Observation-based proactive OHD outcome indicators – Validity of the Elmeri process. *Safety Science* 54(2013). pp. 69-79.
- Levä, K. 2003. Turvallisuusjohtamisjärjestelmien toimivuus: vahvuudet ja kehityshaasteetsuuronnettomuusvaarallisissa laitoksissa. TUKES-julkaisu 1/2003. Helsinki: Tukes. Viitattu 22.2.2019. <https://docplayer.fi/5110003-Tukes-julkaisu-1-2003-turvallisuusjohtamisjarjestelmien-toimivuus-vahvuudet-ja-kehityshaasteetsuuronnettomuusvaarallisissa-laitoksissa.html>
- Prosessiturvallisuus ja sen mittaaminen. 2016. Tukes-opas. Viitattu 25.2.2019. <https://tukes.fi/documents/5470659/6410641/Prosessiturvallisuus+js+sen+mittaaminen/e3bec3bb-2e96-4c33-8f21-f9e1787f8bf5>
- Turvallisuuden mittaaminen teollisuudessa. Tukes-julkaisu 7/2000. Viitattu 22.2.2019. <https://docplayer.fi/2294212-Turvallisuuden-mittaaminen.html>
- Van Steen, J. (Ed.). 1997. *Safety Performance Measurement*. Sheffield: European Process Safety Centre.

12. TURVAKORTIT - TURVALLISUUSAIHEINEN PELI

Liitteessä 3 on Paula Kettusen tätä julkaisua varten laatima turvallisuusaiheinen peli lapsille. Pelissä on turvapareja, toisin sanoen kortteja, jotka muodostavat pareja turvallisuuden näkökulmasta. Turvaparit ovat seuraavat:

1. Polkupyörä ja pyöräilykypärä
2. Luistimet ja luistelukypärä
3. Uima-allas ja uimarengas
4. Soutuvene ja pelastusliivit
5. Suojatie ja käsi kädessä (yhdessä aikuisen kanssa tien ylitys)
6. Vesisade ja kumisaapas
7. Pakkanen ja pipo
8. Pimeä ja heijastin
9. Nuha ja nenäliina
10. Syödä ja käsienpesu
11. Melu ja kuulosuojaimet
12. Lelut lattialla ja lelukoppa
13. Askarrella ja pyöreäkärkiset sakset
14. Roska ja roskakori
15. Karamelli ja hammasharja
16. Väsynyt ja sänky

Kortit tulostetaan ja ne voi halutessaan laminoida. Pienet lapset pelaavat peliä aikuisen kanssa. Kortit laitetaan lattialle tai pöydälle oikein päin ja yhdessä lapsen kanssa etsitään turvapareja sekä samalla keskustellaan, miksi parit kuuluvat yhteen. Lukutaitoiset, isommat lapset voivat pelata peliä muistipelinä ja siksi kortteihin on avuksi kirjoitettu, mitä kortti esittää.

Liite 1: Tarkastuslista turvallisuusjohtamisesta

HALLINNOLLINEN JOHTAMINEN	SUUNNITTELU JA OHJAUS	VARMISTETAAN, ETTÄ: - TURVALLISUUS-POLITTIKKA NÄHTÄVILLÄ AVOIMESTI VERKOSSA - POLITTIKASSA NÄKYV YLIMMÄN JOHDON TUKI JA MYÖS SIDOSRYHMÄT ON HUOMIOITU
	JOHDON TIETOISUUS	VARMISTETAAN, ETTÄ: - TURVALLISUUSTYÖN PERIAATTEET MÄÄRITELLÄÄN JA KIRJATAAN TURVALLISUUSPOLITTIKKAAN - JOHDOLLE RAPORTOINTI NÄKYV TURVALLISUUSPOLITTIKASSA - SÄÄNNÖLLINEN RAPORTOINTI OTETAAN OSAKSI JOHTAMISJÄRJESTELMÄÄ - TURVALLISUUDEN HALLINTAJÄRJESTELMÄÄ ALETAAN KEHITTÄÄ - TURVALLISUUDEN VUOTUINEN TOIMINTAOHJELMA SUUNNITELLAAN - VARMISTETAAN, ETTÄ NÄYTTÖ JOHDOLLE RAPORTOINNISTA LÖYTYV AVOIMESTI SAATAVILLA OLEVISTA DOKUMENTEISTA - JOHTO OTETAAN VAHVASTI MUKAAN VERKKOVIESTINNÄN TOTEUTTAMISEEN NIIN, ETTÄ HE NÄKYVÄT MM. VIDEOTALLENTEISSA, JOISSA KOROSTETAAN TURVALLISUUDEN MERKITYSTÄ YHTEISENÄ ASIANA - VERKOSSA ESITELLÄÄN MYÖS JOHDON KIRJOITTAMIA KANNANOTTOJA TURVALLISUUDEN PUOLESTA - VARMISTETAAN TOISTUVAN JA SÄÄNNÖLLISEN TURVALLISUUSASIOITA KOKONAISVALTAINEN KÄSITTELEVÄN RAPORTOINNIN KÄYTTÖNOTTO OSANA JOHTAMISJÄRJESTELMÄÄ - JOHDON KATSELMUKSISTA TARJOTAAN NÄHTÄVILLE RAPORTOINTIA

	<p>SEURANTA JA VALVONTA</p>	<p>VARmistetaan, että:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rutiininomaisten, sisäisten turvallisuutta ylläpitävien tarkastusten tekemiseen ja dokumentointiin tuotetaan ohjeita sekä työkaluja - Tarkastukset kattavat keskeiset turvallisuuden osa-alueet ja niiden dokumentoinnin turvallisuuden keskeisiltä osa-alueilta - Suunnitellaan ja toteutetaan turvallisuustoiminnan mittaaminen käytännössä, jossa näkyy myös tavoite jatkuvasta parantamisesta - Päiväkotiyhteisön jäseniä kannustetaan aktiivisesti mukaan turvallisuustyöhön ja palkitseminen on näkyvästi esillä - Turvallisuusteemasta järjestetään tapahtumia ja kampanjoita, joissa näkyy johdon tuki turvallisuustyölle
	<p>RESURSSIT JA TURVALLISUUS-ORGANISAATIO</p>	<p>VARmistetaan, että:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Turvallisuusresurssien kokonaishallinta suunnitellaan - turvallisuuteen ollaan valmiita panostamaan riittävillä resursseilla - Henkilökunnan tehtäväkuviiin kirjataan turvallisuusvastuut - Turvallisuusorganisaatio luodaan: turvaryhmän työskentelylle varmistetaan johdon tuki ja riittävät resurssit sekä selkeät tavoitteet - Päiväkotitasoiset, mitattavat turvallisuustavoitteet asetetaan - myös tiimeille määritellään vuotuiset turvallisuustavoitteet, joiden saavuttamista seurataan

	YHTEISTYÖ SIDOSRYHMIEN KANSSA	VARMISTETAAN, ETTÄ: <ul style="list-style-type: none"> - TURVALLISUUDEN SIDOSRYHMÄT TUNNISTETAAN JA TIIVIS YHTEISTYÖ ARJEN TURVALLISUUSASIOISSA VARMISTETAAN NIIN, ETTÄ ON MOLEMMINPUOLISTA JA VASTAVUOROISTA - VARMISTETAAN, ETTÄ VIESTINNÄSSÄ NÄKYVÄ VAHVA SIDOSRYHMÄPAINOTUS
--	--	--

RISKIEN HALLINTA	TAVOITTEET JA OHJEISTUS	VARMISTETAAN, ETTÄ: <ul style="list-style-type: none"> - RISKIENHALLINNAN TAVOITTEET KIRJATAAN
	RISKIENHALLINTA-JÄRJESTELMÄN KOKONAISVASTUU	VARMISTETAAN, ETTÄ: <ul style="list-style-type: none"> - RISKIENHALLINTA NÄKYVÄ RISKIENHALLINTAPOLITIIKAN JA –STRATEGIAN KAUTTA - RISKIENHALLINTA NÄKYVÄ KOKONAISSALTAISENA TOIMINTANA LÄPI KOKO PÄIVÄKODIN TOIMINNAN YKSILÖIDEN TEKEMISISTÄ AINA YLIMPÄÄN JOHTOON ASTI - RISKIENHALLINTAAN LIITTYVÄ DOKUMENTAATIO ON LAAJAA JA JÄRJESTELMÄLLISTÄ - MYÖS RISKIEN ARVIOINTIEN TULOKSET OVAT AVOIMESTI SAATAVILLA (JÄRJESTELMÄSTÄ) - KOKONAISSALTAISEN RISKIENHALLINTAJÄRJESTELMÄ ON TAVOITTEENA - RISKIENHALLINNAN JOHTAMINEN ON KUVATTUNA JA VASTUUTETTUNA
	RISKIEN TUNNISTAMINEN	<ul style="list-style-type: none"> - RISKIEN ARVIOINTI NÄHDÄÄN JOKAISEN JÄSENEEN OIKEUTENA JA SITÄ KAUTTA MYÖS VELVOLLISUUTENA - TURVALLISUUSVIESTINNÄN KAUTTA RISKIEN ARVIOINNIN TULOKSIA ESITELLÄÄN, RISKIEN ARVIOINTIIN KANNUSTETAAN JA SITÄ ”YKSINKERTAISTETAAN” NIIN, ETTÄ JOKAINEN PYSTYY OMASSA TEHTÄVÄSSÄÄN SITÄ TOTEUTTAMAAN - SIDOSRYHMÄT HUOMIOIDAAN RISKIEN ARVIOINNISSA, HENKILÖKUNTAA OHJATAAN KANNUSTAMALLA OSALLISTUMAAN JA ILMOITTAMAAN MYÖS TURVALLISUUTEEN LIITTYVISTÄ HAVAINNOISTAAN JA KEHITTÄMISIDEOISTAAN

	TOTEUTUS JA VAIKUTTAVUUS	VARMISTETAAN, ETTÄ: <ul style="list-style-type: none"> - KATTAVA JA MONIPUOLINEN RISKIEN ARVIOINTI NÄKYVÄKÄ VAIKUTTAVUUTENA LÄPI KOKO PÄIVÄKODIN TOIMINNAN - RISKIENHALLINTAA KOROSTETAAN JOKAISISSA TEHTÄVÄSSÄ LÄPI KOKO PÄIVÄKODIN - RAPORTOINTI ON KATTAVAA
--	-------------------------------------	---

VAATIMUSTEN TÄYTTÄMINEN	TURVALLISUUTEEN LIITTYVÄT LAKISÄÄTEISET VAATIMUKSET JA MUUT VAIKUTTAVAT OHJEET	VARMISTETAAN, ETTÄ: <ul style="list-style-type: none"> - TURVALLISUUSTOIMINTAA OHJAAVA LAINSÄÄDÄNTÖ ON KUVATTUNA JA SAATAVILLA SEKÄ SEN SEURANTAAN LIITTYVÄT TOIMET OVAT KUVATTUINA
------------------------------------	---	---

TURVALLISUUS- DOKUMENTAATIO	TOIMINTAMALLIT	VARMISTETAAN, ETTÄ: <ul style="list-style-type: none"> - DOKUMENTAATIO ON KATTAVASTI ESILLÄ KOTISIVUILLA - SEN SAATAVUUDESSA JA ESILLEPANOSSA NÄKYVÄ HALLITTU AVOIMUUS - DOKUMENTAATIO LAADITAAN KÄYTTÄJÄRYHMITTÄIN JA SE VIESTITÄÄN MONIKANAVAISETI - TURVALLISUUSOHJEILLA VOI OLLA MYÖS VAIHTOEHTOISIA TOTEUTUSTAPOJA, KUTEN ANIMAATIO TAI LYHYT POD CAST -TYYPPIINEN ESITYS - DOKUMENTAATIOSSA HUOMIOIDAAN ERITYISTILANTEET SEKÄ NIIHIN LIITTYVÄN TOIMINNAN - ESTEETTÖMYYS ON HYVÄ HUOMIOIDA ERILAISTEN JULKAISUKANAVIEN KAUTTA ESIMERKIKSI VIITOMALLA (ANIMAATIO YMS.), ERI KIELELLÄ TOTEUTETTujen ÄÄNITTEIDEN SEKÄ MYÖS KIRJALLISTEN DOKUMENTTIEN AVULLA - DOKUMENTAATIOSSA HUOMIOIDAAN SEKÄ LAKISÄÄTEISET ETTÄ OMAA TURVALLISUUSTYÖTÄ TUKEVAT, OMATOIMISET JULKAISUT
	LAKISÄÄTEISET ASIAKIRJAT JA – SUUNNITELMAT	VARMISTETAAN, ETTÄ: <ul style="list-style-type: none"> - TURVALLISUUSASIAKIRJOJEN JA – SUUNNITELMIEN TIEDOTTAMINEN TAPAHTUU KOKO PÄIVÄKOTIYHTEISÖLLE, HUOLTAJILLE JA SIDOSRYHMILLE KATTAVASTI - TURVALLISUUSVIESTINTÄ ON TAVOITTEELLISTA, JA SIINÄ NÄKYVÄ LAATU SISÄLLÖLLISESTI JA MÄÄRÄLLISESTI

KIINTEISTÖ- JA TURVALLISUUS-TEKNIikka	TEKNISET JÄRJESTELMÄT	VARMISTETAAN, ETTÄ: -KIINTEISTÖSSÄ ON KATTAVA HUOLTOJÄRJESTELMÄ, JOSTA SELVIÄÄ MÄÄRÄAIKAISTARKASTUSTEN HISTORIA JA NYKYTILA -MAHDOLLISTETAAN PÄIVÄKODIN TURVALLISUUSJOHDOLLE PÄÄSY JÄRJESTELMÄÄN
	PELASTUS-TOIMINNAN EDELLYTYKSET	VARMISTETAAN, ETTÄ: - KIINTEISTÖ- JA TURVALLISUUSTEKNIikka OTETAAN OSAKSI TURVALLISUUDEN HALLINTAA - PELASTUSTOIMINNAN EDELLYTYKSIÄ PIDETÄÄN YLLÄ OHJAAMALLA KOKO YHTEISÖÄ KOHTEIDEN JATKUVAAN TARKKAILUUN JA POIKKEAMISTA ILMOITTAMISEEN - PÄIVÄKODIN KÄYTTÖÖN TUODAAN SISÄISIIN PALO- JA TURVALLISUUSTARKASTUKSIIN SOPIVIA TARKASTUSLISTOJA SEKÄ MYÖS MENETTELY TARKASTUSTEN DOKUMENTOIMISEKSI - JATKUVUUDENHALLINTAA JA VARAUTUMISTA KEHITETÄÄN OSANA TURVALLISUUSJOHTAMISTA - HÄTÄTILANTEISIIN VARAUDUTAAN KATTAVIN HÄTÄTILANNEOHJEIN JA HENKILÖKUNTA KANNUSTETAAN HARJOITTELEMAAN ERILAISSA HÄIRIÖTILANTEISSA TOIMIMISTA – HARJOITUKSET VALITAAN RISKILÄHTÖISESTI
	VARAUTUMINEN	
	ULKOISTETUT TOIMINNOT	VARMISTETAAN, ETTÄ: -KIINTEISTÖ- JA TURVALLISUUSTEKNIikkaAN LIITTYVIEN SOPIMUSTEN VASTUUT MÄÄRITELLÄÄN SEKÄ SOPIMUKSIIN LIITTYVÄT RISKIEN ARVIOINNIT SAATETAAN PÄIVÄKODIN JOHDON TIETOO

KOULUTUS	TURVALLISUUS-KOULUTUKSEN SUUNNITTELU JA ORGANISOINTI	<p>VARMISTETAAN, ETTÄ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - KOULUTUSSUUNNITTELUN ALOITTAMINEN JA SEN TOTEUTUKSEN POHJAUTUMINEN TUNNISTETTUIHIN RISKEIHIN SEKÄ TEHTÄVÄN KAUTTA SYNTYNEESEEN TARPEeseen VARMISTETAAN -KOULUTUKSESTA RAKENNETAAN SÄÄNNÖLLISTÄ, RISKILÄHTÖISTÄ TOIMINTAA - JÄSENILLE TARJOTAAN ”NON STOP”-TYYPPISIÄ KOULUTUSKOKONAISUUKSIA SUUNNITELTUINA ERI TEHTÄVIEN JA OSASTOJEN TOIMINNAN RISKIEN MUKAISESTI - TURVALLISUUSKOULUTUS KUVATAAN KOULUTUSKELLONA KATTAMAAN KESKEISET TURVALLISUUDEN OSA-ALUEET - KOULUTUSTARJONNASSA HUOMIOIDAAN ERILAISET TEHTÄVÄKUVAT -KOULUTUSTA JÄRJESTETÄÄN MONIPUOLISESTI -TURVALLISUUSVARTIT OTETAAN OSAKSI VIIKKO- TAI KUUKAUSIKOKOUKSIA
	KOULUTUKSEN RIITTÄVYYS	<p>VARMISTETAAN, ETTÄ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - TURVALLISUUSKOULUTUKSEN TOTEUTUMISEN RIITTÄVYYS JA KATTAVUUS SEKÄ HENKILÖKUNNAN OSALLISTUMINEN - KOULUTUKSEEN OSALLISTUJIEN JA HEIDÄN SAAMANSA KOULUTUKSEN KESKEISTEN SISÄLTÖJEN KIRJAAMINEN KOULUTUSREKISTERIIN
	KOULUTUS-REKISTERI JA -SUUNNITELMA	<p>VARMISTETAAN, ETTÄ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - KOULUTUSTARJONNASSA NÄKYVÄ ERITASOISIA KOKONAISUUKSIA, JOTKA OVAT JAOTELTUINA ESIMERKIKSI TURVALLISUUSOSAAMIS-VAATEIDEN KAUTTA (ESIMERKIKSI TARVITTAVA OSAAMISTASO I, II TAI III)

Liite 2: Esimerkki POA-analysilomakkeesta, johon on koottu eräitä mahdollisia päiväkodin riskejä

Riskitaso ja jäännösriski on laskettu kaavalla tapahtuman todennäköisyys x seurauksen vakavuus potenssiin 2.

Tapahtuman todennäköisyyttä arvioidaan asteikolla 1-3, jossa 1= Hyvin epätodennäköinen, 2=Epätodennäköinen ja 3=Todennäköinen. Seurauksen vakavuutta arvioidaan asteikolla 1-3, jossa 1= Lievästi haitallinen, 2= Haitallinen ja 3= Erittäin haitallinen.

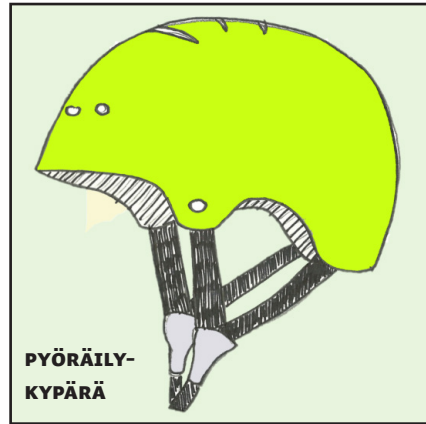
Vaaraa aiheuttava tilanne	Seuraukset	Riskitaso	Nykyinen varautuminen	Toimenpide-ehdotukset/ Lisäksyntyä	Jäännösriski	Sovitut toimenpiteet	Vastuuhenkilö	Aikataulu	Toteutuksen tilanne
Lumiuuran jäljiltä korkea lumikasa päiväkodin pihalla aidan lahdella	Lapsi pääsee kiipeämään lumikasan kautta aidan yli ja karkaa päiväkodin pihalta	2x3 ² = 18	Henkilökunta valvoo ulkoilua pihalla	Selvitetään, kuka auraa päiväkodin pihan ja annetaan aurajalle ohjeet	1x3 ² = 9	Aurajalle ohjeet, päiväkodin henkilökunta tarkastaa pihan ennen ulkoilua	Päiväkodin johtaja	heti	tehty
Päiväkodin leikkialueella lasinsiruja, kun lapset tulevat hoitoon	Lapsi voi vahingoittua lasinsirusta	1x3 ² = 9	Työntekijä tarkistaa aamuisin päiväkodin pihaluon ja leikkivälineiden kunnan	Hiekkalaatikon päällä olisi hyvä olla suoja, kun lapset eivät ole päiväkodissa	1x2 ² = 4	Hiekkalaatikon päälle asetetaan kansi	Päiväkodin johtaja yhdessä kunnan kiinteistöaluelun kanssa	huhtikuun loppupuolen mennessä	kesken
Päiväkodin leikkialueella huume-neuloja, kun lapset tulevat hoitoon	Lapsi voi vahingoittua saada tartuntataudin neulan pistosta	1x3 ² = 9	Työntekijä tarkistaa aamuisin päiväkodin pihaluon ja leikkivälineiden kunnan		1x3 ² = 9	Keräysastia huume-neuloille päiväkodin lähelle kävelytien varteen	Päiväkodin johtaja yhdessä kunnan kiinteistöaluelun kanssa	huhtikuun loppupuolen mennessä	kesken
Tuhkarokko päiväkodin lapsella	Tuhkarokko tarttuu muihin lapsiin	1x3 ² = 9	Ohjeet olemassa	Käynnistetään päiväkodissa taudille altistuneiden kartoitus, yhteys huoltajiin ja terveydenhuoltoon	1x3 ² = 9	Kerrataan ohjeet palaverissa	Päiväkodin johtaja	kahden viikon kuluessa	tehty
Tulipalo	Päiväkoti suljetaan	1x3 ² = 9	Palovaroitimet, vaahdosammuttimet, sammutuspeite, henkilökunta käynyt alkusammutuskoulutuksen, säännölliset poistumisharjoitukset, väistö-tilat suunniteltu	Tulipalon valvonta iltaisin ja yöaikaan?	1x3 ² = 9	Ei kynttilöitä, eikä muuta avotulen käyttöä Lisätään asia henkilökunnan perehdytysohjeisiin	Päiväkodin johtaja	heti	tehty
Lapsi karkaa päiväkodin pihalta	Lapsi joutuu onnettomuuteen liikkuessaan tiellä yksin	1x3 ² = 9	Henkilökunta valvoo ulkoilua, portit kiinni, lasten määrä tarkistetaan useita kertoja tunnissa		1x3 ² = 9				

Vaara aiheuttava tilanne	Seuraukset	Riskitaso	Nykyinen varautuminen	Toimenpide-ehdotukset/Lisäksymyksiä	Jäänös-riski	Sovitut toimenpiteet	Vastuuhenkilö	Aikataulu	Toteutuksen tilanne
Työntekijä saa sairauskohtauksen aamulla yksin työkennellessään	Lapset jäävät ilman valvontaa, työntekijän tarvitsema apu hitaasti paikalle	1x3 ² =9	-	Selvitetään, onko mahdollista saada kaupungilta hätänappi yksin työskentelevän turvaksi	1x2 ² =4	Isommille lapsille opetetaan, miten apu hälytetään paikalle ja perehdytystä toistetaan puolivuotittain. Lisätään asia omatoimiin harjoituksiin.	Varhaiskasvatuksen opettaja	kahden viikon kuluessa	tehty
Muut huoltajat kuulevat henkilökunnan keskustelun, jossa mainitaan toisen lapsen perhettä koskevia luottamuksellisia asioita	Luottamuksellinen tiedon leviäminen, luottamuksen menettäminen	2x2 ² =8	Ohjeet	-	1x2 ² =4	Perehdytetään koko henkilökunta konkreettisiin esimerkeihin sekä kaikki sijaiset, myös lyhyet sijaisuudet. Asia otetaan säännöllisesti esille palaverissa Kirjoitetaan näkyvästi luottamuksellisenä dokumenttiin, joka sisältää luottamuksellista tietoa Tarkennetaan ohjeita	Päiväkodin johtaja	perehdytys heti, ohjeen päivitys kahden viikon kuluessa	tehty
Päiväkodin pihan loukkaantuu leikkivälineiden rikkoutuminen lasten leikeissä	Lapsi loukkaantuu Rikkinaisia leikkivälineitä ei voi käyttää, lasten leikkialuetta joudutaan rajaamaan	2x2 ² =8	Työntekijä tarkistaa aamuisin päiväkodin leikkivälineiden kunnon. Työntekijä valvoo lasten leikkejä.	-	2x1 ² =2	Opetetaan lapsia tarkkailemaan leikkivälineiden kuntoa ja kertomaan viottuneista leikkivälineistä pihaa valvoville työntekijöille. Lisätään asia omatoimiin tarkastuksiin.	Varhaiskasvatuksen opettaja	heti	tehty
Tulipalo lähellä sijaitsevassa autokorjaamossa	Myrkyllinen savu leviää päiväkodin pihalle ja ilmaston mukana sisätiloihin Hengitysoireita	2x2 ² =8	-	-	2x1 ² =2	Suojaudutaan sisätiloihin ja sammutetaan ilmastointi. Harjoitellaan vähintään kerran vuodessa ilmastonin sammuttamista sekä sisäilma suojautumista lasten kanssa. Lisätään asia omatoimiin harjoituksiin.	Päiväkodin johtaja	toukokuun loppuun mennessä	kesken
Murtautuminen päiväkotin, kun päiväkotin kiinni	Tietokoneet varastetaan, koneelle tallennettu tieto menetetään	2x2 ² =8	Tietokoneet suljetaan työpäivän jälkeen. Salasana estää tietokoneen avaamisen.	Selvitetään, onko mahdollista saada kaupungilta kiinteistöön kameravalvonta	2x1 ² =2	Kannettavat tietokoneet säilytetään lukitussa kaapissa. Tärkeät tiedostot tallennetaan palvelimelle. Lisätään asia henkilökunnan perehdytysohjeisiin	Päiväkodin johtaja	heti	tehty

Vaaraa aiheuttava tilanne	Seuraukset	Riski-taso	Nykyinen varautuminen	Toimenpide-ehdotukset/ Lisäkysymyksiä	Jäännös-riski	Sovitut toimenpiteet	Vastuuhenkilö	Aika-taulu	Toteutuksen tilanne
Ilkivalta päiväkodin pihalla, leikkivälineet rikotetaan, kun päiväkotikiinni	Rikkonaisia leikkivälineitä ei voi käyttää, lasten leikkialuetta joudutaan rajaamaan	2x2 ³ =8	Työntekijä tarkistaa aamuisin päiväkodin leikkivälineiden kunnon ja estää rikkonaisilla leikkivälineillä leikkimisen	Onko mahdollista saada kaupungilta kiinteistöön kamera-valvonta?	2x2 ² =8	-	-	-	-
Infektioaudit	Infektioaudit leviävät sairastuneesta muihin lapsiin, työntekijöihin ja koteihin.	2x2 ³ =8	Olyeet olemassa sekä huoltajille että henkilökunnalle. Lasten ja aikuisten käsihygienia, lelujen ja ovenkahvojen peseminen	-	2x2 ² =8	-	-	-	-
Vesivahinko, kun päiväkotikiinni	Rakenteet kastuvat, päiväkotikiinnitetään suljetaan korjauksen ajaksi	1x2 ³ =4	Työntekijät seuraavat a-fessa hanojen ja wc-pönttöjen kuntoa, väistötilasuunnitelu	Valvonta iltaisin ja viikonloppuisin?	1x2 ² =4	-	-	-	-
Lapsen tapaturma	Lapsi loukkaantuu leikkiessä	2x1 ³ =2	Työntekijät valvovat lasten leikkejä. Ohjataan lapsia leikeissä. Koko henkilökunta on käynyt ensiapukoulutuksen. Ensiapukulutus käydään vähintään kolmen vuoden välein.	-	2x1 ² =2	-	-	-	-

POLKUPYÖRÄ

**PYÖRÄILY-
KYPÄRÄ**

LUISTIMET

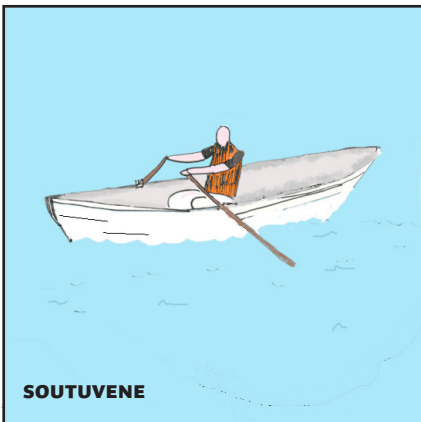
KYPÄRÄ

UIMA-ALLAS

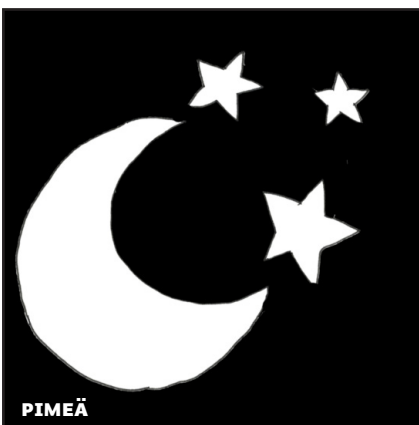
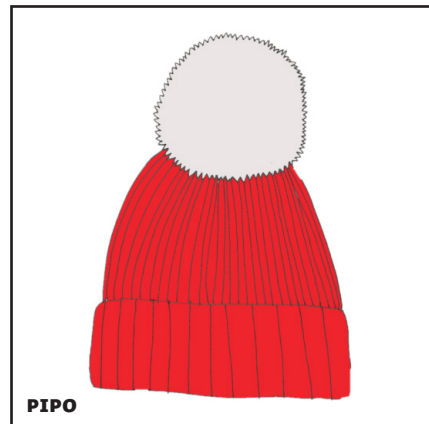
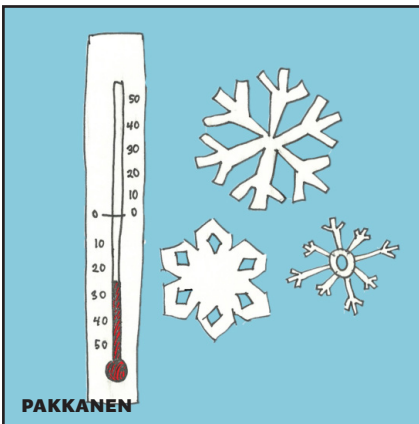
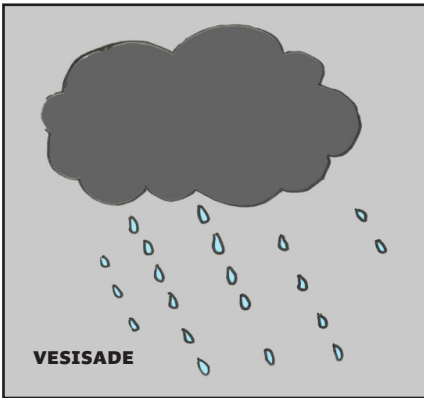
UIMARENGAS

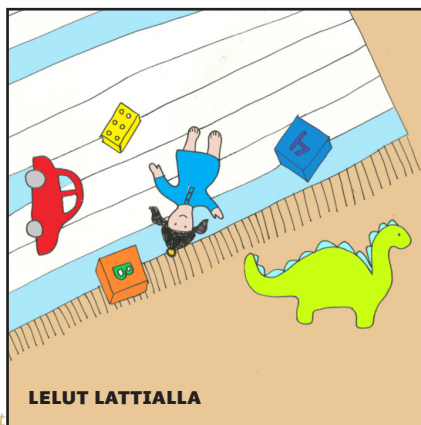
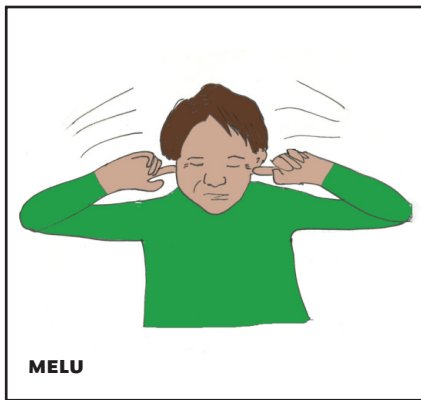
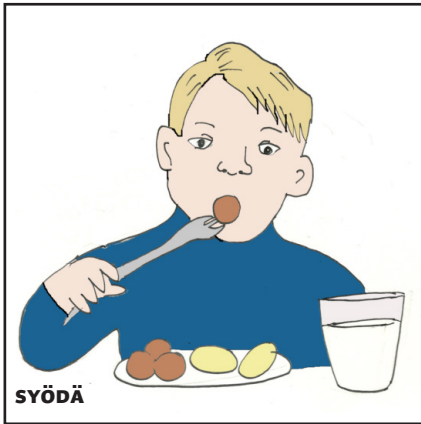
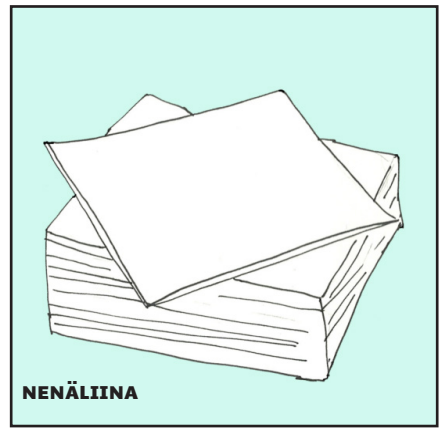
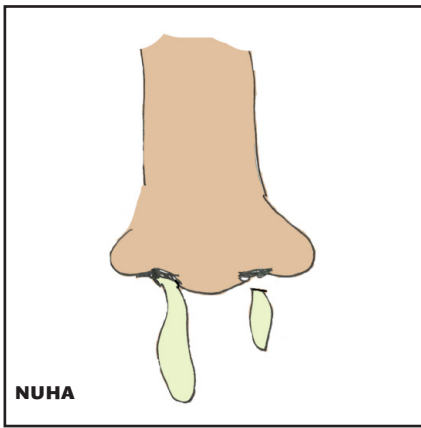

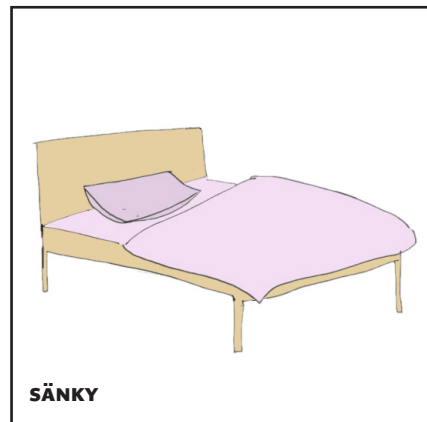
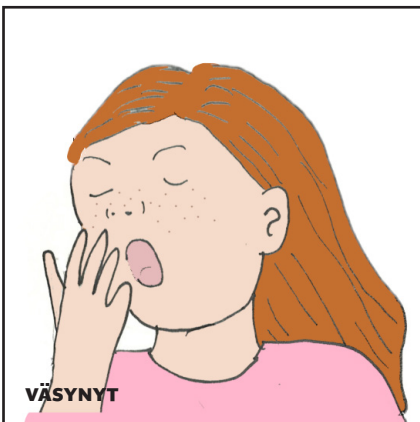
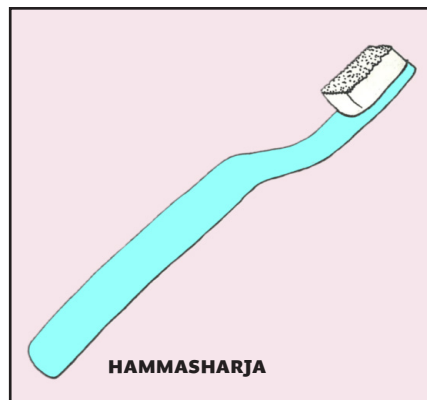
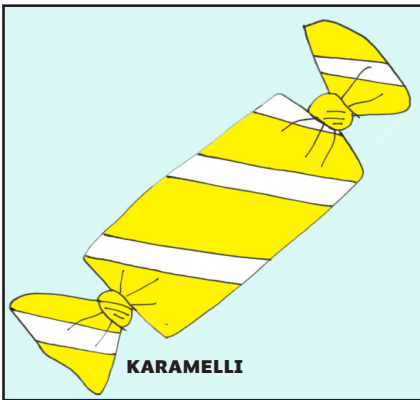
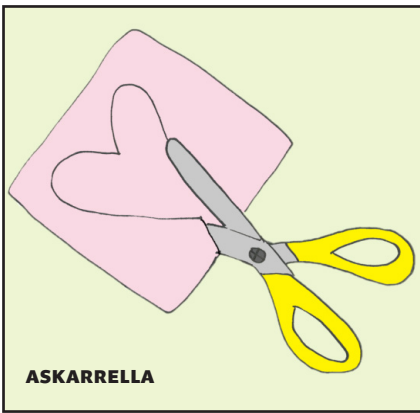
SOUTUVENE

PELASTUSLIIVIT

Liite 4. Oppaat ja julkaisut varhaiskasvatuksen turvallisuutta tukemaan

Johdon vastuusta ja toiminnasta ulkomaantyön turvallisessa arjessa ja häiriötilanteissa, e-kirja

Martikainen, S. & Ranta, T. 2018. Johdon vastuusta ja toiminnasta ulkomaantyön turvallisessa arjessa ja häiriötilanteissa. Laurea Julkaisut 98. Laurea-ammattikorkeakoulu. [URN:ISBN:978-951-799-497-2](https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-497-2)

Useat organisaatiot ja erilaiset yhteisöt toimivat tänä päivänä aktiivisesti kannustaakseen yhteisöjensä jäseniä ulkomaantyöhön. Tässä oppaassa ulkomaantyöllä tarkoitetaan kaikkea sitä toimintaa, joka tapahtuu kotimaan rajojen ulkopuolella. Opas on syntynyt tarpeesta kuvata turvallinen ulkomaantyön prosessi. Turvallisuuden varmistaminen on työnantajan velvollisuus silloin, kun lähtijänä on työntekijä. Lähettävä organisaatio vastaa työntekijöiden turvallisuudesta myös ulkomailla. Turvallinen työympäristö on jokaisen yhteisön jäsenen oikeus, eikä siitä voi tinkiä missään olosuhteissa. Hyvin ja systemaattisesti toteutettu turvallisuusjohtaminen ulkomaan kohteissa vaikuttaa myös organisaation imagoon. Lisäksi ulkomaantyön turvallisuutta säätelee monipuolinen lainsäädäntö, jonka velvoitteita on myös haluttu kuvata tässä oppaassa. Oppaan tarkoituksena on tarjota turvallisuusjohtamisen ja riskienhallinnan kautta turvaa ulkomaantyölle. Kun turvallisuus on huomioitu jo ulkomaantyön suunnittelun alussa ja se otettu osaksi suunnitelmia sekä sitä kautta toimintaa, voi työntekijät huoletta valmistautua tulevaa matkaa varten.

Turvallisesti ulkomaille - opiskelijan opas, Martikainen S., Ranta T., (2019). Turvallisesti ulkomaille - opiskelijan opas., Laurea julkaisut 104., Laurea-ammattikorkeakoulu. [URN:ISBN:978-951-799-507-8](https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-507-8)

Turvallinen opiskelu- ja työympäristö on myös ulkomailla jokaisen korkeakouluyhteisön jäsenen oikeus, eikä siitä voi tinkiä missään olosuhteissa. Sinulla opiskelijana on tärkeä, oma roolisi turvallisuuden varmistamisessa. Esimerkiksi maakohtaisen vakuutuksen hankkiminen on yksi tärkeimmistä tehtävistäsi, kuten myös paikallisten rajoitusten ja ohjeiden selvittäminen. Tarkista myös ennakolta, mitä saat viedä laillisesti mukanaasi kohteeseen. Varmista myös riittävä rokotusturva sekä muut terveyteesi liittyvät asiat hyvissä ajoin ennen matkaa.

Julkaisuja erityisesti varhaiskasvatukseen, perusopetukseen ja toiselle asteelle

Tutkimus varhaiskasvatuksen turvallisuusjohtamisesta:

Martikainen, S. & Ranta, T. 2018. Tutkimus varhaiskasvatuksen turvallisuusjohtamisesta. Teoksessa Kortessalmi M., Hirvikoski T. (Eds.), (2018). Tulevaisuus tehdään yhdessä kehittämällä: Teknologiaa ja osallistamista kuntien murroksessa. , Laurea Julkaisut 99., Laurea-ammattikorkeakoulu. URN:ISBN:978-951-799-500-9

Turvallinen, väkivallaton koulu ja päiväkotiki (ammatillinen kirja). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-494-1>Martikainen S. (toim.). 2018. Turvallinen, väkivallaton koulu ja päiväkotiki. Laurea Julkaisut 100. Laurea-ammattikorkeakoulu. URN:ISBN:978-951-799-494-1

Koulun ja päiväkodin ennakoiva turvallisuusjohtaminen on laaja ja haastava tehtäväkenttä. Vaikka johtaminen lähtee liikkeelle ylimmän johdon toimista, tarvitaan sen toteuttamiseen koko henkilökunnan sitoutumista ja osallistumista. Myös lapsien, oppilaiden ja opiskelijoiden panosta tarvitaan turvallisuuden hyväksi. Turvallisuusjohtaminen vaatii koko työyhteisön osaamisen kehittämistä, jotta reagoinnin sijaan ennakoinnista tulee koko henkilökunnan toimintatapa. Näillä toimilla tarjoamme lapsille, oppilaille ja opiskelijoille hyvän oppimisympäristön sekä työntekijöille hyvinvoinnin työyhteisön.

Julkaisu sisältää koulujen ja päiväkotien turvallisuuden tietoperustaa käsitteleviä artikkeleita sekä artikkeleita, joissa on kuvattu arjen hyviä käytänteitä. Julkaisun kirjoittajina ovat Opetushallituksen rahoituksella vuosina 2017–2018 toteutetun Turvallinen, väkivallaton koulu –koulutuksen osallistajat ja opettajat. Tämä julkaisu on tarkoitettu varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukioiden, ammattiopistojen ja vapaan sivistystyön turvallisuudesta vastaaville ja turvallisuuden kehittämistä kiinnostuneille henkilöille. Toivomme, että julkaisu tarjoaa lukijoille uusia ajatuksia siitä, miten ennaltaehkäisevillä keinoilla voidaan vaikuttaa koulujen ja päiväkotien turvallisuuteen ja pienentää väkivallan uhkaa.

Opas radikalisaation ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyyn sekä puuttumiseen oppilaitoksissa ja korkeakouluissa, e-kirja. Julkaisun pysyvä osoite:

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-480-4>. Ranta T., Martikainen S. (Eds.). (2018). **Opas radikalisaation ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyyn sekä puuttumiseen oppilaitoksissa ja korkeakouluissa. Laurea Julkaisut 88. Laurea-ammattikorkeakoulu.**

Väkivaltainen radikalisoituminen, ekstremismi ja ääriliikkeiden toiminta ovat entistä näkyvämpiä Suomessa. Yksilön radikalisoitumiseen johtava prosessi voi olla hyvinkin nopea tai vaihtoehtoisesti se voi kestää vuosia. Väkivaltaiselle ekstremismille on lukuisia syitä ja sen ennaltaehkäisy edellyttää suunnitelmallista, monipuolista ja samalla joustavaa yhteistyötä muun muassa politikkojen, päättäjien, viranomaisten, perheiden ja ystävien kesken. Oppilaitosten ja korkeakoulujen toimet radikalisaation ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisemiseksi koskettavat suurta henkilömäärää. Ennaltaehkäisevät toimet ovat siten merkittäviä tekoja sekä turvallisen että terveellisen opiskelu- ja työympäristön varmistamiseksi.

Tässä oppaassa tarkastellaan radikalisaation ja väkivaltaisen ekstremismin keskeisiä käsitteitä, ilmiön syntymekanismeja ja sen esiintymistä Suomessa. Samoin käydään läpi riskiperusteisen turvallisuusjohtamisen periaatteita sekä lainsäädäntöä. Oppaassa tuodaan esille myös konkreettisia turvallisuustoimia radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ehkäisemiseksi oppilaitos- ja korkeakoulu yhteisössä. Oppaassa ei käsitellä radikalisaatioon ja väkivaltaisen ekstremismin vaikuttavia yhteiskunnan ennaltaehkäiseviä toimia.

Turvakävellen turvallinen koulu - e-kirja. Julkaisun pysyvä osoite: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-465-1>. Ranta T., Martikainen S., (2017). **Turvakävellen turvallinen koulu., Laurea Julkaisut 81., Laurea-ammattikorkeakoulu.**

Turvakävellen turvallinen koulu -opas keskittyy oppilaitoksen ja korkea- koulun turvallisuuskoulutukseen turvakävelyn keinoin. Se on tarkoitettu kaikille oppilaitosten ja korkeakoulujen turvallisuuden kehittämistä kiinnostuneille. Turvallisuus on aidosti vasta silloin hallinnassa, kun sitä toteuttaa koko kouluyhteisö yhdessä suunnitellen, harjoitellen ja tosipaikassa toimien. Turvakävelyitä on toteutettu monilla eri tavoilla ja eri tarkoituksessa jo lähes 30 vuoden ajan, vaikkakin vasta viime vuosina turvakävely on alkanut yleistyä lähinnä turvallisuuskoulutuksen menetelmänä. Oma toimintaansa uhkaavien riskien tunnistaminen ja käsitteleminen on yksi oppilaitoksen ja korkeakoulun tärkeistä tehtävistä. Turvakävelyt ovatkin osa riskilähtöistä turvallisuustoimintaa.

Turvakävelyn sisällöksi valitaan oppilaitoksen tai korkeakoulun ajankohtainen teema. Oppaassa kuvataan erilaisia turvakävelyn teemoja sekä kerrotaan, miten kävely suunnitellaan ja toteutetaan. Parhaimmillaan turvakävely on kokonaisuus, joka antaa kulkijalleen riittävän ymmärryksen kohteen turvallisuudesta. Tärkeää on malttaa keskittyä oppimisen kannalta olennaisimpaan. Hyvin toteutettuna turvakävely on varsin oivallinen menetelmä koulun turvallisuuden kehittämiseen.

Safe Schools Through Safety Walks, e-kirja, Julkaisun pysyvä osoite: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-473-6>. Ranta T., Martikainen S., (2017). Safe Schools through Safety Walks., Laurea Julkaisut 84., Laurea-ammattikorkeakoulu.

The Safe Schools through Safety Walks guide focuses on safety training for schools and higher education institutions using safety walks. It is intended for anyone interested in improving the safety of schools and higher education institutions. Safety is not truly under control until the entire school community practices it together by planning, training and taking action in a true emergency. Safety walks have been implemented in many different ways and for different purposes for nearly 30 years, although safety walks have started to become more common as a safety training method only during the past few years. Identifying and processing risks that threaten operations is one of the important tasks of a school or higher education institution. Safety walks are a part of risk-based safety work.

A current theme at the school or higher education institution is selected as the subject of the safety walk. The guide describes different types of safety walk themes and explains how the walk is to be planned and implemented. Ideally, the safety walk is an entity that provides the participant with sufficient understanding on the safety of the site. It is important to exercise restraint and focus on only the most essential things for learning. When implemented well, safety walks are an excellent method to improve the safety of the school.

Sisälle suojautuminen oppilaitoksissa, e-kirja, Julkaisun pysyvä osoite: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-451-4>. Ranta T., Martikainen S., (2016). Sisälle suojautuminen oppilaitoksissa. Laurea Julkaisut 75., Laurea-ammattikorkeakoulu.

Sisälle suojautuminen oppilaitoksissa -oppassa keskitytään sisällesuojautumisharjoituksiin, joiden vaikuttavuutta lisätään hyvän suunnittelun kautta. Oppilaitosten yksi keskeinen tehtävä on tunnistaa, analysoida ja käsitellä ne riskit, jotka voivat uhata sen toimintaa sekä päättää, millaisia riskejä oppilaitos pitää niin todennäköisinä, että niitä varten on tärkeää harjoitella. Kun arvioidaan lähialueella tapahtuvaa vakavaa sisälle suojautumista edellyttävää tilannetta, todennäköisimmiksi tapahtumiksi nousevat tulipalo tai kemikaalionnettomuus.

Harjoituksiin tarvitaan mukaan koko oppilaitosyhteisö: henkilökunta, lapset, oppilaat ja opiskelijat sekä sidosryhmät. Tosipaikan tullen jokaisen oppilaitosyhteisön jäsenen on osattava toimia yhdessä. Turvallisuus on aidosti vasta silloin hallinnassa, kun sitä toteuttaa koko oppilaitosyhteisö yhdessä suunnitellen, harjoitellen ja tosipaikassa toimien. Opa syntyi Opetushallituksen rahoittaman, Laurea-ammattikorkeakoulun toteuttaman Varautuva, turvallinen koulu -koulutuksen osallistujien esille tuoman tarpeen pohjalta. Opa on tarkoitettu kaikille oppilaitoksen turvallisuuden kehittämiseksi kiinnostuneille. Toivomme oppaan antavan lukijoille uusia ajatuksia sisälle suojautumisen harjoittelun toteuttamiseen.

Sheltering indoors in Educational Institutions, e-kirja. Julkaisun pysyvä osoite on <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-484-2>. Ranta T., Martikainen S., (2018). Sheltering Indoors in Educational Institutions. , Laurea Julkaisut 92. Laurea-ammattikorkeakoulu.

Finnish schools have been practicing sheltering indoors for a few years now. The exercise scenario used has often been an external threat of violence targeted against the school. We have heard of shelter-in-place exercises, where primary school children have been escaping from the reach of a 'man with a knife' into the school premises. Schools also practice sheltering in case of shootings. These exercises have been performed with the best of intentions. However, the threat of external violence is hardly among the most likely threats in a school environment, even though we know that Finnish schools have been under the threat of extreme violence. Therefore, we recommend that schools arrange exercises that promote safety from a risk-based point of view, which would give the exercises totally different starting points. We encourage the school staff to estimate which external threats could adversely affect the educational institution community in a situation where the school staff was unable to take the correct action. Our goal is that schools would primarily focus on practicing for the kind of events that could occur during a school day. All kinds of safety exercises are of course justified, but considering the likelihood of different scenarios, schools could reflect what kind of hazards they primarily practice for.

Turvallinen tapahtuma – Opas oppilaitosten ja korkeakoulujen tapahtumajärjestäjille, e-kirja. Julkaisun pysyvä osoite: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-438-5>. Martikainen S., Ranta T., (2016). Turvallinen tapahtuma: Opas oppilaitosten ja korkeakoulujen tapahtumajärjestäjälle. , Laurea Julkaisut 66., Laurea- ammattikorkeakoulu.

Tänä päivänä oppilaitokset ja korkeakoulut toimivat aktiivisesti tapahtumien järjestäjinä ja on ollut ilahduttavaa huomata, miten monipuolisia ja - ilmeisiä tapahtumia meille kaikille on tarjolla. Tämä opas on syntynyt tarpeesta tarjota turvallinen ja sitä kautta onnistunut tapahtumaelämys tapahtumiin osallistuville. Turvallisuus vaikuttaa tapahtuman ja tapahtuman järjestäjän imagoon.

Epäonnistuessaan sillä on vaikutusta sponsoreiden ja osallistujien kiinnostukseen tapahtumaa ja tapahtumanjärjestäjää kohtaan. Oppaan tarkoituksena on siksi tarjota oppilaitosten ja korkeakoulujen tapahtumajärjestäjille hyvin suunnitellusta turvallisuustyöstä kivijalka muulle tapahtuman suunnittelulle. Kun turvallisuus on jo tapahtuman suunnittelun alkumetreillä huomioitu ja saatettu osaksi suunnitelmia sekä tulevaa toimintaa, voi loppusuoralla keskittyä muuhun tärkeään työhön tapahtuman onnistumisen varmistamiseksi.

Tapahtuman turvallisuutta säätelee monipuolinen lainsäädäntö, jonka velvoitteita olemme myös halunneet kuvata tässä oppaassa. Ennen kaikkea haluamme kuitenkin tuoda turvallisen ja viihtyisän tapahtuman lähtökohdaksi riskit niiden tunnistamisen, arvioinnin sekä käsittelyn kautta. Turvallisuusallalla jo vakiintunut sanonta ”vain tunnistettuihin riskeihin voidaan varautua” päätee myös tapahtumien osalta.

A Safe Event - Guidelines for Event Organisers at Schools and Higher Education Institutions, e-kirja

Julkaisun pysyvä osoite: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-483-5>. Ranta T. & Martikainen S. (2018). A Safe Event - Guidelines for Event Organisers at Schools and Higher Education Institutions. Laurea Julkaisut 91. Laurea-ammattikorkeakoulu.

The purpose of this guide is to help persons involved in the arrangement of events in educational organisations plan a safe event with proactive safety and security management (SSM) as their starting point. In this context, event refers to a public or private meeting, such as a party, seminar, meeting, conference, concert, exhibition, promotional event, amusement, contest or performance (Assembly Act 530/1999). The event differs from normal teaching and guidance activities practiced by the educational organisation in terms of, for example, participants, time of day, space arrangements, catering or performers.

In a large share of Finnish educational organisations, a prosafety and security atmosphere supporting the development of safety and security is beginning to emerge: schools want to do systematic work to enable creation of a safe education and working environment. It is good to consider the security work conducted by educational organisations as an entity visible in everything that the organisation does.

Varautuva, turvallinen koulu (useita eri kirjoittajia), e-kirja. Julkaisun pysyvä osoite: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-446-0>. Martikainen S. (Ed), (2016). Varautuva, turvallinen koulu., Laurea Julkaisut 70., Laurea-ammattikorkeakoulu.

Oppilaitoksen turvallisuusjohtamisen tulee olla kokonaisvaltaista ja riskiperusteista. Turvallisuus luo vahvan perustan oppilaiden, opiskelijoiden ja henkilökunnan hyvinvoinnille. Varautumisen avulla ehkäistään päivittäisiä ja poikkeuksellisia vaaratilanteita. Hyvinvoinnilla tarkoitetaan fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia sekä psykososiaalisia seikkoja. Siihen sisältyvät myös työ- ja opiskeluympäristöt. Hyvinvointi on työ- ja opiskelu-elämän laatua ja sillä on merkittävä vaikutus oppilaiden, opiskelijoiden, työntekijöiden, kuten myös koko työpaikan ja koulun menestykseen.

Varhainen puuttuminen on tuen tarjoamista oppilaalle, opiskelijoille, henkilökunnan jäsenelle mahdollisimman nopeasti ongelman ilmaannuttua. Moniammatillinen yhteistyö on yksi keskeisistä varhaisen puuttumisen keinoista. Tämä julkaisu on suunnattu kaikille oppilaitoksen turvallisuusjohtamisen kehittämisestä kiinnostuneille henkilöille. Artikkelit sisältävät sekä turvallisuusjohtamisen teoriaa että turvallisuustyön hyvien käytänteiden kuvauksia.

Keskeisiä teemoja ovat turvallisuusjohtaminen, turvallisuuskoulutus, hyvinvointi ja varhainen puuttuminen sekä palvelulupaus opetuksesta ja ohjauksesta. Julkaisu syntyi Opetushallituksen rahoittaman, Laurea-ammattikoulun toteuttaman Varautuva, turvallinen koulu -koulutuksen kehittämistehtävien pohjalta. Artikkeleita kirjoittivat koulutukseen osallistuneet eri oppilaitosten toimijat sekä koulutuksen opettajat. Toivomme, että julkaisu tarjoaa lukijoille uusia ideoita ja toimintamalleja oppilaitoksen turvallisuustyön kehittämiseen.

Arjen ennakoiva turvallisuusjohtaminen (useita eri kirjoittajia), e-kirja. Julkaisun pysyvä osoite: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-413-2>. Martikainen S. (Ed). (2015). **Arjen ennakoiva turvallisuusjohtaminen oppilaitoksissa. Laurea Julkaisut 53. Laurea-ammattikorkeakoulu.**

Oppilaitosten turvallisuus on koko kouluyhteisön yhteinen asia. Tämä julkaisu on suunnattu kaikille oppilaitoksen turvallisuusjohtamisen kehittämistä kiinnostuneille henkilöille. Artikkelit sisältävät sekä turvallisuusjohtamisen teoriaa että turvallisuustyön hyvien käytänteiden kuvauksia. Keskeisiä teemoja ovat turvallisuusjohtaminen, riskienhallinta sekä jatkuva parantaminen.

Julkaisu syntyi Opetushallituksen rahoittaman, Laurea-ammattikoulun toteuttaman Arjen ennakoiva turvallisuusjohtaminen –koulutuksen kehittämistehtävien pohjalta. Artikkeleita kirjoittivat koulutukseen osallistuneet oppilaitosten toimijat sekä koulutuksen opettajat. Toivomme julkaisun antavan lukijoille uusia ajatuksia ja keinoja arjen turvallisuustyön kehittämiseen.

Muut koulun turvallisuustyötä tukevat arjen artikkelit:

Kokeilukulttuurilla uutta osaamista koulutusorganisaatioiden turvallisuusjohtamiseen. Martikainen, S. & Ranta, T. UAS Journal, nro 3. Julkaisun pysyvä osoite on <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016122121384>. Martikainen S., Ranta T., (2016). Kokeilukulttuurilla uutta osaamista koulutusorganisaatioiden turvallisuusjohtamiseen. UAS Journal, (3), Arene ry. URN:NBN:fi:amk-2016122121384

Suuressa osassa suomalaisia koulutusorganisaatioita on syntymässä turvallisuuden kehittämistä tukeva, turvallisuusmyönteinen ilmapiiri: ne haluavat tehdä työtä turvallisen opiskelu- ja työympäristön mahdollistamiseksi. Oppilaitosten ja korkeakoulujen turvallisuustyö on hyvä mieltää kokonaisuutena, joka näkyy läpi kaikessa toiminnassa. Se linkittyy erityisesti johtamiseen, jonka kautta syntyvät myös vastuut ja velvoitteet. Se edellyttää myös turvallisuusosaamista, jonka vuoksi tarvitaan henkilökunnan, oppilaiden ja opiskelijoiden koulutusta sekä harjoituksien järjestämistä. Vasta aito, koeteltu kyky ja valmius toimia kaikissa tilanteissa mahdollistavat toiminnan jatkuvuuden normaaliolojen häiriötilanteissa, kuten myös poikkeusoloissa. (Martikainen & Ranta 2014, 34.)

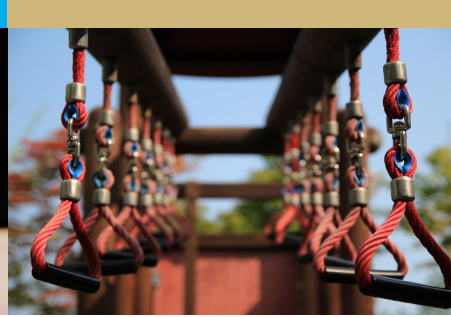
Lähtökohtamme on yhteinen varautumisen tahtotila. Pysyvä osoite: [URN:NBN:fi:amk-2017070414114](http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017070414114). Ranta T., Pekki J., (2014). **Lähtökohtamme on yhteinen varautumisen tahtotila. Turvallisuus & riskienhallinta, (6), p. 36, Turvallisuuden ja Riskienhallinnan Tietopalvelu.**

Häiriötön toiminta on oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteinen asia. Sen voi rakentaa hyvän varautumisen pohjalle. Työpajamallin kautta löytää uusia ideoita varautumiseen, yhteistä tekemistä ja ymmärrystä.

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Tiina Ranta & Soili Martikainen

TURVALLISUUSJOHTAMINEN VARHAISKASVATUKSEN TUKENA - LAPSEN OIKEUS TURVALLISEEN KASVUUN, KEHITYKSEEN JA OPPIMISEEN

Varhaiskasvatuksella on tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä edistettäessä lasten kokonaisvaltaista kehitystä, oppimista, kasvua, tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta sekä syrjäytymisen ehkäisyä. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on olla tukemassa myös huoltajien kasvatustyötä. Turvallinen toimintaympäristö on varhaiskasvatuksen kivijalka. Se mahdollistaa lapsille turvalliset hoivan, kasvun ja kehityksen olosuhteet sekä varhaiskasvatuksen työntekijöille turvallisen työympäristön.

Varmaa on, että jokainen varhaiskasvatusta tarjoava kunta ja yksityinen palveluntuottaja haluavat tehdä työtä turvallisemman hoiva-, kasvu- ja työympäristön mahdollistamiseksi. Turvallisuus ei kuitenkaan synny ulkoistettuna tai sirpaleisena, vaan se edellyttää ennen kaikkea johdon sitoutumista, systemaattista ja tavoitteellista johtamista sekä saumatonta yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Turvallisuuden johtamiseen liittyy keskeisesti riskiperusteisuus, jonka kautta varmistetaan osaltaan toiminnan jatkuminen normaalioloissa, häiriötilanteissa sekä myös poikkeusoloissa.

Opas on syntynyt tutkitusta tarpeesta kuvata riskiperusteinen, turvallisuusjohtamiseen perustuva malli turvallisen ja viihtyisän päiväkotiympäristön mahdollistamiseksi jokaiselle lapselle. Turvallinen työympäristö on myös jokaisen työyhteisön jäsenen oikeus, eikä siitä voi tinkiä missään olosuhteissa. Hyvin ja systemaattisesti toteutettu turvallisuusjohtaminen vaikuttaa positiivisesti myös päiväkodin imagoon. Tehdään siis yhdessä yhteiskuntamme pienimmille jäsenille turvallinen päiväkoti!